

KRAJSKÝ PAMIATKOVÝ ÚRAD ŽILINA

**PAMIATKOVÁ ZÓNA
V KYSUCKOM NOVOM
MESTE**

**ZÁSADY OCHRANY
PAMIATKOVÉHO ÚZEMIA**

TEXTOVÁ ČASŤ

ŽILINA 2013

Krajský pamiatkový úrad Žilina
Mariánske námestie 19, 010 01 Žilina

riaditeľ krajského pamiatkového úradu:
Ing. Miloš Dudáš, CSc.

riešitelia:
Ing. Mariana Lehutová
Ing. arch. Martina Magová
Mgr. Vladimír Majtan
Ing. Miroslava Šichtová
Mgr. Stanislava Repková

OBSAH

Časť I	9
A. Vstupné údaje.....	9
A.1. Požiadavka a dôvod spracovania zásad ochrany pamiatkového územia.....	9
B. Základné údaje o území.....	11
B.1. Názov pamiatkového územia.....	11
B.2. Názov obce, mesta podľa základnej územnej jednotky a katastra, v ktorom sa pamiatková zóna nachádza.....	11
B.3. Orgán, ktorý územie vyhlásil, dátum vyhlásenia.....	11
B.4. Číslo pamiatkového územia v Ústrednom zozname pamiatkového fondu, v registri pamiatkových zón.....	11
C. Vymedzenie hranice pamiatkového územia.....	11
C.1. Parcelné vymedzenie hranice Pamiatkovej zóny v Kysuckom Novom Meste.....	11
D. Údaje o východiskových materiáloch.....	13
D.1. Prehľad spracovaných územnoplánovacích dokumentácií a štúdií s overením ich právoplatnosti.....	13
D.2. Mapové podklady.....	13
D.3. Staršie archeologické výskumy územia.....	13
D.4. Archívne materiály.....	13
D.5. Literatúra.....	13
Časť II	15
A. Historický a urbanisticko–architektonický vývoj územia.....	15
A.1. Stručný historický vývoj.....	15
A.1.1. Zemepisná poloha.....	15
A.1.2. Kysucké Nové Mesto od praveku po súčasnosť	16
A.2. Urbanistický a stavebný vývoj pamiatkového územia.....	21
B. Charakteristika pamiatkových hodnôt územia.....	35
B.1. Urbanistická štruktúra územia.....	35
B.2. Charakteristika zástavby, jej výšky a rozsah zachovania historickej štruktúry.....	36
B.3. Dominanty, výškové zónovanie, silueta, panoráma územia, obraz sídla v krajine, konfigurácia terénu, hodnotné pohľadové uhly v rámci krajiny.....	37

B.3.1.	Významné vonkajšie diaľkové pohľady a zorné body na pamiatkové územie.....	39
B.3.2.	Významné hraničné pohľady na pamiatkové územie.....	40
B.3.3.	Vnútorne pohľady a zorné uhly.....	40
B.4.	Piata fasáda – strešná krajina (strechy a krovy).....	41
B.5.	Architektonické, umelecko-historické a výtvarné hodnoty objektov pamiatkového územia.....	42
B.5.1.	Objekty nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok na území Pamiatkovej zóny v Kysuckom Novom Meste.....	44
B.5.2.	Objekty navrhnuté na zápis do Ústredného zoznamu pamiatkového fondu.....	44
B.5.3.	Objekty vytipované na zápis do Ústredného zoznamu pamiatkového fondu.....	44
B.5.4.	Nehnutelnosti s pamiatkovou hodnotou.....	45
B.5.5.	Nehnutelnosti nerešpektujúce pamiatkové hodnoty územia.....	46
B.5.6.	Ostané objekty pamiatkového územia.....	46
B.5.7.	Archeologický výskum v pamiatkovom území.....	47
B.5.7.1.	Stručný náčrt histórie archeologického výskumu v Kysuckom Novom Meste.....	47
B.5.7.2.	Súpis archeologických výskumov a prieskumov.....	47
B.6.	Historická zeleň, parky, verejná zeleň, záhrady a dvory.....	49
B.7.	Pamiatky histórie.....	51
B.8.	Súpis zistených historických názvov námestia a ulíc.....	51
C.	Vyhodnotenie pamiatkových hodnôt územia a odôvodnenie jeho ochrany.....	52
C.1.	Urbanisticko-historické hodnoty štruktúr pamiatkového územia.....	53
C.2.	Architektonicko-historické hodnoty objektov pamiatkového územia.....	55
C.3.	Umelecko-historické hodnoty objektov pamiatkového územia	55
C.4.	Kultúrne a pamiatkové hodnoty archeologických nálezov a nálezísk.....	56
C.5.	Odôvodnenie ochrany pamiatkového územia	56

Časť III.....57

Zásady ochrany pamiatkového územia Pamiatkovej zóny v Kysuckom Novom Meste.....57

A.	Všeobecné požiadavky pre PZ Kysucké Nové Mesto.....	58
A.1.	Požiadavky na primerané funkčné využitie pamiatkového územia.....	58
A.2.	Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu historického	

	pôdorysu a parcelácie.....	58
A.3.	Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu výškového a priestorového usporiadania objektov.....	59
A.4.	Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu prvkov mestského interiéru a uličného parteru.....	60
A.5.	Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu charakteristických pohľadov, siluety a panorámy územia.....	61
A.6.	Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu archeologických nálezísk	62
Časť IV	64
A.	Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu NKP.....	61
B.	Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu nehnuteľností (nehnutelnosti s pamiatkovou hodnotou, ostatné nehnuteľnosti pamiatkového územia) v PZ Kysucké Nové Mesto.....	64
B.1.	Strechy.....	64
B.2.	Štítové múry.....	66
B.3.	Balkóny, pavlače, loggie.....	66
B.4.	Schodiská.....	66
B.5.	Zábradlia, mreže a ostatné kovové prvky.....	66
B.6.	Výplne okenných a dverných (vstupných) otvorov	67
B.7.	Povrchové úpravy stavieb - omietky, podlahy.....	67
B.8.	Výtvarné diela a umelecko-remeselné prvky.....	68
B.9.	Historická technická infraštruktúra a technické zariadenia.....	68
B.10.	Nová technická infraštruktúra a technické zariadenia.....	68
B.11.	Odvodňovanie objektov.....	68
B.12.	Fasády.....	69
C.	Požiadavky na úpravu nehnuteľnosti nerešpektujúce pamiatkové hodnoty územia..	84
D.	Požiadavky na úpravu ostatných objektov pamiatkového územia.....	90
E.	Požiadavky na zachovanie, obnovu, údržbu, regeneráciu a funkčné využitie systému zelene v pamiatkovej zóne	91
E.1.	Malé sadovnícke úpravy Námestia slobody.....	91
E.2.	Líniové prvky - stromoradia uličných interiérov.....	92
E.3.	Záhrady a areály rešpektujúce pamiatkové hodnoty NKP.....	92
F.	Požiadavky na realizáciu novostavieb.....	93
G.	Uličný interiér.....	94

G.1.	Požiadavky pre zachovanie, údržbu a regeneráciu uličného parteru.....	94
G.2.	Požiadavky pre regeneráciu povrchov komunikácií a verejných priestranstiev.....	94
G.3.	Požiadavky pre regeneráciu zelene v uličnom interiéri.....	95
G.4.	Požiadavky pre uličné osvetlenie.....	95
G.5.	Požiadavky na prvky drobnej architektúry a ostatného vybavenia.....	96
G.6.	Požiadavky pre zachovanie existujúcich a umiestnenie nových umeleckých diel a artefaktov.....	96
G.7.	Požiadavky pre umiestnenie reklamných, informačných, propagačných a akýchkoľvek technických zariadení.....	96
G.8.	Požiadavky pre vybavenie pamiatkového územia sezónnymi terasami a sedeniami.....	98
G.9.	Požiadavky pre umiestnenie zariadení technickej infraštruktúry.....	98
F.	Prezentácia pamiatkového fondu PZ Kysucké Nové Mesto.....	99
I.	Všeobecne záverečné ustanovenia.....	99
J.	Záver.....	101
J.	Aktualizácia zásad.....	102
K.	Grafická časť Zásad ochrany pamiatkového územia PZ Kysucké Nové Mesto.....	103
M.	Prílohy.....	104
N.	Právne normy.....	104

Časť I.

A. Vstupné údaje

A.1. Požiadavka a dôvod spracovania zásad ochrany pamiatkového územia

Požiadavka na spracovanie zásad ochrany pamiatkového územia – Pamiatkovej zóny v Kysuckom Novom Meste - vyplýva z dikcie zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov (ďalej aj „pamiatkový zákon“). V zmysle § 29 pamiatkového zákona je definovaná Základná ochrana pamiatkového územia:

(1) Základná ochrana pamiatkového územia je súhrn činností a opatrení, ktorými orgány štátnej správy a orgány územnej samosprávy v spolupráci s vlastníkmi nehnuteľností zabezpečujú zachovanie pamiatkových hodnôt v území, ich dobrý technický, prevádzkový a estetický stav, ako aj vhodný spôsob využitia jednotlivých stavieb, skupín stavieb, areálov alebo urbanistických súborov a vhodné technické vybavenie pamiatkového územia.

(2) Krajský pamiatkový úrad alebo osoba oprávnená podľa § 35 ods. 3 vypracúva zásady ochrany pamiatkového územia, ktoré sú dokumentom na vykonávanie základnej ochrany podľa odseku 1. Zásady sú súčasťou územného priemetu ochrany kultúrnych hodnôt územia, ktorý je podkladom na spracovanie územno-plánovacej dokumentácie podľa osobitného predpisu.¹⁾

(3) Zásady ochrany pamiatkovej rezervácie alebo pamiatkovej zóny obsahujú požiadavky na primerané funkčné využitie územia, na zachovanie, údržbu a regeneráciu historického pôdorysu a parcelácie, objektovej skladby, výškového a priestorového usporiadania objektov, prvkov interiéru a uličného parteru, charakteristických pohľadov, siluety a panorámy, archeologických nálezísk, prípadne ďalších kultúrnych a prírodných hodnôt pamiatkového územia.

(4) Orgán oprávnený schváliť územno-plánovacia dokumentáciu územia,¹⁾ v ktorom sa nachádza pamiatková rezervácia, pamiatková zóna, ochranné pásmo alebo archeologické nálezisko evidované podľa § 41, si pred jej schválením vyžiada stanovisko miestne príslušného krajského pamiatkového úradu.

Zo znenia § 29 pamiatkového zákona vyplýva požiadavka na vypracovanie zásad ochrany pamiatkového územia. Pamiatkový úrad Slovenskej republiky zahrnul vypracovanie Zásad ochrany pamiatkového územia Pamiatková zóna v Kysuckom Novom Meste do plánu hlavných úloh činnosti úradu.

Nutnosť vypracovať zásady ochrany pamiatkového fondu v Pamiatkovej zóne v Kysuckom Novom Meste vyplynula z dôvodu zmeny legislatívnych predpisov, rozmachu stavebných aktivít v pamiatkovom území, stanovení podmienok pre stavebnú činnosť pri uplatňovaní záujmov ochrany pamiatkového fondu a absencie podrobnejšie spracovaných „Zásad pamiatkovej starostlivosti MPZ Kysucké Nové Mesto, spracovaných v roku 1992“. Tieto boli spracované na základe vyhlásenia predmetnej pamiatkovej zóny „Všeobecným záväzným nariadením Okresného úradu v Čadci zo dňa 11.4.1991 o vyhlásení pamiatkovej zóny - Kysucké Nové Mesto“, ktoré nadobudlo účinnosť 30.04.1991. „Zásady pamiatkovej

¹⁾ § 22 zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov

starostlivosti MPZ Kysucké Nové Mesto, spracované v roku 1992“ sa aktualizujú v plnom rozsahu ich obsahu.

B. Základné údaje o území

B.1. Názov pamiatkového územia

Pamiatková zóna v Kysuckom Novom Meste (ďalej aj „PZ Kysucké Nové Mesto“, „pamiatková zóna“ alebo „PZ“)

B.2. Názov obce, mesta podľa základnej územnej jednotky a katastra, v ktorom sa pamiatková zóna nachádza

Mesto: Kysucké Nové Mesto

Katastrálne územie: Kysucké Nové Mesto

B.3. Orgán, ktorý územie vyhlásil, dátum vyhlásenia

Okresný úrad v Čadci Všeobecným záväzným nariadením o vyhlásení Pamiatkovej zóny v Kysuckom Novom Meste zo dňa 11. 04. 1991 (ďalej VZN). Všeobecne záväzné nariadenie nadobudlo účinnosť dňa 30. 04. 1991.

B.4. Číslo pamiatkového územia v Ústrednom zozname pamiatkového fondu, v registri pamiatkových zón

8

C. Vymedzenie hranice pamiatkového územia

C.1. Parcelné vymedzenie hranice Pamiatkovej zóny v Kysuckom Novom Meste

Územné vymedzenie pamiatkovej zóny v Kysuckom Novom Meste podľa VZN o vyhlásení územia v Kysuckom Novom Meste za pamiatkovú zónu je nasledovné:

V súvislosti s rozsiahlou stavebnou činnosťou v posledných rokoch a hlavne nevhodnými veľkoplošnými asanáciami v bezprostrednej blízkosti historického centra sa plocha pamiatkovej zóny Kysuckého Nového Mesta vymedzuje:

- na priestor Námestia Slobody s blokmi naň priamo nadväzujúcimi
- komunikačnú os ul. Partizánskej a časť ulice Československej armády s priradenými blokmi
- na severe zóna končí za farským kostolom sv. Jakuba
- na juhu ulicou Vajanského, na východe ide hranica po ulici Jesenského a Pivovarskej, obchádza areál kostola P. Márie a pretína pozemky ÚNZ
- časť západnej hranice tvorí Ul. 1. Mája, väčšinou však pretína parcely v záhradných častiach.

Hranica PZ, ktorá je vyznačená v grafickej prílohe, vznikla preklopením hranice z mapy z VZN, ktorým bolo územie vyhlásené, do aktuálnych mapových podkladov z katastra. Prekreslenie hranice PZ do aktuálnej katastrálnej mapy vykonal Pamiatkový úrad

SR v máji 2011 v rámci PHÚ 2011 úloha 2a v nadväznosti na „Návrh na upresnenie hranice pamiatkovej zóny Kysucké Nové Mesto“, vypracovaného Ing. arch. Pavlom Ižvoltom v roku 2005. V roku 2005 sa nenavrhovala zmena rozsahu PZ. Hranica územia bola vo VZN vyznačená na podkladovej mape, ktorá už v čase vyhlásenia neodrážala aktuálny stav katastra a vykreslená čiara je málo konkrétna až orientačná.

Hranica PZ je nasledovná:

Hranica PZ začína v severozápadnom vrchole parcely č. KN 4901/2 ulice Jesenského, a pokračuje juhozápadným smerom po komunikácii ulice Jesenského – parcela č. KN 4901/2 a napája sa na severný vrchol parcely 27/2 a pokračuje po západnej hrane komunikácie parcely 4914 ulice Pivovarskej, ďalej po vonkajšom obvode parcely 1217/1, pokračuje severozápadným smerom po južnej hranici parcely 95/1, v styku s parcelou 96 sa lomí juhozápadným smerom a pokračuje po juhovýchodných hraniciach parciel č. 96, 99, 100, 104, 105, 106, 111, 115, 118, 119, 123, 126, 128, 132, 133, prechádza cez parcelu 141/51, 141/68. V úrovni južného vrcholu parcely 141/5 sa lomí severozápadným smerom, pokračuje cez parcelu 141/68 a napája sa na juhozápadnú hranicu parciel 141/5, 141/50, 139, v južnom vrchole parcely 138/12 sa lomí juhozápadným smerom po hranici parcely 4917/4, v jej južnom vrchole sa lomí a pokračuje severozápadným smerom tejto parcely. Na križovatke ulice Vajanského a Belanského pokračuje ďalej cez Vajanského ulicu a napája sa na juhozápadnú hranicu parcely 286/2. V západnom nároží parcely 286/2 sa lomí severovýchodným smerom a pokračuje severozápadnými hranicami parciel 286/2, 286/4, 286/9, 300, 301, 305/1, 312, 315, 318, 327, 350. V severnom vrchole parcely 350 sa hranica lomí juhovýchodným smerom po hranici parcely 350 a napája sa na severozápadnú hranicu parcely 347 a 345 a pokračuje severovýchodným smerom po severozápadných hraniciach parciel 374, 373, 372, 371, 389, 390, 391, 397, 402, 411, komunikácie 4892 (prieluka medzi ulicami Belanského a 1. Mája). Pokračuje severozápadnými hranicami parciel 412, 429/1, 431, 433/1, 434, 435, 436, 437, 460, 459, 458, 457. Od severozápadného vrcholu parcely 457 pokračuje hranica cez komunikáciu ulice 1. Mája parcely 4888 a pokračuje severovýchodným smerom cez parcelu 476, 478, 480, prechádza cez 482, 485, 491, prechádza cez parcelu 492/1, 492/2, 497/1, pokračuje severozápadnou hranicou parciel 499/1, 499/2, križuje komunikáciu 4896 ulice Janka Kráľa a pokračuje severovýchodným smerom po severozápadnej hranici parciel 545/25, 545/26, 545/32. Križovaním cez prieluku sa napája na severný vrchol parcely 535/1, lomí sa juhovýchodným smerom po jej obvode v mieste styku s parcelou 535/3 sa lomí a pokračuje severovýchodným smerom po severozápadnej hranici parciel 535/3, 544/4. V jej severnom vrchole sa lomí juhozápadne prechádza po severnej hranici komunikácie 4899/1, v jej západnom vrchole sa lomí juhozápadne a napája sa na vonkajší obvod areálu kostola parcely 1 a pokračuje po jej obvode, kde sa hranica PZ uzatvára.

D. Údaje o východiskových materiáloch

D.1. Prehľad spracovaných územnoplánovacích dokumentácií a štúdií s overením ich právoplatnosti

- Aktualizácia Územného plánu mesta Kysucké Nové Mesto, schválená Mestským zastupiteľstvom v Kysuckom Novom Meste, zo dňa 22.05.2007

D.2. Mapové podklady

- Kol. PhDr. Z. Zvarová, PhDr. Z. Ševčíková, PhDr. H. Haberlandová, Kysucké Nové Mesto – Inventarizácia objektov pamiatkovej zóny, Bratislava, august 1992 – Výkresová časť (Stavebno-technický rozbor, Rozbor urbanisticko-architektonických hodnôt, Slohovo-historický rozbor, Kategorizácia pamiatkovej hodnoty)
- MPZ Kysucké Nové Mesto, Zásady pamiatkovej starostlivosti, 1992, Výkresová časť
- Analógová katastrálna mapa mesta Kysucké Nové Mesto poskytnutá Správou katastra Kysucké Nové Mesto v septembri 2010, v mierke 1 : 2000.

D.3. Staršie archeologické výskumy územia

Stručné zhodnotenie výsledkov doterajšieho výskumu a súpis archeologických výskumov na území PZ v Kysuckom Novom Meste je uvedený v odseku B.1.8 tohto materiálu.

D.4. Archívne materiály

- historická vojenská mapa z roku 1769-1883 – Vojenské mapovanie na Slovensku, Annamaria Jankó, Bronislava Porubská, Pamiatkový úrad Slovenskej republiky 2010

D.5. Literatúra

- Benediková, L.: prieskum na Kysuciach. AVANS v r. 2000, Nitra 2001
- Benediková, L.: Prieskum na Kysuciach. AVANS v r. 2000, Nitra 2001
- Ďurišová, M.: Nálezy z Kysúc. AVANS v r. 1994, Nitra 1996
- Ďurišová, M.: Renesančné pivnice v KNM. AVANS v r. 1991, Nitra 1992
- Ďurišová, M.: Renesančné pivnice v KNM. AVANS v r. 1991, Nitra 1992
- Gerát Rudolf, PhDr., Pamäť Kysúc, 2002. ISBN 80-968917-1-5
- Kysucké múzeum v Čadci, Kysuce a Kysučania, 1. zväzok Dejiny, 1994. ISBN 80-967171-1-1
- Kysucké múzeum v Čadci, Kysucká encyklopédia, Kysuce a Kysučania, 2004. ISBN 80-967171-0-3
- Majerčíková, D., Jesenský, M.: Archeológia na Kysuciach. Čadca 2010
- Menzel, O.: Stredoveké mestá na Slovensku, Bratislava 1938

- Podmanický Ján, *Za oponou kysuckých dejín*, 2002. ISBN 80-968759-4-9
- Rutšek, ŠOKA Bytča
- Straňan Milan, JUDr., *Kysucké Nové Mesto, Druhé – rozšírené vydanie*, 2001. ISBN 80-968501-0-5
- Straňan Milan, JUDr., *Kysucké Nové Mesto*, 1998. ISBN 80-967962-1-6
- Straňan Milan, Dr., *Veľký požiar Kysuckého Nového Mesta v roku 1904*, 1994.
- Šedo, O.: *Archeologický prieskum a záchranné akcie na Kysuciach AVANS 1982*, Nitra 1983
- Šedo, O.: *Nové archeologické nálezy v okrese Čadca. AVANS 1977*, Nitra 1978
- Šedo, O.: *Nové archeologické nálezy v okrese Čadca. AVANS 1978*, Nitra 1980
- Šedo, O.: *Sídliisko v polohe Sul'kov v Kysuckom Novom Meste. AVANS v r. 1977*, Nitra 1978
- Šedo, O.: *Stredoveký objekt v Kysuckom Novom Meste. AVANS v r. 1979*, 1980
- *Tarábek Jozef a kol.; Anton Petrovský – Šichman, Viliam Galvánek, Jozef Fojtík, Kysucké Nové Mesto – kedysi a dnes, Kysucké Nové Mesto 1965*
- Turóci, M.: *Historická topografia Kysúc, Čadca 2010*, s. 173
- Zvarová Z., PhDr. a kol., PhDr. Z. Ševčíková, PhDr. H. Haberlandová, *Kysucké Nové Mesto – Inventarizácia objektov pamiatkovej zóny*, Bratislava, august 1992

Kysucké Nové Mesto, rok 1957

Časť II.

A. Historický a urbanisticko–architektonický vývoj územia

A.1. Stručný historický vývoj

A.1.1. Zemepisná poloha

Kysucké Nové Mesto leží v severozápadnej časti Slovenska, v regióne východného okraja pohoria Javorníkov a Kysuckej vrchoviny, ktorej prirodzená poloha sa udáva horským pásmom Javorníkov na severe, západnými Beskydami na severe, na juhu Žilinskou kotlinou a sčasti Malou Fatrou, na východe oblasťou Oravy. Na západe Kysuckú vrchovinu oddeľuje od Javorníkov geomorfologická hranica, ktorú tvorí údolie rieky Kysuce v smere sever – juh, v dĺžke 25 km, až po ústie rieky Kysuce do Váhu pod Chlumeckým vrchom. Táto časť povodia rieky Kysuce dáva tejto oblasti názov Kysuce, ktoré je zvykom deliť na horné a dolné. Horné Kysuce tvorí stredný až horný tok povodia rieky Kysuce, ktorej centrom tejto oblasti je mesto Čadca. Dolné Kysuce zaberajú strednú a dolnú časť povodia rieky Kysuca až po Žilinskú kotlinu. Strediskom tejto časti Kysúc je Kysucké Nové Mesto.

Historické jadro mesta Kysucké Nové Mesto leží na pravom brehu rieky Kysuca, v nadmorskej výške cca 358 m n. m.

Pohľad na Kysucu v roku 1940

A.1.2. Kysucké Nové Mesto od praveku po súčasnosť – stručný historický vývoj

Doklad o možnom osídlení už v staršej dobe kamennej (paleolite) predstavuje pazúrikový úštep z polohy Suľkov². Za nepriamy dôkaz prítomnosti paleolitického človeka v tejto oblasti možno však taktiež považovať viaceré nálezy kostrového materiálu pleistocénnej fauny (mamut, pratur, srstnatý nosorožec). Výrazný nedostatok nálezov z tohto obdobia spôsoboval kočovný spôsob života, neznalosť keramiky a nepriaznivé podmienky pre zachovanie dreveného materiálu v tejto oblasti.

Nálezy dokladajúce osídlenie v mladšej a neskorej dobe kamennej (neolit a eneolit) z územia Kysuckého Nového Mesta pochádzajú z polohy Dubie a majú podobu kamenného hrotu a nevýrazného črepového materiálu. Ďalšie nálezy z tohto obdobia pochádzajú z Nesluše a Radoľe - Kosceliska. Ani v tomto období však nemáme doklady intenzívnejšieho osídlenia tejto oblasti.

Nárast intenzity osídlenia prichádza v mladšej a neskorej dobe bronzovej, kedy je oblasť Kysúc osídľovaná nositeľmi lužickej kultúry. Na území Kysuckého Nového Mesta poznáme tri lokality, ktoré nesú stopy osídlenia touto kultúrou.

Na vrchole Malého Vretena, v tesnej blízkosti Kysuckej brány, sa nachádza hradisko o celkovej rozlohe cca 3 ha (najväčšie opevnenie na Kysuciach), na ktorom sa nachádzajú ešte reliktý nízkeho valu a terénnych úprav. Pri povrchovom zbere sa našlo niekoľko drobných črepov, ktoré dokladajú na lokalite i halštatské osídlenie³.

Povrchovým prieskumom na trase plánovanej výstavby diaľnice D18 sa našiel keramický materiál lužickej kultúry, prepálené pieskovcové platne a mazanica na terénnej vlne južne od „Štátnych majetkov“⁴.

Tretie nálezisko z doby bronzovej sa nachádza v časti Dubie a reprezentujú ho nevýrazné črepy lužickej kultúry⁵.

Osídlenie lužickou kultúrou pravdepodobne pokračuje i v staršej dobe železnej – halštatskej, čoho dokladom je tuhovaný črep s rytou výzdobou v zbierkach Kysuckého múzea⁶.

V mladšej dobe železnej – laténskej je územie Kysuckého Nového Mesta osídlené nositeľmi púchovskej kultúry. Severne od železničnej stanice sa pred výstavou inžinierskych sietí pre nové sídlisko Kamence pri skrývke ornice našli prepálené pieskovce, hrudky mazanice a uhlíky. Zo zamrzutej pôdy sa podarilo vybrať iba niekoľko drobných črepov, ktoré datujeme do laténskej fázy púchovskej kultúry⁷.

Na už spomenutej lokalite v Suľkove, na pravom brehu sa odkrylo praveké sídlisko, podľa hrubých atypických črepov datované pravdepodobne do laténskej fázy púchovskej kultúrnej skupiny⁸.

Od 1. storočia nášho letopočtu až do 9. storočia chýbajú doklady o osídlení oblasti Kysúc. Najstaršie archeologické nálezy datované do stredoveku pochádzajú z tesnej blízkosti Kysuckého Nového Mesta, z dediny Radoľa. Na polohe Koscelisko bolo zistené osídlenie z obdobia eneolitu, neskorej doby kamennej, z jeho tesnej blízkosti pochádza aj črep z 9. storočia. V 13. až 15. storočí tu bolo vybudované opevnenie, na ktorom sa nachádzajú dve

²Šedo, O.: Sídlisko v polohe Suľkov v Kysuckom Novom Meste. AVANS v r. 1977, Nitra 1978, s. 225.

³Šedo, O.: Nové archeologické nálezy v okrese Čadca. AVANS 1978, Nitra 1980, 260.

⁴Benediková, L.: prieskum na Kysuciach. AVANS v r. 2000, Nitra 2001, s. 41-43.

⁵Šedo, O.: Archeologický prieskum a záchranné akcie na Kysuciach AVANS 1982, Nitra 1983, 236.

⁶Majerčíková, D., Jesenský, M.: Archeológia na Kysuciach. Čadca 2010, 203.

⁷Šedo, O.: Sídlisko v polohe Suľkov v Kysuckom Novom Meste. AVANS v r. 1977, Nitra 1978, s. 226.

⁸Šedo, O.: Sídlisko v polohe Suľkov v Kysuckom Novom Meste. AVANS v r. 1977, Nitra 1978, s. 225.

plochy s koncentráciou keramiky vytáčanej na hrnčiarskom kruhu. Taktiež boli odkryté základy sakrálnej stavby so širokou obdĺžnikovou loďou a kvadratickou svätyňou, ku ktorej bola pristavaná sakristia. Murivo tvoril zväčša lomový kameň. Stavba vznikla pravdepodobne v polovici 13. storočia, prešla viacerými prestavbami a zanikla v tridsiatych rokoch 15. storočia. V roku 1990 pri archeologickom prieskume stredovekého cintorína na Koscelisku, sa našla v rozrušenom murive zaniknutého kostola gotická kostená plastika madony.

Priamo z Kysuckého Nového Mesta pochádzajú najstaršie stredoveké nálezy z Námestia slobody, Belanského ulice (bývalá Partizánska ulica), časti Dubie a sídliska Sul'kov.

Pri výkopových prácach pre plynovod k domu č. 163/32 na Námestí slobody sa preťalo základové kamenné murivo na úrovni pylónov arkád. Po strhnutí dlažby námestia D. Cvik vyzbieral a do múzea odovzdal črepy datované do stredoveku a novoveku.⁹ Stavebné práce pri mestskom úrade odkryli násypník do pivnice s klenutým stropom. Pri odkrývaní sa v spodnej vrstve zásypu našiel materiál zo začiatku 17. storočia. Renesančné pivnice sa nachádzajú i pod vedľajšou budovou (bývalá fara), kde sa nachádza i podzemná chodba smerujúca pod kostol, v súčasnosti prehradená múrom¹⁰.

Pri prestavbe historického jadra boli asanované domy na východnej strane bývalej Partizánskej ulice (Belanského ulica). Tým sa odkryli klenby renesančných pivníc, stredoveký výrobný objekt (vyhňa) datovaný na koniec 13. storočia až začiatok 15. storočia a novoveký objekt v podobe misovitej jamy vyplnenej železnou troskou, kúskami dreveného uhlia a keramikou zo 17. až 18. storočia¹¹.

*Budova fary na prelome
19. a 20. storočia*

Najstaršou písomnou správou pre Kysuce je listina kráľa Bela IV. z roku 1244, kedy daroval západnú časť Kysúc Bohumírovi, synovi Soběslava.¹² V roku 1321 sa v obci už s názvom Jathasin vyberalo mýto na ceste do Sliezka. V tomto období bola najrozvinutejším sídliskom na sever od Žiliny a patrila k Budatínskemu hradnému panstvu. Mestské výsady podľa Žilinského práva dostala v roku 1325 tržným právom. Právo konať týždenný trh (v utorok), nemal mať nikto v okruhu jednej míle. Mesto dostalo tiež 2 lány na pasenie dobytku a právo vybudovať si opevnenie pozostávajúce z hradbových priekop. Mesto zmenilo pôvodný názov Jachatin na Congesberg. Pomenovanie Congesberg sa však neujalo, pretože písomné pramene mesto už od roku 1358 nazývajú Novým Mestom alebo sa používal tiež názov Jachatin. Bolo to tak aj preto, že väčšinu jeho obyvateľov a okolia tvorilo slovenské etnikum.

Bezprostredne po povýšení osady na mesto sa začalo mesto výrazne stavebne rozvíjať. Začal sa stavať sa „panský dom“, pila, mlyn a úprava priestoru v strede mesta. Presný dátum postavenia mlyna nie je zachovaný písomne. Bol vybudovaný hneď po založení mesta, ak už predtým neexistoval. Mestský mlyn s vybudovaným vodným pohonom sa spomína v r. 1628. V neskorších údajoch sa spomínajú iba opravy, resp. požiare týchto objektov. Okrem spoločných prác pre verejné účely, sa každý mešťan snažil venovať

⁹Đurišová, M.: Nálezy z Kysúc. AVANS v r. 1994, Nitra 1996, s. 43.

¹⁰Đurišová, M.: Renesančné pivnice v KNM. AVANS v r. 1991, Nitra 1992, s. 29.

¹¹Šedo, O.: Stredoveký objekt v Kysuckom Novom Meste. AVANS v r. 1979, 1980, s. 200.

¹²Jozef Tarábek, Anton Petrovský – Šichman, Viliam Galvánek, Jozef Fojtík – Kysucké nové Mesto kedysi a dnes, 1965

i poľnohospodárstvu, pretože v počiatočných fázach sa zo samotného remesla alebo obchodu nedalo vyžiť. Bolo treba klčovať a pripravovať pôdu i pre chov dobytká a domácich zvierat. Problém nastal i s vybudovaním vlastných ubytovacích objektov, domáceho zariadenia a hospodárskeho príslušenstva. Vo verejnom záujme bolo treba hájiť výdobytky mesta, pretože tu bola vynaložená práca a financie na vybudovanie roľnícko-remeselníckeho centra.

*Mestská pečať
zo 17. storočia*

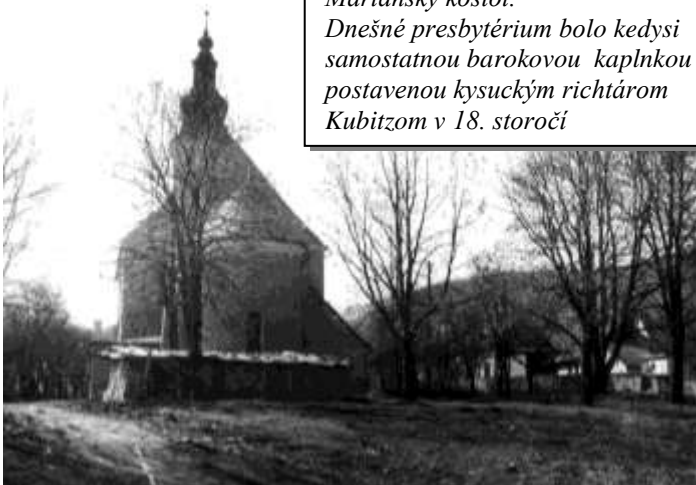
Z tejto doby pochádza mestská pečať z roku 1336. V styku s okolitými obcami pečať dodávala určitú vážnosť mestu. Väčšieho významu nadobudlo privilegované mesto aj tým, že novovybudovaná obchodná cesta z Košíc smerom na Tešín napomohla obchodný styk s Tešínom. V roku 1358 sa už názov Congesberch prestal používať a novým názvom mesta bol NovaCivitas.

Aby mesto svojou výstavbou mohlo zodpovedať svojmu cieľu, muselo byť vybudované svojím spôsobom. Najdôležitejšou časťou mesta bolo námestie, alebo podľa starého názvu rínek, ktorý tvoril prostriedok mestskej osady. Na námestí sa konali týždenné a výročné trhy, preto sa vyžadovala jeho priestrannosť. Námestie bolo obdĺžnikové. Na východnej strane

námestia zasklepené arkády, pod ktorými rozkladali svoj tovar kupci najmä v prípadoch zlého počasia. Na obvode námestia stáli domy najbohatších mešťanov. V úzkom a dlhom dvore týchto poschodových domov boli dielne remeselníkov. Z kútov námestia vybiehali a ešte i dnes vedú ulice rovnobežne vedľa seba. Z východnej časti námestia vybiehal panský dom s panskou krčmou a obývacím domom richtára. V strede námestia sa zachoval mestský dom s renesančnými prvkami. Častými požiarimi a renováciami zmenil svoju pôvodnú podobu. V blízkosti námestia sa nachádza gotický farský kostol z 13. storočia. Farský kostol má zvyšky opevnenia a okolo kostola sa rozprestieral cintorín, pôvodne katolícky. Kostol je zasvätený sv. Jakubovi, patrónovi mesta. Kostol bol požiarimi poškodený a opravovaný, najmä vstupné brány. Najviac bol poškodený v rokoch 1682 až 1685. Prístavba kaplnky je zo 17. storočia.

Druhý kostol mimo mestských brán sa uvádza r. 1666 ako kostol Márie Magdalény. Neskôr v okolí kostola bol cintorín. Na námestí bola trlica a pranier – mestská kasňa, ktoré mestský súd v krajných prípadoch používal na trestanie previnilých. Pôdorys mesta bol jednoduchý, bez vedľajšieho venca ulíc. Mesto bolo uzavreté dvoma mestskými bránami, ktoré na noc zatvárali. Jedna brána bola na ulici Čs. armády, druhá na ulici Belanského. Brány mali funkciu bášť, ktoré chránili vchod do mesta. Vnútri boli obývacie priestory. Na

bráne bola stála služba. Podľa stredovekých zvyklostí množstvo brán záviselo od ciest, ktoré prechádzali mestom. Pretože mesto malo iba dve brány, musela viesť mestom len jediná

*Mariánsky kostol.
Dnešné presbytérium bolo kedysi
samostatnou barokovou kaplnkou
postavenou kysuckým richtárom
Kubitzom v 18. storočí*

cesta. Pravdepodobne to bola cesta, ktorá i dnes vedie od Radole mostom do nižšej časti mesta. V tom prípade musel viesť most od Radole. V zoznamoch urbáru z roku 1658 niet ani zmienky o moste na tomto mieste. Pri vypisovaní poplatkov obce Radol'a sa uvádza: „*jest tu take prievoz, než se od neho nicneplati, ponevadžkaždy sebe samprevažia*“. Ďalšou možnosťou je to, že samotná cesta cez Kysucu len prievozom – člnom by nevyhovovala účelom obchodným, najmä remeselníkom, idúcim do Žiliny, Tešína alebo do iného mesta. Musela teda jestvovať ešte vyúsťujúca cesta z mesta mimo radoľského prievozu.

Mesto bolo v rokoch 1429-1431 v rukách husitských vojsk. Dá sa predpokladať, že od husitov sa obyvateľstvo oboznámilo s procesom výroby piva. V roku 1598 mesto vlastnilo mlyn, pivovar, pily a 76 domov. Získalo právo poriadat' jarmoky a panoval aj čulý obchod s blízkym Sliezkom a Poľskom. Podľa urbára z r. 1658 bolo v Kysuckom Novom Meste 35 meštianskych a 30 hofierskych hospodárstiev. Pevný príjem budatínskeho panstva z mesta bol ročne 600 zlatých a v prípade vojny 700 zlatých. Kysucké Nové Mesto malo charakter poddanského mestečka. Jarmočné právo získalo v roku 1666. V r. 1672 sa rada mesta skladala z richtára, prisazného a 10 senátorov. Na čele úradu bol mestský notár. V 17. storočí bolo mesto prevažne protestantské. Existovala tu i mestská latinská škola. V tomto období tu jestvovalo 7 cechov. Stavovské nepokoje mesto zasiahli v rokoch 1685-1692. Mesto zažilo vojnové udalosti Tökölyho povstania, ktoré ho čiastočne zničilo. Poškodený bol mlyn, pivovar, pila i kostol. Hospodárske pomery sa postupne zhoršovali. Od r. 1672 sa za 150 rokov strojnásobil počet obyvateľov. Chudobná pôda dávala čoraz menej úrody. Rôzne vojnové udalosti neprispievali k stabilite hospodárskej situácie.

Pečať
krajčírskoho
cechu

Na začiatku 19. storočia patrilo Kysucké Nové Mesto medzi najväčšie remeselnícke strediská na Považí. Bolo tu 20 odborov remeselnej výroby s 239 majstrami. Najpočetnejší bol cech súkenníkov, čižmárov, kováčov, zámočníkov, hrnčiarov a krajčirov. V druhej polovici 19. storočia hospodársky význam mesta klesol aj vďaka vyst'ahovalectvu, no postupne sa stávalo drevárskym priemyselným strediskom. V roku 1872 sa stalo okresným sídlom dolných Kysúc.

V 19. storočí mesto upadlo aj následkom povodní (1813, 1821) a požiarov (1823, 1904). Architektúra mesta najviac utrpela veľkým požiarom v roku 1904. Vypukol pred obedom 16. augusta 1904. Obyvatelia prežili strašnú noc, lebo oheň sa podarilo zlikvidovať až 17. augusta 1904. Za dvadsaťštyri hodín zhorelo 350 domov a ostalo nepoškodených iba 30. Štruktúra nového mesta však vyrastá na pôvodnej, ešte stredovekej parcelačnej štruktúre, ktorá bola fixovaná kamennými parcelačnými múrmi. Ostalo zachované stredoveké obdĺžnikové námestie s panským domom – radnicou, obkolesené dvojpodlažnými domami s polyfunkčným využitím (remeslo, poľnohospodárstvo, obchod, bývanie). V okolí historického jadra vyrastajú zväčša prízemné hospodársko-obytné domy.

Svoj vzťah k Rakúsko – Uhorsku vyjadrili Kysučania počas 1. svetovej vojny vo vzbure v Kragujevci (2.6.1918). Po 1. svetovej vojne remeslá zažili ešte prechodný rozmach, ktorý však netrval dlho. Začiatky organizovaného odboja v 2. svetovej vojne na Kysuciach možno datovať už koncom roku 1943. Bojové akcie si vyžiadali veľa obetí. Kysucké Nové Mesto bolo oslobodené 30.4.1945.

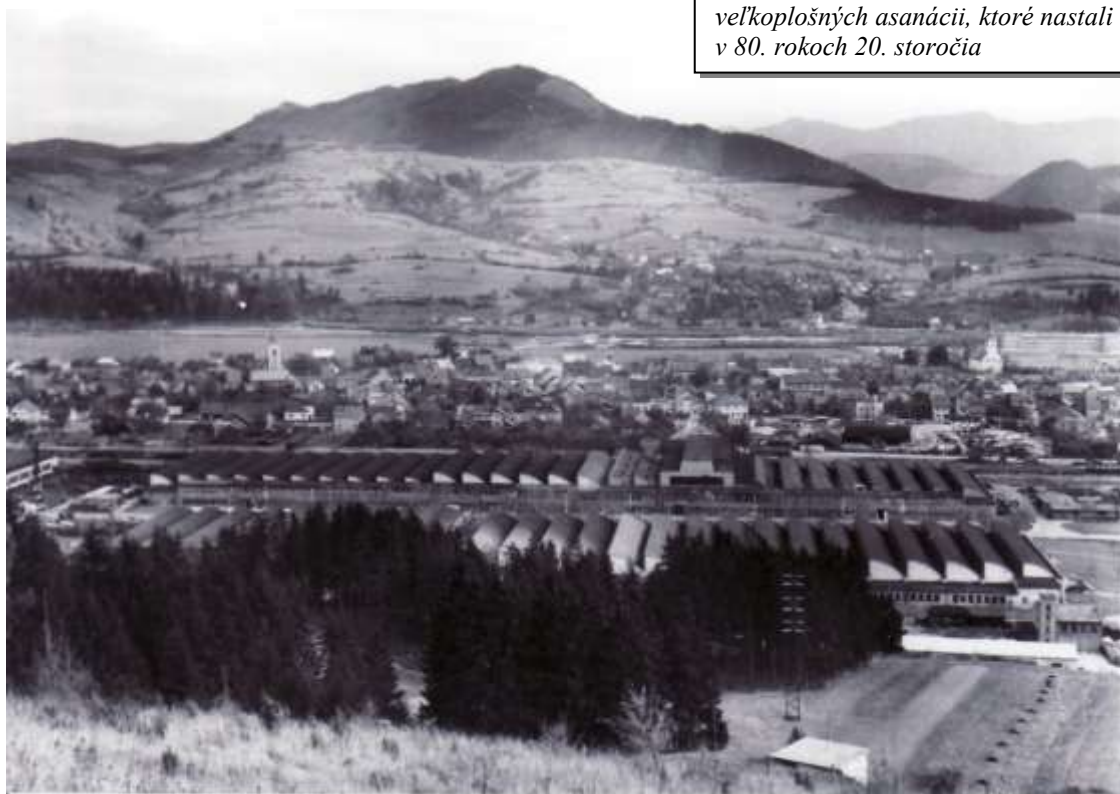
Po roku 1945 v meste žilo 2 500 obyvateľov a do tohto roku existovala parná píla s 80 pracovníkmi. Kysucké Nové Mesto bolo viac ako 600 rokov správnym **centrom dolných Kysúc** a do roku 1960 bolo okresným mestom. Po 2. svetovej vojne vybudovali podnik na výrobu valivých ložísk a po jeho uvedení do prevádzky mesto zaznamenalo prudký rozvoj. Rozvinul sa i drevársky priemysel. S výstavbou podniku súčasne prebiehala výstavba bytov, škôl, obchodnej siete a kultúrnych zariadení. Kysucké Nové Mesto strojárenským a drevárskym podnikom sa stáva priemyselným centrom Kysúc. Okresným mestom sa Kysucké Nové Mesto opäť stáva v roku 1996.

Obdobie druhej polovice 20. storočia znamenalo čiastočné poškodenie historického jadra mesta. Napriek tomu, že centrum nemalo pamiatkovú územnú ochranu, jeho jadro (až na západný okraj) bolo ušetrené pred socialistickou prestavbou mesta, s výnimkou bývalej Hornej ulice, teraz ulica Československej armády. Horná ulica bola v roku 1985 asanovaná, z dôvodu rozsiahlej novej panelovej výstavby sídliska. Centrum zostalo naďalej živé, nakoľko sa tu stále bývalo. Až v roku 1991 sa historické jadro stáva pamiatkovou zónou a postupne dochádza k rekonštrukcii jednotlivých nehnuteľností a verejných priestranstiev.

Pohľad na Kysucy v roku 1930

Industriálny rozvoj Kysúc, rok 1963. Mesto bolo dosiaľ uchránené od veľkoplošných asanácií, ktoré nastali v 80. rokoch 20. storočia

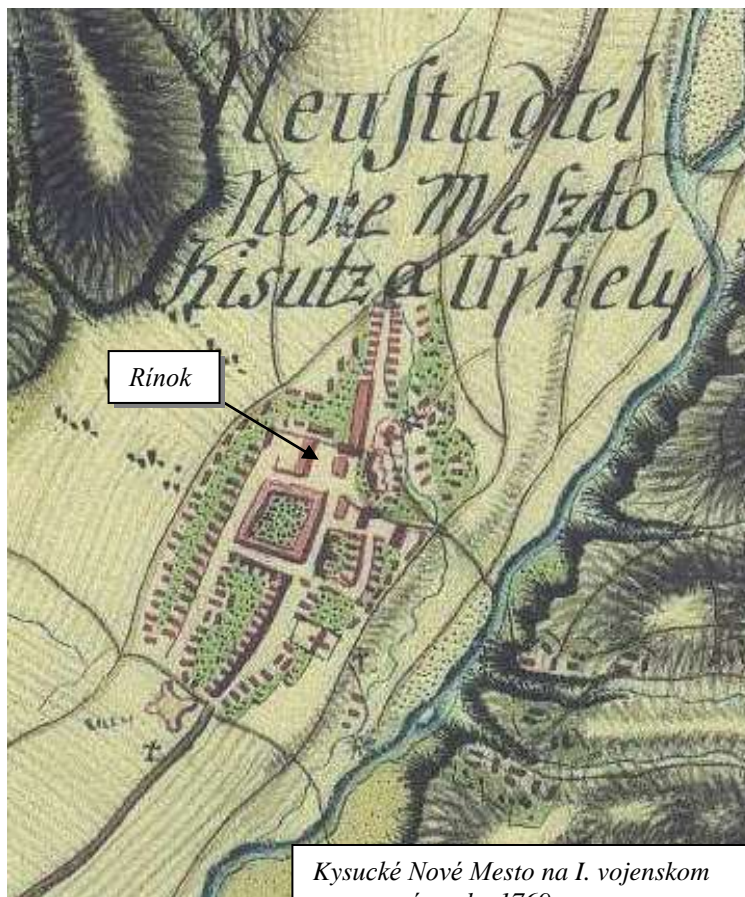

A.2. Urbanistický a stavebný vývoj pamiatkového územia

Najstaršia písomná zmienka o Kysuciach je z roku 1244, kedy zem nazývanú Kysuce, popri iných majetkoch daroval uhorský kráľ Belo IV. Bohumírovi, županovi Trenčianskej stolice za predchádzajúce vojenské zásluhy.

Je predpoklad, že popri starej ceste vedúcej do Poľska údolím Kysuce vznikali menšie osady. Jednou z nich bola i osada *Lethesin/Jathasin*, spomínaná v listine Karola Róberta z roku 1321. Ďalším dokladom osídlenia je zoznam fár v rokoch 1332-1337.¹³ Vrchová osada *Lethesin* rozprestierajúca sa pod vrchom Tábor bola na žiadosť poddaných preložená do doliny vedľa potoka Kysuca. Stalo sa tak roku 1325, keď zakladajúcou listinou vzniká osada *Conghesberg*.¹⁴

Za vlády kráľa Karola Róberta z Anjou vydal župan Alexander, krajinský sudca a kastelán na Bystrickom hrade v roku 1325 listinu, ktorou z kráľovského poverenia chce vybudovať osadu *Lethesin*, ktorú chce od toho času pomenovať *Congesbergh*. Henrichovi Hornichovi a jeho dedičom dáva mesto podľa nemeckého práva, aké používa i Žilina. Dedičný richtár dostáva výsady na pozdvihnutie mesta: slobodné mestské riadenie a plnú súdnu moc, povolenie na remeslá a právo na týždenný trh. Dedičnému richtárovi Henrichovi a jeho dedičom povoľuje ľubovoľný počet mlynov, udeľuje mu dva slobodné grunty a dva slobodné lány do vlastníctva. Obyvatelia mesta sú oslobodení od platenia mýta a mesto po osadení získava povolenie na svoje opevnenie priekopou a valom.

Kysucké Nové Mesto na I. vojenskom mapovaní z roku 1769

Po vzniku mesta v roku 1325 prešiel na neho postupne politický, hospodársky a cirkevný význam, ktorý malo pôvodne Koscelisko v Radoli.¹⁵

Urbanistický vývoj mesta a jeho historickú podobu môžeme rekonštruovať na základe zachovanej mestskej štruktúry, vojenského historického mapovania a iných historických prameňov, ktorých nie je mnoho. Predpoklad vývoja mesta vychádza zo skutočnosti, že pôdorysná štruktúra jadra mesta sa v priebehu storočí od stredoveku veľmi nemení. Vytýčené línie komunikácií a pôdorys hlavného námestia zostávajú nemenné a dochádza len k prípadnému zlučovaniu úzkych a dlhých stredovekých parciel. Absencia archeologického výskumu, resp. i pamiatkového výskumu územia, ktoré by objasnili vývoj

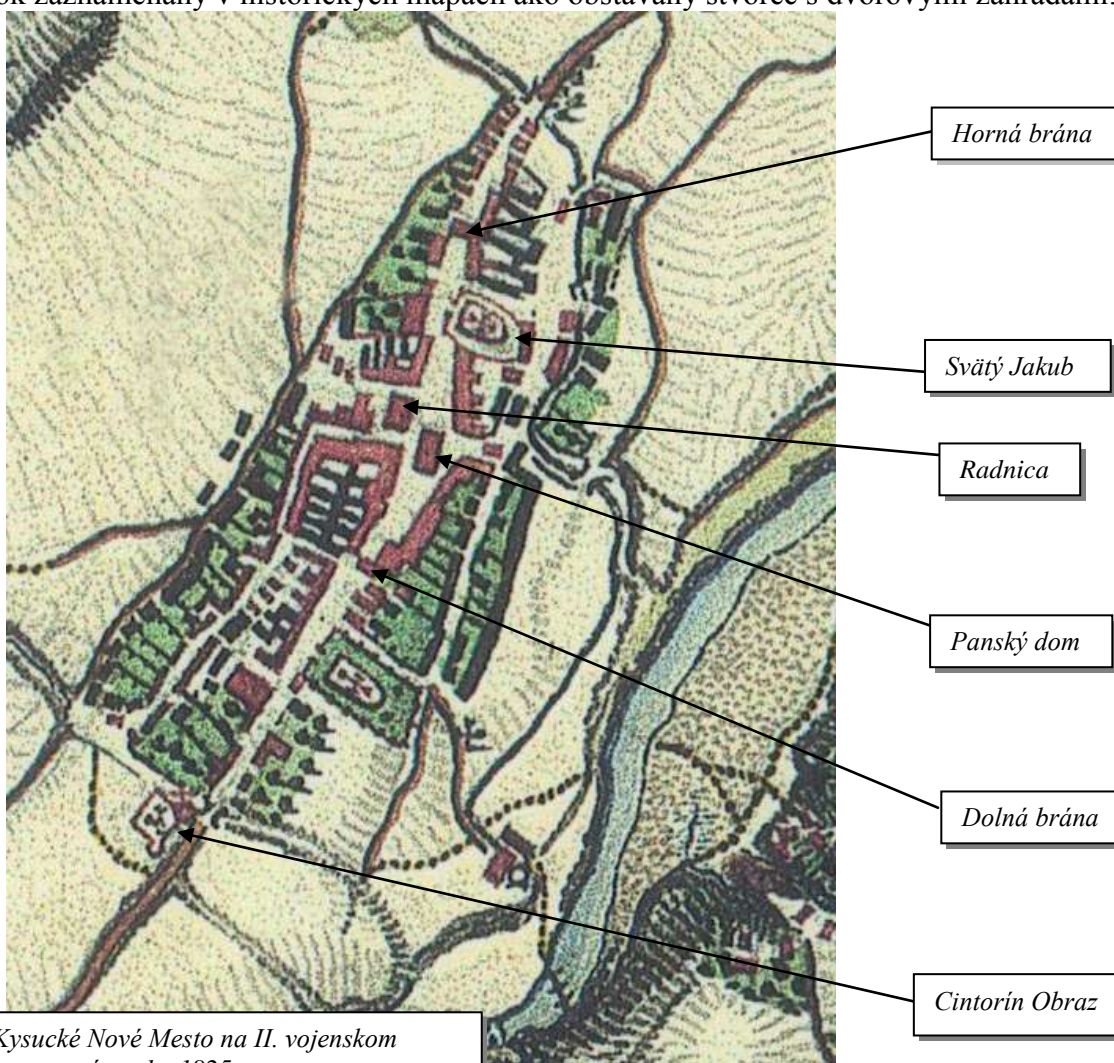
¹³ Kolektív.: Kysucké Nové Mesto kedysi a dnes, Žilina 1965, str. 37

¹⁴ Rutšek, ŠOKA Bytča

¹⁵ Menzel, O.: Stredoveké mestá na Slovensku, Bratislava 1938, s. 123.

mesta v jeho raných obdobiach, nám umožňuje rekonštruovať podobu mesta teda len na základe oveľa mladších prameňov.

Centrom mestského diania sa stalo obdĺžnikové trhové námestie – **rínok** – primknuté na dominantný cestný ťah smerujúci popri povodí Kysuce smerom na sever. Východnú stranu námestia tvorí rad domov ktorý je súčasťou obojstrannej zástavby komunikácie vedúcej cez mesto. Časť komunikácie smerujúcej od juhu k námestiu bola historicky nazývaná Dolná ulica a od námestia severne ako Horná ulica. Obe ulice sú obojstranne zastavané radovou zástavbou meštianskych domov. Vlastnú plochu námestia vyčleňuje severný, západný a južný blok domovej zástavby. Zo severozápadného rohu námestia vychádza na západ úzka ulička orientovaná kolmo na hlavnú komunikáciu. Po jej severnej hrane pokračuje zástavba domov severného bloku námestia. Z juhozápadného rohu námestia vychádza západným smerom široká ulica, ktorá sa kolmo lomí južným smerom paralelne s Dolnou ulicou. Táto ulička je tiež zastavaná radovou zástavbou malých domov. Je možné, že na západnej časti ulice sú situované hospodárske objekty a humná. Na úrovni Dolnej brány sa na túto uličku kolmo napája úzka komunikácia, ktorá ju spája s Dolnou ulicou, čím vytvára pravidelný mestský blok zaznamenaný v historických mapách ako obstaný štvorec s dvorovými záhradami.

Kysucké Nové Mesto na II. vojenskom mapovaní v roku 1825

Severne od námestia pokračuje Horná ulica. Na jej východnej strane, v mieste, kde je situovaný stredoveký farský kostol sv. Jakuba s príkostolným cintorínom ohradený murovaným opevnením, sa na ňu kolmo napája priečna ulička východným smerom a následne sa kolmo stáča južne okolo kostolného areálu a vytvára ďalšiu paralelnú ulicu

s hlavnou komunikáciou. Táto ulica už nie je obojstranne zastavaná radovou zástavbou, stavby sa tu objavujú ojedinele. Jedná sa pravdepodobne o hospodárske objekty, alebo humná. V týchto miestach sa nachádza pravdepodobne aj mlyn. Oproti kostolu sa na protiľahlej strane Hornej ulice nachádza budova fary/kúrie. Zástavba domov pokračuje po oboch stranách Hornej ulice až po Hornú bránu.

V meste sa nachádzajú dva veľké objekty, ktoré nie sú postavené v pravidelnej radovej zástavbe mestských domov. Ide o objekt radnice alebo mestského domu postavený takmer uprostred námestia a tzv. panský dom, v ktorom bola panská krčma a dom richtára. Tento panský dom je postavený v juhovýchodnom nároží námestia a výrazne predstupuje pred frontu domov radovej zástavby východnej časti námestia a zástavby Dolnej a Hornej ulice.

Intravilán obce je celý rozdelený na úzke dlhé parcely, na ktorých sú domy zväčša stavané štítovou stenou do ulice, resp. námestia a hrebeňom kolmým na komunikáciu. Väčšina domov je postavených z dreva zrubovou konštrukciou. Vedľa domu bol prejazd vedúci do dvora. Na dom mohli nadväzovať drobné hospodárske stavby. Mesto bolo sprístupnené cez dve brány. Opevnené bolo pravdepodobne systémom valov, ktoré boli s ohľadom na blízkosť Kysuce posilnené i vodnou priekopou.

Približne takto by mohlo vyzeráť mesto v období, keď bola sformovaná jeho základná štruktúra niekedy v 15. storočí.

V období 16. storočia sa mesto postupne rozvíja, mešťania zveľadujú svoju majetkovú základinu, ale predpokladáme, že jeho zástavba bola stále zväčša drevená. Najstarší písomný záznam o požiari v meste je z roku 1591. Môžeme sa domnievať, že od začiatku 17. storočia bohatší mešťania postupne budujú murované stavby, resp. stavby s murovaným prvým nadzemným podlažím a dreveným ďalším podlažím. Popri týchto domoch naďalej existuje drevená zrubová zástavba paralelných uličiek, v ktorých boli domy menej zámožných obyvateľov mesta, dielne drobných remeselníkov a v okrajových častiach hospodárske budovy. Na konci 17. storočia pravdepodobne väčšina domov na námestí bola murovaná s renesančným architektonickým výrazom. Ide o dvojpodlažné meštianske domy

s dreveným debnením štítu a strešným hrebeňom kolmým na uličnú čiaru, strechy sú pokryté dreveným šindľom.

Budova pivovaru v roku 1954 obstavaná mladšou zástavbou

Budova pivovaru na II. vojenskom mapovaní z roku 1825

Zástavba Dolnej a Hornej ulice „intra muros“ je pravdepodobne zmiešaná – murované i zrubové domy so štítmí do ulice. Z renesančného obdobia zostalo zachovaných po ničivých požiariach pravdepodobne len niekoľko objektov. Ide o budovu tzv. pivovaru, ktorý bol postavený v časti mesta, kadiaľ prebieha západná paralelná cesta s hlavnou

komunikáciou Hornej a Dolnej ulice. Situovaný je hlboko za mestským domom, v nie príliš husto zastavanej časti. Vďaka tejto polohe odolal všetkým nasledovným požiarom, ktoré spustošili celé mesto a zostal tak jedným z mála svedkov renesančnej stavebnej etapy vo vývoji mesta. Renesančným objektom (resp. neskorostredovekým s výraznou renesančnou prestravbou) je i budova radnice na námestí. Otázkou autenticity hmôt by musel zodpovedať sondážny architektonicko-historický výskum objektu, nakoľko po častých požiaroch a následných prestavbách pôsobí indiferentne. Ďalším takýmto objektom je budova fary (kúria) oproti Sv. Jakobovi so stredovekým suterénom a rozsiahlou renesančnou prestavbou. Druhé nadzemné podlažie pochádza z obdobia baroka.

V 17. storočí v období protihabsburských povstaní uhorskej šľachty bolo mesto viackrát poškodené požiarom, požiar poškodil i farský kostol sv. Jakuba. Zástavba mesta sa začína postupne rozširovať po upokojení politickej situácie a po stabilizovaní spoločenských pomerov i za obe brány. Ide pravdepodobne zväčša o domy chudobnejších remeselníkov a roľníkov.

Na okraji južného predmestia na území dnešného parku je na vojenských mapovaniach zaznačený opevnený areál s nárožnými baštami. Ide o cintorín nazývaný **Obraz**. Obdobie jeho vzniku je nateraz neznáme. Predpokladáme, že najstarším miestom na pochovávanie bol príkostoný cintorín pri Sv. Jakobovi. Areál Obrazu na vojenskom mapovaní pripomína skôr vojenskú pevnosť. Obopínal ho múr s baštami a strieľňami, z ktorých bolo možné palebne kontrolovať prístupové cesty do mesta a blízkeho okolia.¹⁶

Múr cintorína Obraz so vstupnou bránou s kamenným portálom v roku 1950. Text na portáli obsahoval vročenie 1646. Vo vrchole záklenku sa nachádzali dva plastické terče. Cintorín s opevnením a aj kaplnka sv. Márie Magdalény, ktorá bola v jeho areáli boli asanované v roku 1958.

Areál Obrazu na I. vojenskom mapovaní.

Areál Obrazu na II. vojenskom mapovaní.

¹⁶ Turóci, M.: Historická topografia Kysúc, Čadca 2010, s. 173.

V areáli Obrazu stál kostol Sv. Márie Magdalény, ktorý bol poškodený v roku 1640. Z akého obdobia však pochádzal nepoznáme. Jeho obnovu realizovali evanjelici z iniciatívy richtára Hrabovského. Po tom, ako bol roku 1673 evanjelikom odňatý kostol sv. Jakuba, využívali kostol na Obraze do roku 1710. V roku 1749 sa kostol opäť zrútil. Znova obnovená kaplnka stála na cintoríne do roku 1958, kedy bola i s opevnením cintorína asanovaná.¹⁷ Vstup do Obrazu viedol cez kamenný portál v múre opevnenia s latinským textom a vročením. Z historickej fotografie je čitateľná len časť nápisu „...FIERI CVRAVIT ANNO DOMINI 1646“. Podľa prameňov celý text nápisu v slovenčine je „Toto dielo dal postaviť P. Hrabovský v roku 1646“.¹⁸

Jednou z prvých barokových novostavieb v meste v 18. storočí je kaplnka Panny Márie, ktorú dal postaviť richtár Mikuláš Kubitz a „extra muros“ juhozápadne od Dolnej brány v roku 1738.

Požiar v roku 1748 poškodil kostol a aj časť mesta. Nasledovala obnova v barokovom výraze. Strecha na veži Sv. Jakuba dostáva barokovú štíhlu vysokú podobu s charakteristickou cibulou, na fasádach domov sa objavujú náročné lizény. Začínajú sa objavovať prvé domy, ktoré vznikajú na zlúčených stredovekých parcelách s prejazdom v centrálnom alebo bočnom trakte a so strešným hrebeňom rovnobežným s uličnou čiarou.

Kaplnka sv. Márie Magdalény na cintoríne Obraz v roku 1958 tesne pred jej asanáciou.

Kaplnka Panny Márie

Horná brána

Sv. Jakub

Fara

Radnica

Panský dom

Dolná brána

Podobu mesta v 18. storočí verne zaznamenáva votívny obraz, na ktorom je zobrazená Panna Mária s malým Ježišom na rukách v spoločenstve anjelov s nápisovými stuhami „ES REGINA POLI DUODENO SIDERE CINGTA“ a „SIS MATER NOSTRI VIRGO MARIA LOCI“¹⁹.

¹⁷ Straňan, M.: Kysucké Nové Mesto, Žilina 2001, s. 34-35, 48-49.

¹⁸ Kolektív.: Kysucké Nové Mesto kedysi a dnes, Žilina 1965, str. 87-88.

¹⁹ „Si kráľovnou nebies ovenčená dvanástimi hviezdami; Panna Mária, buď matkou nášho miesta“

Votívny obraz Panny Márie, okolo polovice 18. storočia

Presné datovanie obrazu dodnes nepoznáme, ale vzhľadom na to, že maliar na ňom zaznamenal kaplnku Panny Márie pod Dolnou bránou, ktorej výstavba začala v roku 1738 a ukončená bola v roku 1746, rámcovo ho datujeme do obdobia okolo polovice 18. storočia.

Severný blok námestia, ktorý tvorí budova fary, detail z votívneho obrazu, okolo 1750 (?)

Blok na I. vojenskom mapovaní, 1769, šípka označuje približne miesto, kde stojí fara

Blok na II. vojenskom mapovaní, 1825, šípka označuje budovu fary

Olejomaľba zachytáva štruktúru mesta v rovnakej podobe, ako ju neskôr zaznamenalo i prvé vojenské mapovanie z roku 1769. Výnimkou je len severná časť námestia, kde mapovanie zaznamenáva blok domovej zástavby. Na olejomaľbe sa však na severnom nároží námestia nachádza veľká dvojpodlažná budova fary s vysokou manzardovou strechou. Možno namietat, že ide len o schematickú vedutu pod nohami Panny Márie, ale autor obrazu zaznamenáva s úžasnou presnosťou mnohé architektonické detaily akými sú nárožné kvádrovania, lizény, dokážeme rozlíšiť murované domy od drevených, resp. od domov s dreveným poschodím, zaznamenal pravdepodobne i dom s hrázenou konštrukciou. Počty domov v jednotlivých blokoch sú veľmi podobné s reálnymi počtami na mladšej krokovej mape z polovice 19. storočia. Vzniká tak otázka, či zástavba severného bloku námestia nevznikla až niekedy v druhej polovici 18. storočia a staršia olejomaľba ju tak nemohla zaznamenať. Dokumentuje však skupinu domov na úrovni západného bloku námestia. To by znamenalo, že plocha námestia siahala až k farskému kostolu sv. Jakuba a jeho plocha by tak bola oproti dnešnému stavu takmer dvojnásobná. Ak však porovnáme

situovanie radnice, v súčasnosti, ale i na dobovej olejomalbe je umiestnená v ploche námestia približne centrálne, čo vytvára nezrovnalosť. Podľa archívnych prameňov v roku 1748 vznikol v meste požiar, ktorý zničil časť mesta a poškodil i vstupnú drevenú časť kostola sv. Jakuba. Je tak otázne, či stav, ktorý je zachytený na dobovom obraze odzrkadľuje stav tesne po požiari, kedy by nebol „chýbajúci“ blok severnej zástavby námestia obnovený (čo je na stav celého mesta na obraze nepravdepodobné) alebo stav, kedy blok ešte neexistoval. Tretím variantom je, že autor túto časť mesta nenamaloval verne. Vzhľadom na to, že následné požiare zničili mesto vo veľkom rozsahu a stavebná aktivita v druhej polovici 20. storočia úplne zlikvidovala zástavbu severného bloku námestia, môže tieto nejasnosti objasniť asi len podrobný archívny výskum historických prameňov.

Za zmienku stojí analýza jednotlivých typov mestskej zástavby, ktorá je dokumentovaná na votívnom obraze. Ako sme už vyššie spomínali, autor obrazu venuje veľkú pozornosť mnohým detailom. Na námestí zaznamenáva centrálne situovaný objekt mestského domu, resp. radnice. Ide o veľký murovaný dvojpodlažný objekt s vysokou valbovou strechou. Na severnej fasáde ma prístavbu, ktorá je v historických prameňoch definovaná ako stajňa pre erárne kone. Zaujímavým detailom na objekte je nárožné kvádrovanie, ktoré by mohlo objekt datovať ako renesančný.

V okolí radnice na severnej strane námestia môžeme vidieť i studňu s vahadlom. Podľa opisov veľkého požiaru v roku 1904 sa spomínajú na námestí dve studne s drevenou konštrukciou. Pred južnou fasádou radnice stojí pravdepodobne pranier a ďalšie dva objekty. Zaujímavosťou je komunikácia cez námestie smerom k panskému domu s náznakom mostíka. Ak ide o mostík, môže to znamenať, že cez mesto pretekala malý potok, ktorý bol pravdepodobne odrazený od Kysuce, ktorá obtekala mesto z východu alebo obraz zaznamenáva povodeň (modrosivá farba sa objavuje na veľkej ploche mesta) a vzývanie ochrany Panny Márie by bolo dôsledkom živelnej pohromy. S určitosťou však vieme, že cez mesto pretekala voda, pretože za kostolom sv. Jakuba sa nachádzal mlyn s vodným náhonom.

Východne pred studňou je pravdepodobne na stĺpe stojaca plastika sv. Jána Nepomuckého. Tú dal na námestí postaviť v roku 1761 majiteľ budatínskeho panstva gróf Suňog na pamiatku obetiam morovej epidémie.²⁰

Detail z votívneho obrazu

- 1 – radnica
- 2 – studňa s vahadlom
- 3 – pranier
- 4 – mostík(?)
- 5 – socha sv. Jána Nepomuckého(?)

Pri analýze znázornenia časti mesta okolo Dolnej brány vidíme okrem vysokej brány, ktorá ma vrchné podlažie drevené novostavbu kaplnky Panny Márie v oplotenom

²⁰ Straňan, M.: Kysucké Nové Mesto, Žilina 2001, s. 57.

areáli. Hlavná fasáda kaplnky so štítom je zdobená lizénami alebo pilastrami. Pozoruhodná je výška strechy drevenej červenej veže nad vstupom do kostola. Vysoká konštrukcia je zjavne ukončená pozláteným objektom. Podľa historických záznamov bola na vrchole veže Sv. Jakuba umiestnená po niektorom z požiarov kovová pozlátená podobizeň svätca. I keď na obraze tento detail nie je, je možné, že na vrchole veže kaplnky je pozlátená podobizeň Panny Márie alebo pozlátený kríž.

V zástavbe domov môžeme rozoznať okrem domov so strešným hrebeňom kolmým na uličnú čiaru aj niekoľko objektov, ktorých strešný hrebeň je rovnobežný s uličnou čiarou. Predpokladáme, že sa jedná o prvé barokové domy postavené na zlúčených stredovekých parcelách s prejazdom v strednom alebo bočnom trakte.

Okrem murovaných domov autor zaznamenáva i objekty so zrubovým druhým nadzemným podlažím alebo s hrazdenou konštrukciou. Väčšina domov je namaľovaná s dvomi podlažiami. Je však evidentný výškový rozdiel medzi murovanými domami na širších parcelách a užšími domami, ktoré sú tiež dvojpodlažné. Dobrým príkladom je murovaný veľký meštiansky dom východne od brány s fasádou zdobenou pravdepodobne náročnými lizénami, kordónovou a korunnou rímsou, ktorý susedí so skupinou nižších dvojpodlažných domov. Niekoľko týchto domov má vrchné podlažie drevené. Rozdiel spôsobujú pravdepodobne rozdielne stavebné konštrukcie. Nové barokové domy sú stavané veľkoryso s veľkou svetlou výškou. Zástavba západnej paralelnej ulice je pravdepodobne zrubová. Autor tieto objekty zaznamenal ako úzke domy so štítom do ulice. Na spodnom okraji obrazu – na západnej hrane mesta – sú pravdepodobne situované voľne stojace hospodárske budovy, napr. humná.

Detail z votívneho obrazu

1 – Dolná brána, 2 – Kaplnka Panny Márie, 3 – domy na zlúčených parcelách, 4- murovaný dvojpodlažný dom s barokovou fasádou, 5 - domy s dreveným poschodím, 6 – humná na okraji mesta, 7 – zrubová(?) zástavba paralelnej ulice

Fotografia z roku 1954 zaznamenala dnes už neexistujúci historický objekt so zaujímavou nálezovou situáciou. Pri asanácii susedného nižšieho domu bolo odkryté nárožné kvádrowanie dvojpodlažného objektu a päta klenby pravdepodobne prejazdu nižšieho domu. Kvádrowanie naznačuje, že prejazd do dvora susedného objektu bol pôvodne otvorený. Druhé podlažie nižšieho domu so zvyškami interiérovej omietky vymedzuje odtlačok jeho krovu.

Pri analýze ďalšieho detailu môžeme pozorovať nezvyčajnú veľkosť panského domu, v ktorom bola i panská krčma a dom richtára. Objekt na maľbe nie je hyperbolicky zväčšený s ohľadom na jeho dôležitosť. Na krokovej mape z polovice 19. storočia je pôdorys panského domu suverénne najväčší. Zastrešený je veľkou valbovou strechou s ozdobnými kolíkmi vo vrchole valieb. Meštianske domy na východnej strane námestia sú murované so štítom s dreveným debnením a výraznou podlomenicou. Štíty sú ukončené kolíkmi, niektoré z domov majú možno štíty ukončené polkružím s kolíkom. Trojica veľkých domov by mala dnes zodpovedať približne dnešnej trojici poschodových domov na východnej strane námestia. Zdá sa že medzi skupinami domov sú prieluky, resp. otvorené prejazdy, čo by znamenalo, že uzatvorená radová zástavba domov v meste vzniká postupne. Pozoruhodný je štíhly vysoký objekt za panským domom. Nevieme ho bližšie určiť, je otázne, či nepredstavuje objekt tzv. pivovaru.

Detail z votívneho obrazu

1 – panský dom, 2 – skupina domov s drevenými štípmi a podlomenicami, 3 – pivovar(?)

Detail z votívneho obrazu
1 – farský kostol sv. Jakuba, 2 - fara

Kostol autor na obraze zaznamenal po barokovej obnove s vysokou strechou veže a s hodinami. Súčasťou oplotenia kostola sú i dva edikulové vstupy. V osi kostolnej veže je pred kostolom kríž s kovovou polkruhovou strieškou. Vľavo od severnejšieho vstupu do areálu kostola je situovaná socha na stĺpe. Zaujímavá je červená farba stĺpu, kubická báza stĺpu má svetlú farbu kameňa. Oproti kostolu stojí veľká dvojpodlažná budova fary s odsadenou vysokou manzardovou strechou. Je to jediná strecha tohto typu v meste. Fara je pravdepodobne trojtraktová s prejazdom v strednom trakte. V rohu obrázku je malý blok domov, ktorý tvorí možno zárodok budúceho severného bloku domov námestia.

Posledným detailom obrazu, ktorý nám priblíži podobu mesta, je časť s horným koncom. Ide o zástavbu Hornej ulice od kostola a fary smerom k Hornej bráne. Ide zväčša o zástavbu murovaných domov so štítmi do ulice. Niektoré zo štítov sú pravdepodobne murované, niektoré ešte drevené. Objavujú sa tu i domy na zlúčených parcelách a smerom von z mesta za bránou sú slabo viditeľné nízke drevené

domy. (Ide o úplný okraj obrazu, kde čitateľnosť detailov klesá. Po reštaurovaní obrazu by snáď boli čitateľné i ďalšie detaily.) Cesta do mesta prechádza cez drevený most ponad Kysucu.

Detail z votívneho obrazu
1 – Sv. Jakub, 2 – Horná brána, 3 – nízka drevená zástavba predmestia, 4 – drevený most cez Kysucu, 5 – mýtnica(?)

Za Kysucou stojaci murovaný objekt by snáď mohol byť mýtnicou. Na kraji obrazu sú namaľované dva proti sebe stojace objekty, každý na jednom brehu Kysuce. Je možné, že v tomto mieste bol brod cez rieku.

Výpovedná hodnota votívneho obrazu je vzhľadom na absenciu iných prameňov nenahraditeľná. Zachytáva mesto pravdepodobne v období svojho vrcholného rozkvetu, nakoľko nasledujúce požiare ho zdecimovali a finančne vyčerpali tak, že už nikdy nebolo obnovené v pôvodnom rozsahu a nadobudlo charakter vidieckeho mestečka s nízkopodlažnou zástavbou.

V 19. storočí stavebnú aktivitu začína prestavba mariánskej kaplnky na kostol. Práce začali v roku 1801 a ukončené boli v roku 1817. Podobu mesta v tomto období pravdepodobne ovplyvňujú opäť požiare. V roku 1823 oheň zničil hornú časť mesta, o rok neskôr v meste horí znova. Predpokladáme, že skupina domov na východnej strane námestia bola stavebne upravená podľa žilinských meštianskych domov na typ s podlubím (je však možné, že domy s podlubím sa na námestí objavili už v období renesancie). Jednoduché klasicistické tvaroslovie sa objavuje pri výzdobe fasád domov. Okolo polovice 19. storočia došlo pravdepodobne k odstráneniu oboch mestských brán. Časté požiare mesta mnohých obyvateľov finančne vyčerpali a začínajú obnovovať svoje domy už len ako prízemné s krytým prejazdom a hrebeňom rovnobežným s uličnou čiarou, je možné, že opäť stúpa počet zrubových domov. Ak porovnáme podobu domov z polovice 18. storočia na votívnom obraze a historickou fotodokumentáciou z požiaru na začiatku 20. storočia, dôjdeme k záveru, že veľká časť objektov na obraze „intra muros“ sú dvojpodlažné. Na vzácnych fotografiách z pred požiaru sú zachytené hlavne dvojpodlažné objekty na východnej a západnej strane námestia. Fotografie z požiaru zachytávajú zväčša prízemné domy v plameňoch so strešným hrebeňom rovnobežným s uličnou čiarou niekde na Dolnej alebo Hornej ulici. Kedy presne dochádza k tejto dôležitej zmene viacpodlažnej zástavby na prízemnú nie je celkom jasné. Mesto tak stráca pre mestské osídlenie charakteristickú vysokú viacpodlažnú zástavbu a nahrádza ju nízka prízemná roľníckeho typu.

Ak by sme i stav a podobu mesta na votívnom obraze z 18. storočia nebrali úplne do úvahy, nastúpený trend prízemnej výstavby sa naplno prejavil po vyššie spomínanom veľkom požiaru na začiatku 20. storočia i na miestach, kde s určitosťou vieme, že tam pôvodne stál viacpodlažný dom. Požiar v roku 1904 úplne zničil 350 domov, zostalo ich v meste len okolo 30. Vyhorel i kostol sv. Jakuba, kostol Panny Márie bol vďaka úsiliu obyvateľov uchránený od deštrukcie požiarom, poškodená bola len strecha kostola.

Následná obnova mesta bola veľmi ťažká. Domy sa obnovovali len pomaly. Fasády zväčša prízemných domov sú zdobené eklektickými plastickými prvkami. Takmer všetky domy boli obnovené so strešným hrebeňom rovnobežným s uličnou čiarou. Pravdepodobne v tomto čase bol objekt panského domu odstránený a nová eklektická budova bola zasunutá na úroveň radovej zástavby. Dvojpodlažné domy na východnej strane boli obnovené s podlubím. Pri ich obnove boli použité už i nové materiály, ako napr. oceľ. Pôvodne klenuté podlubia sú obnovené so segmentovým klenutím do oceľových traverz.

Mesto sa pomaly pozviechalo a na pohľadoch zo Sv. Jakuba vidíme kompaktnú mestskú zástavbu v približne pôvodnom pôdoryse. Protipožiarne opatrenia ovplyvnili podobu striech – takmer všetky domy sú so strechou s hrebeňom rovnobežným s uličnou čiarou. Zástavba je zväčša prízemná, viacpodlažné domy sú hlavne na východnej strane námestia a časti Dolnej ulice. Mnohé prízemné domy však siahajú hlboko do dvorových častí parciel. Prejazdy sú kryté len v prednej časti, ďalej do dvora pokračujú už ako otvorené. Pôdorys domu tak vytvára písmeno „L“. Strecha dlhej dvorovej časti domu je pultová s vysokým protipožiarňom múrom od suseda.

Pohľad z veže Sv. Jakuba na zástavbu Hornej ulice v roku 1974. Väčšina prejazdových domov je prízemná s hĺbkovou zástavbou orientovanou do dvora.

Nová zástavba sa v 20. storočí objavuje aj mimo intravilánu starého mesta – západným smerom vzniká obojstranne zastavaná ulica paralelná s hlavnou komunikáciou Hornej a Dolnej ulice – Hviezdoslavova ulica. Parcelácia rešpektuje historické danosti a mierka a hmota objektov korešponduje so zástavbou historickej časti mesta.

Zásadným zlomom vo vývoji urbanizmu mesta je obdobie druhej polovice 20. storočia. Pri adaptácii a obnove mnohých objektov v historickej časti mesta dochádza k výmenám pôvodných okenných a dverných výplní za nové typizované, pričom dochádza k zväčšovaniu okenných otvorov. Následne sa odstraňujú historické omietky z fasád s plastickými fasádnymi prvkami a aplikujú sa nové brizolitové. Často krát jediným z exteriéru viditeľným dôkazom, že objekt je súčasťou pôvodnej historickej zástavby sú len zachované korunné rímasy, prípadne nárožné lízeny. Kusová škridla je nahrádzaná pásovým plechom, niektoré objekty sú pokryté eternitom. V parteri sa objavujú veľkoplošné výkladové okná obchodných prevádzok. Tieto stavebné úpravy ovplyvnili jednotlivé objekty síce negatívne, ale nezasiahli do samotného urbanizmu mesta.

Druhá polovica 20. storočia prináša industrializáciu Kysúc. Mesto sa rozširuje, stáva sa sídlom okresu. Tento vývoj so sebou prináša novú výstavbu občianskej vybavenosti za hranicami starého mesta. Rastie „hradba“ výškových panelových bytových domov pre zvyšujúci sa počet obyvateľov mesta. Dlhodobá dominantnosť dvoch kostolných veží na siluete mesta definitívne zaniká. Stará nízkopodlažná zástavba v centrálnej historickej časti mesta prestáva spĺňať požiadavky súčasnej doby. Rozvíjajúce sa mesto s priemyselnou základňou, výškovými bytovými domami má svoju predstavu o podobe centrálnej časti sídla. „Chudobné“ vidiecke domy nemohli reflektovať socialistický pokrok a v 80. rokoch 20. storočia dochádza k veľkoplošnej asanácii takmer celej Hornej ulice. Bol to najväčší zásah do historickej urbanistickej štruktúry, ktorá zničila takmer polovicu historickej zástavby. Farský kostol sv. Jakuba a i samotný priestor námestia, ktoré boli po stáročia centrom mestskej štruktúry, sa takto ocitli na okraji. Po odstránení drobnej zástavby domov, bol priestor pripravený na výstavbu ďalších mestských panelových bytových domov. Plánovaná bola i asanácia Dolnej ulice, k čomu však už našťastie nedošlo. Necitlivé zaobchádzanie s historickými objektmi dokladuje i „adaptácia“ meštianskeho domu v severnej časti námestia, kde sídli mestský magistrát, realizovaná ešte v závere 60. rokov. To, že v hmote

tohto objektu sa ukrývajú časti historickej stavby je nepostrehnuteľné. Ďalším podobným stavebným zásahom zabránilo v roku 1991 vyhlásenie zostávajúcej časti historického mesta za pamiatkovú zónu.

Nasledujúca limitovaná stavebná činnosť na území pamiatkovej rezervácie spočívala v obnove pamiatkovo chránených objektov a v postupnej regenerácii územia. Nové nároky na využívanie nehnuteľností v centrálnej časti mesta viedli k rekonštrukciám objektov, ktorých podkrovia boli zobytnované, alebo boli nadstavované o jedno podlažie, alebo k nim boli dostavované v dvorových častiach malé prístavby. Veľká časť obytných objektov bola adaptovaná na polyfunkčné účely. Centrálna časť pamiatkovej zóny – Námestie slobody, časť ulice Belanského – je organizovaná ako pešia zóna. Ulica Belanského a ulica 1. Mája bola dopravným značením vymedzená jednosmernou premávkou, čo prispelo k zhodnoteniu a skvalitneniu stavebného fondu.

Rinok, 1925

B. Charakteristika pamiatkových hodnôt územia

B.1. Urbanistická štruktúra územia

Pôdorys historického jadra Kysuckého Nového mesta je ovplyvnený založením mesta so svojim trhovým námestím pri diaľkovej obchodnej ceste. Hlavná komunikačná os, ktorá prechádza mestom z juhozápadu na severovýchod vytvára hlavný prvok, ktorý determinuje jeho historickú podobu. Na túto líniu je primknuté námestie obdĺžnikového pôdorysu (dnešné Námestie slobody), ktoré sa otvára severozápadným smerom. Námestie rozdeľuje komunikačnú tepnu na Dolnú a Hornú ulicu. Historická Dolná ulica je dnes Belanského ulicou, Horná ulica je asanovaná a jej zachovaná časť je podľa súčasného názvoslovía súčasťou Námestia slobody. Námestie je vymedzené z každej strany radovou zástavbou meštianskych domov. S výnimkou severného bloku predpokladáme, že k výrazným pôdorysným zmenám od založenia a sformovania mesta do novoveku nedošlo. S postupným rozvojom mesta sa jeho zástavba rozširuje len pozdĺž hlavnej komunikácie za hornú a dolnú bránu. Pochybnosť o podobe severného bloku námestia vnáša votívny obraz z polovice 18. storočia, kde severný blok námestia siaha až k farskej budove pred Sv. Jakubom. Súvislá zástavba domov západnej paralelnej ulice s Dolnou ulicou – dnes Ulica 1. Mája – sa sformovala pravdepodobne až v 1. ½ 19. storočia. Dovtedy tu boli situované objekty drobnej zástavby a hlavne hospodárske objekty humien. Rovnako i línia východnej paralelnej ulice – dnes Pivovarská a Jesenského ulica – sprístupňovala drobné objekty a humná. Časté požiare mesta jeho obyvateľov finančne vyčerpávali a k výraznému rozširovaniu mestskej zástavby tak nedochádza. K zásadnej zmene došlo až v období po druhej svetovej vojne, kedy prebieha industrializácia Kysúc s čím sa spája i stavebný rozvoj Kysuckého Nového Mesta. Vzniká nová obojstranne zastavaná ulica na západnej hrane starého mesta – súčasná Hviezdoslavova a Štúrova ulica.

Zástavba meštianskych domov starého mesta je situovaná na úzkych dlhých parcelách. Táto parcelácia sa bez výrazných vývojových zmien zachovala od stredoveku až do súčasnosti, dokonca nová výstavba na západnej hrane starého mesta čiastočne kopíruje túto parcelačnú schému.

Výstavba v 2. ½ 20. storočia prestáva rešpektovať tradičný mestský urbanizmus, dochádza k veľkoplošným asanáciám historickej zástavby a výstavbe panelových bytových domov na jej mieste a podobne.

*Východná paralelná ulica
za kostolom smerujúca
k pivovaru, rok 1965*

B.2. Charakteristika zástavby, jej výšky a rozsah zachovania historickej štruktúry

Pôvodná zástavba mesta bola drevená. Predpokladáme, že prvé murované domy bohatých mešťanov sa začínajú v meste objavovať niekedy v 16. Storočí, ale hlavne od začiatku 17. storočia po prvom v prameňoch zaznamenanom požiari. V tomto období určito naďalej štruktúru meštianskych domov stále tvoria i zrubové domy, respektíve domy s murovaným prvým nadzemným podlažím a dreveným poschodím. V 18. storočí je väčšina zástavby murovaná, drevené domy chudobnejších obyvateľov sa vyskytujú v bočných uličkách a na rozširujúcom sa predmestí za hornou a dolnou bránou. Meštianske domy predstavujú typ úzkeho do hĺbky parcely orientovaného domu s krytým alebo otvoreným prejazdom. Domy sú so štítom orientovaným do námestia, resp. ulice. V 18. storočí sa začínajú objavovať snáď i prvé domy na zlúčených parcelách so strešným hrebeňom rovnobežným s uličnou čiarou s prejazdom v strednom alebo bočnom trakte. Tento stav pretrváva asi do polovice 19. storočia, kedy sú zaznamenané viaceré požiare mesta. V tomto období dochádza k zásadnej zmene typu meštianskeho domu – dvojpodlažné domy so štítom postupne nahrádzajú z protipožiarnych dôvodov a pre zmenšujúcu sa majetkovú základinu prízemné domy s hrebeňom rovnobežným s uličnou čiarou a krytým prejazdom. Pôvodný typ zástavby zostáva zachovaný vo väčšom rozsahu len na námestí. V tomto období predpokladáme i jedinele sa vyskytujúci návrat k zrubovému domu. Posledný požiar v meste z roku 1904, kedy zhorelo takmer celé mesto, bol poslednou ranou, pôvodnému typu zástavby. Postupná a pomalá obnova mesta pokračovala v nastolenom trende a ani jeden z domov v meste už nebol obnovený s pôvodným štítom – všetky domy vrátane dvojpodlažných boli obnovené s hrebeňom strechy rovnobežným s uličnou čiarou. Meštiansky typ historickej zástavby bol z veľkej časti nahradený prízemnou zástavbou roľníckeho typu. Napriek častým požiarom v 19. storočí a na začiatku 20. storočia a premene stavebného typu meštianskeho domu je v predpoklad staršieho jadra vo viacerých objektoch. Napriek minimálnemu zachovaniu historickej zástavby možno konštatovať, že obnova mesta v 20. storočí neopustila pôvodnú stredovekú parcelačnú štruktúru a do dnešných dní je dobre čitateľná.

Východný blok námestia, rok 1911

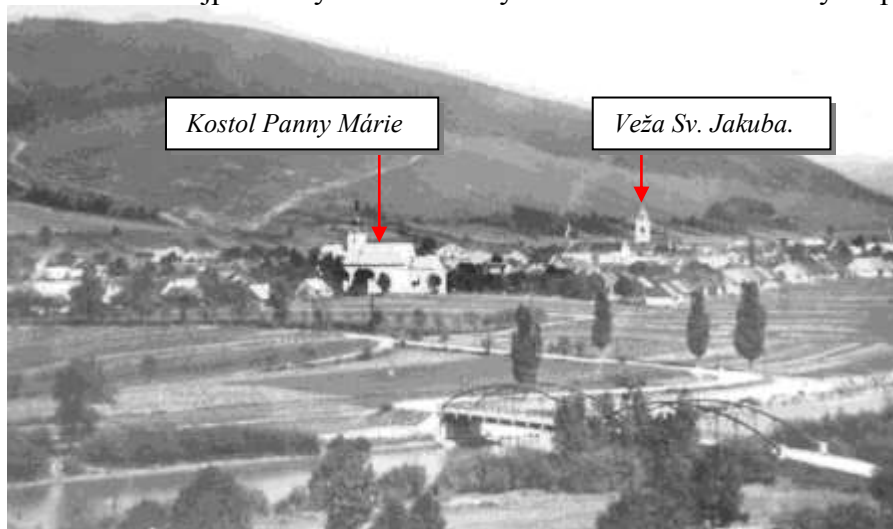
B.3. Dominanty, výškové zónovanie, silueta, panoráma územia, obraz sídla v krajine, konfigurácia terénu, hodnotné pohľadové uhly v rámci krajiny

Na súčasnú podobu tváre mesta Kysucké Nové Mesto v obraze krajiny spolupôsobilo viacero faktorov. Primárnym faktorom je prírodná konfigurácia terénu. Mesto bolo založené v polohe údolnej nivy rieky Kysuce v nadmorskej výške 358 m.n.m. Prírodné danosti terénu podmienili pozdĺžne narastanie mesta v smere sever - juh. Pozdĺž tejto základnej severo-južnej osi sa vykryštalizovali aj vnútorné komunikácie. Na severnej strane pamiatkovej zóny je situované pravouhlé takmer štvorcové námestie, na ktoré nadväzuje vo východnom rohu Belanského ulica pokračujúca smerom na juh až po Vajanského ulicu, kde pamiatková zóna končí. Paralelne s Belanského ulicou západným smerom je situovaná ulica 1. mája, ktorá je s ulicou Belanského na viacerých miestach prepojená kolmými uličkami. Terén v pamiatkovej zóne je rovinatý.

Mesto okolo polovice 18. storočia.

Danosti terénu výrazným spôsobom ovplyvnili historickú zástavbu mesta. V diaľkových pohľadoch je čitateľná najmä radová zástavba domov na tradičných úzkych parcelách. Výrazne čitateľná je výšková zonácia daná radovou zástavbou okolo námestia tvorenou z dvojpodlažných meštianskych domov so zachovanými podlúbiami na východnej

Pohľad na Kysucké Nové Mesto z roku 1936 so zachovanou mestskou štruktúrou a prirodzenými dominantami oboch kostolov.

strane, ktoré v príľahlých uliciach prechádzajú v nízku, zväčša prízemnú radovú zástavbu so zachovanou pôvodnou stredovekou parceláciou. Typické dispozície objektov s prejazdom, roľnícko-remeselníckeho charakteru, postavené na dlhých úzkych parcelách sa zachovali dodnes a pôvodná dispozičná skladba sa nezmenila ani pri novej výstavbe po požari r. 1904. Významným prvkom urbanistického priestoru námestia je objekt bývalej mestskej radnice.

V pohľadoch je vnímateľný aj tradičný spôsob zástavby, daný redšou zástavbou v polohách dvorov, pričom väčšie zahustenie je čitateľné v línii ukončujúcich objektov.

*Pohľad na mesto z veže
Mariánskeho kostola, rok 1974*

Historickými výškovými dominantami mesta počas stáročí boli stredoveký farský kostol sv. Jakuba v tesnej blízkosti námestia a mladší kostol Panny Márie postavený pôvodne ako kaplnka na predmestí. Začiatkom 19. storočia bola kaplnka prestavaná na kostol, ktorý sa stal súčasťou rozširujúcej sa mestskej zástavby.

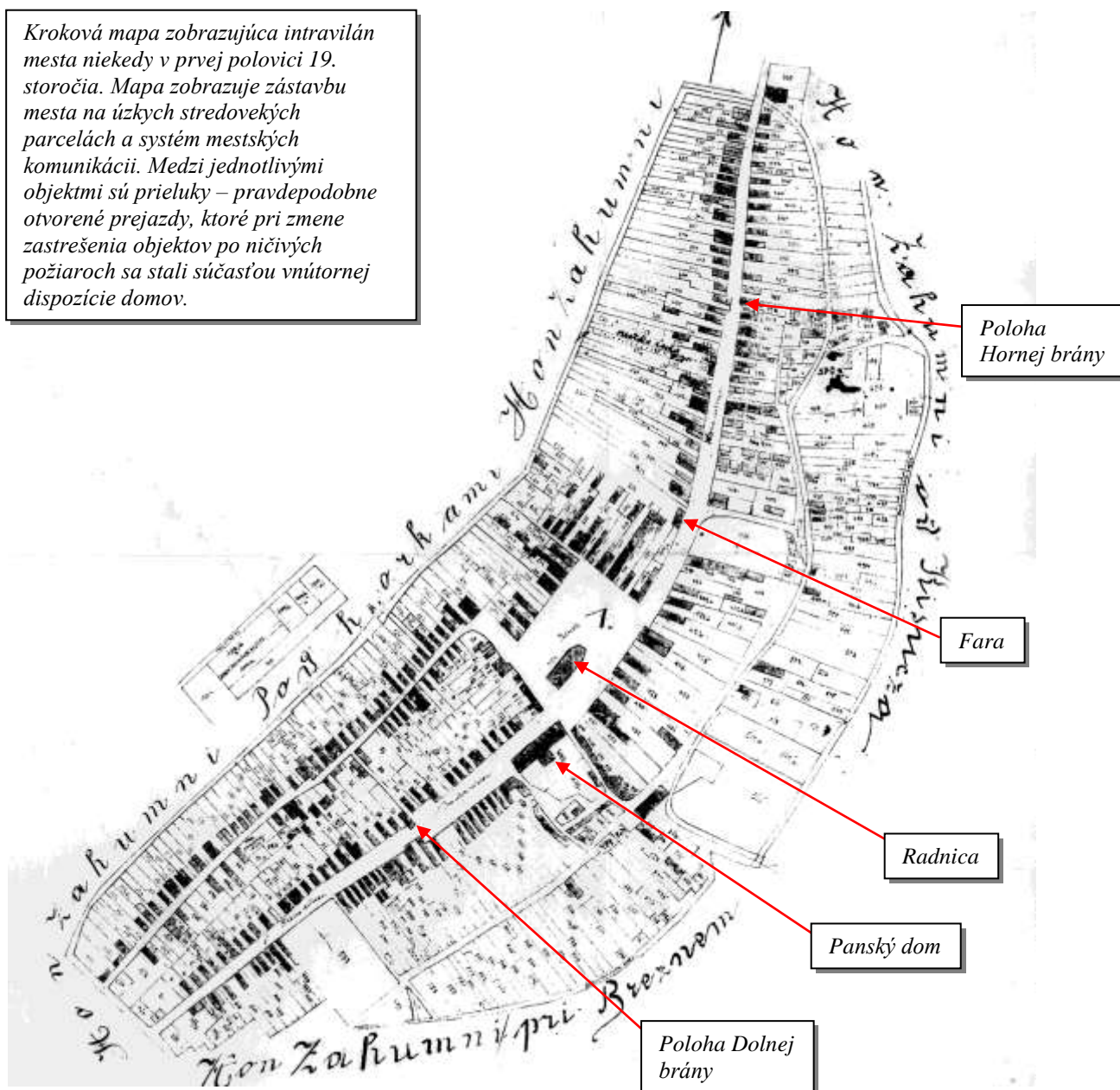
Do celkového obrazu sídla podstatným spôsobom zasiahol extenzívny rozvoj mesta po polovici 20. storočia. Tak nadväzne na historické jadro mesta vznikla nová zástavba viacpodlažných panelových bytových domov na severozápade pamiatkovej zóny nadväzuje na pamiatkovú zónu. Hoci bol rozvoj mesta týmto smerom plne opodstatnený, výstavba výškových bytových domov v bezprostrednom susedstve pamiatkovej zóny sa dá označiť za negatívny jav, ktorý narušil panorámu mesta a jeho prirodzené zasadenie do prostredia. Pri tejto výstavbe bolo asanovaná pôvodná hodnotná výstavba nadväzujúca na pôvodné námestie Kysuckého Nového Mesta.

*„Hradba“ panelových
bytových domov
obkolesujúca staršiu
zástavbu mesta v severnej
časti, rok 1985.*

Pôdorys historického jadra mesta je nositeľom informácií o vzniku a vývoji mesta. Mesto vykazuje jasný pôdorysný rozvrh, s takmer štvorcovým námestím s rozvinutou sieťou uličných komunikácií prebiehajúcich paralelne v smere osi sever - juh. Pravidelný pôdorys námestia umožnil uplatniť základnú funkciu mesta – vytvoril priestor pre obchodovanie na „rínku“, ktorý bol obkolesený domami kupcov a umožnil rozvoj remeselnej výroby v príľahlých uličkách.

Kroková mapa zobrazujúca intravilán mesta niekedy v prvej polovici 19. storočia. Mapa zobrazuje zástavbu mesta na úzkych stredovekých parcelách a systém mestských komunikácií. Medzi jednotlivými objektmi sú prieluky – pravdepodobne otvorené prejazdy, ktoré pri zmene zastrešenia objektov po ničivých požiaroch sa stali súčasťou vnútornej dispozície domov.

B.3.1. Významné vonkajšie diaľkové pohľady a zorné body na pamiatkové územie

Najvýznamnejšie diaľkové pohľady na historickú štruktúru pamiatkovej zóny sú zo severozápadnej strany z blízkeho Kopca (viď Fotodokumentácia str. číslo 128) a zároveň aj zo severovýchodnej strany z kopca v Budatínskej lehote (viď Fotodokumentácia str. číslo 127), ako aj z príľahlých lúk postupne stúpajúceho terénu. Historické jadro pamiatkovej zóny v Kysuckom Novom Meste je dobre čitateľné so svojou pravidelnou hustou radovou zástavbou, ako aj s pravouhlým námestím a dominantami kostolov v jej centrálnej časti. Pri diaľkových pohľadoch z výšky okolitých kopcov je historická štruktúra dobre čitateľná aj

napriek negatívnym vplyvom neskoršej zástavby. Tieto pohľady však nie sú bežne vnímateľné a sú aj ťažko dostupné. Pamiatková zóna je najväčšmi vnímateľná práve v mikropriestore svojej štruktúry priamo v rámci jej rozlohy.

Výraznou charakteristikou samotného mesta je takmer neporušená silueta historického jadra s dominantným postavením veže kostola sv. Jakuba a s vyváženou hmotovou skladbou objektov v priestore námestia. Historická panoráma a silueta je necitlivo narušená veľkoplošnou asanáciou a následnou viacpodlažnou panelovou zástavbou v mestskej časti Kamence, ktorá na severozápade bezprostredne nadväzuje na pamiatkovú zónu. Historická zástavba tvorí jadro osídlenia, drobná štruktúra pôvodných objektov je čitateľná aj v diaľkových pohľadoch, ako napríklad pohľad z Budatínskej Lehoty (viď Fotodokumentácia str. číslo 127), v ktorých sa však uplatňujú aj negatívne zásahy z neskorších období.

Kysucké Nové mesto je obkolesené horským pásmom Javorníkov na západe, Beskydami na severe, na juhu Žilinskou kotlinou a sčasti Malou Fatrou, na východe susedí s oblasťou Oravy. Celé toto krajinárske zázemie tvorí pôsobivé pozadie pamiatkovej zóny v Kysuckom Novom Meste.

B.3.2. Významné pohľady na pamiatkové územie

Konfigurácia prírodného terénu je príčinou, že výraznejšie vnímateľné pohľady v hraničných polohách pamiatkového územia v styku s okolitou zástavbou sú predovšetkým v smere základnej juhozápadno – severovýchodnej osi. Na východnom kraji je pamiatková zóna vnímateľná zo záhumnia od rieky Kysuca. Zo západnej strany je vnímateľná od hlavnej severo - južnej komunikácie paralelnej so železničnou traťou. Vzhľadom na to, že pamiatková zóna sa rozprestiera na rovine, v diaľkových pohľadoch sa uplatňuje ako súvislá hladina drobnejšej zástavby so siluetami veží kostolov. Zo severnej strany vo výhlade bráni nevhodná neskoršia zástavba sídliska Kamence s výškovými obytnými domami.

B.3.3. Vnútorne pohľady a zorné uhly

V samotnom pamiatkovom území je hodnotných viacero vnútorných pohľadov a zorných uhlov. Námestie je výrazne čitateľné najmä z jeho nároží:

- z juhovýchodného rohu - z križovatky s Kysuckou a Belanského ulicou (chránený pohľad v interiéri pamiatkového územia č. 7, fotodokumentácia str. 118, str. 122, 123, 125, 126)
- zo severozápadného rohu – z križovatky s ulicou Janka Kráľa (chránený pohľad v interiéri pamiatkového územia č. 10, fotodokumentácia str. 119, str. 125)
- zo severovýchodného rohu – z Belanského ul. (chránený pohľad v interiéri pamiatkového územia č. 11, fotodokumentácia str. 120, str. 124)
- z juhozápadného rohu – z križovatky s ulicou 1. mája ulicou (chránený pohľad v interiéri pamiatkového územia č. 8, fotodokumentácia str. 118, str. 126)

Z juhovýchodného nárožia námestia je zároveň priehľad do Belanského ulice a Kysuckej ulice (chránený pohľad v interiéri pamiatkového územia č. 4, fotodokumentácia str. 116)(chránený pohľad v interiéri pamiatkového územia č. 6, fotodokumentácia str. 117), zo severovýchodného nárožia do záveru námestia s kostolom sv. Jakuba (chránený pohľad v interiéri pamiatkového územia č. 12, fotodokumentácia str. 120).

Zorné uhly z okraja pamiatkovej zóny sú z juhu z križovatky Belanského a Vajanského ulice (chránený pohľad v interiéri pamiatkového územia č. 1, fotodokumentácia str. 115), zo severu od ulice Československej armády smerom do námestia (chránený pohľad v interiéri pamiatkového územia č. 13, fotodokumentácia str. 118), z východu z križovatky Sládkovičovej a Pivovarskej ulice (chránený pohľad v interiéri pamiatkového územia č. 5, fotodokumentácia str. 117).

B.4. Piata fasáda – strešná krajina (strechy a krovy)

Strecha od vzniku obydlija tvorí jeho neoddeliteľnú súčasť a zároveň je ukončujúcim prvkom architektúry. Jej hlavnou funkciou je ochrana stavby pred poveternostnými vplyvmi, ktoré majú negatívny vplyv na jej jednotlivé konštrukcie. Okrem toho strechy dotvárajú architektonický výraz samotného objektu, ulice a sídla. Každé slohové a časové obdobie prináša typické konštrukčné a tvarové riešenie striech, ktoré je pre dané obdobie typické. Pozoruhodné je, že práve krovy a strechy sú v historickom vývoji architektúry najstabilnejšie a najmenej menené konštrukcie. Až živelné katastrofy ako sú požiare, prípadne veterné smršte ale aj drevokazný hmyz, radikálne prestavby objektov, alebo napr. v súčasnosti populárne a rozmáhajúce sa vstavby do podkrovi, historické strechy menia za nové, častokrát nekriticky a od predchádzajúcich aj konštrukčne i tvarovo rozdielne.

Prameňom poznania historického zastrešenia v pamiatkovej zóne Kysucké Nové mesto je už iba fotografická dokumentácia. Tá je však pomerne chudobná a začína sa objavovať od konca 19. storočia. Najrozšírenejším tvarom strechy je sedlová strecha s hrebeňom rovnobežným s uličnou čiarou, pri nárožných objektoch ukončená valbou.

V Kysuckom Novom Meste sa ako strešná krytina používal predovšetkým drevený štiepaný šindel. Podoba mesta na votívnom mariánskom obraze je zachytená so šindľovými strechami. Po požiaroch v 19. storočí a hlavne po poslednom požiari v roku 1904 sa pri postupnej obnove domov začala uplatňovať tvrdá kusová škridla. Ojedinele na historických fotografiách je ešte viditeľná i šindľová krytina, ale predpokladáme, že ide skôr o výnimku. Fotografie mesta po jeho obnove po poslednom požiari zachytávajú kompaktnú strešnú krajinu s pálenou kusovou krytinou. Ide o drážkované tvarovky s rôznou hĺbkou drážkovania. Vlnité tvarovky sa na strechách neobjavujú. Druhá polovica 20. storočia prináša novú krytinu – pásový falcovaný plech. Používal sa ako lacnejšia náhrada kusovej krytiny. Zriedkavo sa uplatňujú azbestocementové šablóny.

Pri obnove objektov v meste sa od záveru 20. storočia opätovne používa v prevažnej miere kusová krytina.

Strešná krajina zaznamenáva asi najväčšie zmeny v súvislosti s novou zástavbou a potrebami investorov. Novými zásahmi sú najmä realizácie presvetlenia podkrovných priestorov, ktoré vznikli ako nadstavby pôvodných zväčša jednopodlažných objektov. Presvetlenie je realizované najmä rôzne tvarovanými vikiermi, ktoré však častokrát svojou veľkosťou či tvarom pôsobia rušivo a nie sú prínosom pre pamiatkové územie pamiatkovej zóny Kysucké Nové Mesto. Zachovanie drobnej štruktúry skladanej krytiny z pálenej škridly je na nových strechách pozitívnym pokračovaním v kontexte pôvodných hodnôt strešnej krajiny. Reguláciou na základe platných Zásad pamiatkovej starostlivosti MPZ Kysucké Nové Mesto je tak možné usmerniť tlak investorov na používanie nevhodných typov krytín, ktoré by významným spôsobom ovplyvnili vzhľad pamiatkovej zóny. Týka sa to aj tlaku na zachovanie pôvodného charakteru šikmých striech a neprípustnosť realizácie plochých striech na objektoch v rámci celého územia Pamiatkovej zóny Kysucké Nové Mesto. Porovnanie pôvodného stavu historického územia pamiatkovej zóny s dnešným stavom je čitateľné v Obrazovej prílohe historických fotografií v porovnaní so súčasným stavom str. 3 až 10.

B.5. Architektonické, umelecko-historické a výtvarné hodnoty objektov pamiatkového územia

Vývin meštianskej profánnej architektúry v Kysuckom Novom Meste možno sledovať od začiatku 16. storočia a hlavne v 17. storočí. Vývin meštianskych domov prirodzene odzrkadľuje i vývin celkového urbanizmu mesta. V období, z ktorého pochádzajú prvé dodnes zachované objekty, t. z. v období neskorého stredoveku a v renesancii, je už

Meštiansky dom severne od farskej budovy, rok 1974. Pri úprave fasády po veľkom požiari v roku 1904 boli použité eklekticko-secesné výzdobné prvky – k osvedčeným šambránam s ušami a klenákom sa nad vstupným portálom objavuje i mohutný maskarón.

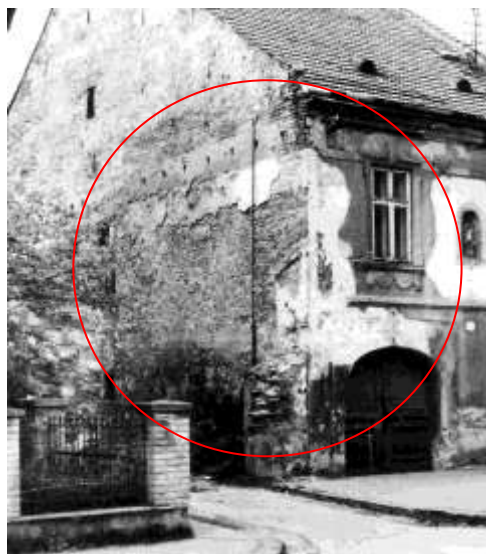
parcelačný systém mesta plne ustálený a na týchto úzkych parcelách vznikajú meštianske domy s obytným traktom a prejazdom, podpivničené sú klenutým suterénmi. Typologická rôznorodosť renesančných objektov – fara/kúria, pivovar, radnica, meštianske domy – odzrkadľujú plne vyvinutú mestskú štruktúru.

Meštianske domy boli kamenné a sčasti drevené a ich vývoj odrážal vývoj mestského domu s polyfunkčnou náplňou: obytnou, obchodnou, remeselnou, roľníckou.

Počas 18. storočia boli niektoré objekty prestavané. Tieto prestavby boli výlučne

utilitárne a plne rešpektovali neskorostredoveké základy a renesančné dispozície objektov. Zmeny na niektorých objektoch prináša 19. storočie podmienené požiarimi a zmenou dobového vkusu. Stavebné úpravy domy modernizujú, objavujeme tu typický žilinský prvok veľký svetlík v centre dispozície. Prefasádované objekty v závere 19. storočia odrážajú eklektické vplyvy pochádzajúce s najväčšou pravdepodobnosťou zo Žiliny.

Po ničivom požiari mesta v roku 1904 dochádza k opätovnej obnove mesta. Nové domy sú plne murované, determinované historickou parceláciou, v mnohých prípadoch dochádza k využitiu starších jadier domov a ich suterénov. Tieto objekty dodnes zachované v svojej hmote široko orientované spravidla jednopodlažné nadviazali a využili tradičnú dispozíciu mestského remeselne-roľníckeho domu. Typicky mestskými objektmi sa stali úpravou svojich priečelí, ktoré sa vyznačujú veľmi kvalitnými eklektickými a hlavne secesnými fasádami.²¹

Rovnaký dom v roku 1975. Vzniknutá prirodzená sonda odkryla staršiu omietkovú úpravu. Po odstránení záklenku brány a opadaní omietky je viditeľné staršie kamenné murivo. Nový štítový múr je murovaný z plnej pálenej tehly. Nálezová situácia dokladá vývoj meštianskych domov po požiaroch v 19. a 20. storočí – zmenu zastrešenia objektov otočením strešného hrebeňa do línie rovnobežnej s uličnou čiarou. Dom na fotografii dnes už neexistuje, stal sa súčasťou veľkoplošnej asanácie.

Ako vyplýva z Fotodokumentácie a z Obrazovej prílohy historických fotografií v porovnaní so súčasným stavom str. 3 až 10, viaceré chránené pohľady najmä vo vnútri pamiatkovej zóny ani v priebehu času nezaznamenali podstatné zmeny, hoci objekty prešli rôznymi úpravami. Drobná štruktúra jednotlivých stavieb v urbanizme pamiatkovej zóny ostala zachovaná. Najväčšie zmeny nastali v polohe strešnej krajiny a výškovej skladbe a zónovaní územia. Chránené pohľady ešte aj dnes poskytujú pohľad do z veľkej časti neporušenej urbanistickej štruktúry, nakoľko nevhodné zásahy ako je panelová výstavba obytných domov je čitateľná až za hranicami pamiatkovej zóny.

Predmetom ochrany v Pamiatkovej zóne Kysucké Nové Mesto je fond národných kultúrnych pamiatok, ktoré svojim situovaním, hmotovo-objemovým riešením a funkčnou náplňou zhodnocujú hodnoty pamiatkového územia a drobná urbanistická štruktúra pôvodnej zástavby. Tá sa zachovala na jej území v takmer neporušenom rozsahu – pôdorysná štruktúra sídla s centrálnym námestím, s hlavnou komunikačnou osou prechádzajúcou v juhozápadno-severovýchodnom smere cez námestie, ktorá je v nezmenenom tvare a funkčnom pôsobení zachovaná až do súčasnosti a radovou zástavbou domov na užších dlhších parcelách. Najmä vďaka pamiatkovej ochrane tohto územia a regulácii výstavby od času vyhlásenia pamiatkovej zóny nevznikli v jej intraviláne veľkoobjemové zástavby, a nedošlo ani k zlučovaniu drobnej urbanistickej štruktúry jednotlivých objektov do väčších celkov. Historická parcelácia s jej tradičnou zástavbou a výškovým zónovaním ostala zachovaná. Zároveň sa podarilo zachovať aj strešnú krajinu, pôvodný architektonický charakter s jeho zachovaným eklekticko-secesným tvaroslovím a umelecko-historické a výtvarné hodnoty jednotlivých objektov.

²¹Kolektív: Kysucké Nové Mesto – inventarizácia objektov pamiatkovej zóny, Bratislava 1992.

Pamiatková zóna Kysucké Nové Mesto v posledných rokoch zaznamenala výrazný záujem o nadstavby, kedy sa z pôvodné jednopodlažné objekty zmenili na objekty dvojpodlažné s využiteľným podkrovím. Tento trend je v zmysle schválených Zásad pamiatkovej starostlivosti MPZ Kysucké Nové Mesto, avšak jeho dôsledkom je do určitej miery aj strata drobného výrazu pôvodných architektur malomestského charakteru tohto pamiatkového územia. Tomuto trendu však vzhľadom na fungovanie a život v meste nie je možné zabrániť, dôležité je však zachovanie nadväznosti a kontinuity na pôvodnú urbanistickú štruktúru, ako aj regulácia zastavanosti územia pamiatkovej zóny, jej jednotlivých parciel a pomeru zastavaných a nezastavaných plôch.

B.5.1. Objekty nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok na území Pamiatkovej zóny v Kysuckom Novom Meste

Národná kultúrna pamiatka je hnutel'ná alebo nehnuteľná vec pamiatkovej hodnoty, ktorá je z dôvodu ochrany vyhlásená za kultúrnu pamiatku. Ak ide o archeologický nález, kultúrnou pamiatkou môže byť aj neodkrytá hnutel'ná vec alebo neodkrytá nehnuteľná vec, zistená metódami a technikami archeologického výskumu.

Číslo ÚZPF	Unifikovaný názov NKP	Adresa	S.č.	Parc.č.
3609/0	DOM MEŠTIANSKY	Belanského ul.	9	426
10 697/0	DOM MEŠTIANSKY	Námestie slobody	104	544/2
10 721/0	KOSTOL	Námestie slobody	27	1
10 722/0	KOSTOL	Belanského ul.	88	94
10 723/0	HOTEL	Námestie slobody	184	28
10 724/0	DOM MEŠTIANSKY	Belanského ul.	195	64
10 725/0	DOM MEŠTIANSKY	Belanského ul.	75	136
10 726/0	PIVOVAR	Pivovarská ul.	174	26
10 727/0	DOM MEŠTIANSKY	Námestie slobody	163	13
10 728/0	DOM MEŠTIANSKY	Námestie slobody	164	14

B.5.2. Objekty navrhnuté na zápis do Ústredného zoznamu pamiatkového fondu

V súčasnej dobe neprebíha legislatívny proces vyhlasovania objektov v Pamiatkovej zóne v Kysuckom Novom Meste za národné kultúrne pamiatky.

B.5.3. Objekty vytipované na zápis do Ústredného zoznamu pamiatkového fondu

V súčasnej dobe nie sú vytipované objekty na zápis do Ústredného zoznamu pamiatkového fondu.

B.5.4. Nehnuteľnosti s pamiatkovou hodnotou

Nehnuteľnosti s pamiatkovou hodnotou Pamiatkovej zóny v Kysuckom Novom Meste sú v mapovej prílohe Zásad ochrany pamiatkového územia, výkres – Územný priemet zásad ochrany pamiatkového územia, vyznačené hnedou farbou. Ide o objekty, ktoré nie sú zapísané v Ústrednom zozname pamiatkového fondu, sú postavené v rôznych obdobiach, majú rôzny stavebno-technický stav, rôznu úroveň architektonického a výtvarného výrazu. Spoločným znakom všetkých týchto objektov je ich vyhovujúce pôdorysné založenie rešpektujúce historickú pôdorysnú schému a parceláciu, výškové usporiadanie a hmotovo-objemové parametre nenarúšajú optimálnu urbanisticko-architektonickú skladbu vo vzťahu k uliciam a prostrediu pamiatkovej zóny ako celku.

Súpisné číslo	Parcela číslo	Ulica	Číslo strany	Číslo fotografie
223	313	Belanského	45	91
90	337	Belanského	41	82
91	342	Belanského	40	80
231	343	Belanského	39	79
233	377/1	Belanského	38	77
95	387	Belanského	36	73
239	399/4	Belanského	35	70
241	404/1	Belanského	34	68
4	419	Belanského	31	60
10	439	Belanského	28	54
13	444	Belanského	27	52
14	445	Belanského	26	51
214	113	Belanského	10	20
211	100	Belanského	12	23
209	92/1,2,3	Belanského	13	26
207	87	Belanského	14	28
205	83	Belanského	15	29
191	51	Belanského	20	40
16	447/1-2	Námestie slobody	55	109
69	477	Námestie slobody	61	121
356	484	Námestie slobody	78,79	153,154,155

161	11	Námestie slobody	74	145
162	12	Námestie slobody	75	146
165	15	Námestie slobody	76	149
169	19	Námestie slobody	78	152
33	436	1. mája	111	217
23	429/1	1. mája	108, 109	211, 212
248	397, 402	1. mája	106	207

B.5.5. Nehnutel'nosti nerešpektujúce pamiatkové hodnoty územia

Nehnutel'nosti nerešpektujúce pamiatkové hodnoty územia Pamiatkovej zóny v Kysuckom Novom Meste sú v grafickej prílohe Zásad ochrany pamiatkového územia, výkres – Územný priemet zásad ochrany pamiatkového územia, vyznačené tmavou sivou farbou. Sú to objekty, ktoré svojou výškou, hmotou, výrazom a pôdorysom narúšajú prostredie pamiatkovej zóny.

Súpisné číslo	Parcela číslo	Ulica	Číslo strany	Č. foto
221	286/2	Belanského	48	96, 97
557	288	Belanského	47	95
224	314/1, 314/4	Belanského	45	90
1356	138/3	Belanského	1, 4	1, 7
1356	138/12	Belanského	1	1.1
595	138/1	Belanského	4	8.1
2292	138/11	Belanského	5	9.1
1940, 1941	138/6-7	Belanského	5	10.1
2291	62/29, 62/36	Belanského	22,23	44, 45
k súp. č. 184	62/31	Pivovarská	92	180
k súp. č. 184	27/3, 27/5, 27/6	Pivovarská	87, 90	170,176

B.5.6. Ostatné objekty pamiatkového územia

K týmto objektom patria všetky objekty nachádzajúce sa v rámci územia Pamiatkovej zóny v Kysuckom Novom Meste, ktoré rešpektujú hodnoty definované v § 29 pamiatkového zákona. Predovšetkým: primerané funkčné využitie, ich osadením zachovávanie historického pôdorysu a parcelácie, objektová skladba, výškové a priestorové usporiadanie a vhodné dopĺňanie charakteristických pohľadov, siluet

a panorám. Tieto objekty sú v grafickej časti vo výkrese č. 2 – Územný priemet zásad ochrany pamiatkového územia – vyznačené bledosivou farbou. Vzhľadom na ich počet ich menovite neuvádzame v rámci textovej časti.

B.5.7. Archeologický výskum v pamiatkovom území

B.5.7.1. Stručný náčrt histórie archeologického výskumu v Kysuckom Novom Meste

Počiatky archeologického výskumu v Kysuckom Novom Meste siahajú len do dvadsiatych rokov 20. storočia, keď tu ako prvý priekopník pôsobil **Karol Andel**, archeológ a etnograf, ktorý realizoval zbery v širšom okolí Kysuckého Nového Mesta.

V 50. rokoch 20. storočia odkryl v bezprostrednej blízkosti Kysuckého Nového Mesta, v Radoli, **Anton Petrovský-Šichman** na lokalite Koscelisko základy neskoro-románskeho kostola z 12. storočia. Počas svojho pôsobenia v Považskom múzeu venoval značnú pozornosť i archeológii na Kysuciach.

Začiatkom sedemdesiatych rokov 20. storočia sa v Čadci po dlhoročnom úsilí začalo etablovať novozriadené Kysucké múzeum, čím sa vytvorili priaznivejšie podmienky pre systematický prieskum v regióne. Prvým archeológom v múzeu bol kysucký rodák **Ondrej Šedo**. K histórii stredovekého Kysuckého Nového Mesta prispel výskumami v polohách Dubie, Sul'kov či priamo v centre mesta.

Po jeho odchode na Moravu koncom 80. rokov 20. storočia pokračovala v archeologickej tradícii na Kysuciach **Marcela Ďurišová**. Zamerala sa predovšetkým na najvýznamnejšiu kysuckú lokalitu – Koscelisko v Radoli.²²

V rokoch 1998 a 2000 realizoval Archeologický ústav SAV opakovaný archeologický prieskum na trase plánovanej výstavby diaľnice D18 Hričovské Podhradie – Kysucké Nové Mesto v úseku Žilina, časť Brodno – Kysucké Nové Mesto. Počas prieskumu sa podarilo v Kysuckom Novom Meste zachytiť 2 nové lokality, južne a severne od Štátneho majetku.²³

B.5.7.2. Súpis archeologických výskumov a prieskumov

- 1. Námestie Slobody** – výkop pre plynovodnú prípojku k domu č. 163/32 preťal základové kamenné murivo na úrovni pylónov arkád. Po strhnutí dlažby námestia D. Cvik vyzbieral a do múzea odovzdal keramiku datovanú do stredoveku a novoveku.²⁴
- 2. Námestie Slobody – mestský úrad** – pri stavebných prácach bol odkrytý násypník do suterénneho priestoru, pivnica s klenutým stropom, rohová (koncová), východnou stenou susediaca s ďalšími dvoma (jedna úplne zavalená, druhá výrazne menšia). Zásyp bol vybratý len v severnej tretine. Spodná vrstva bola z jemného piesku, miestami prekrytá vrstvou dreva, ktorá môže byť pozostatkom podlahy. Zo spodnej vrstvy pochádza zadymovaný jednoduchý hrniec zo začiatku 17. storočia, ostatná keramika bola prevažne glazovaná. Renesančné pivnice sú i pod bývalou farou, ktorá s týmto objektom susedí. Podzemná chodba, v súčasnosti prehradená múrom, smeruje od fary priamo pod kostol.²⁵

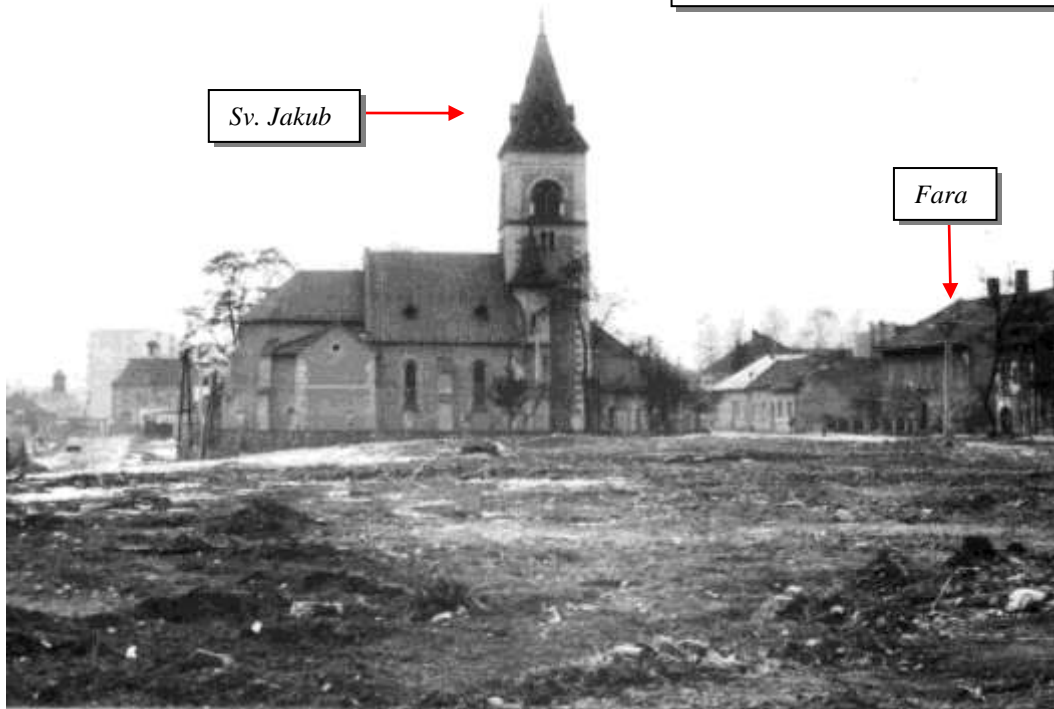
²²Majerčíková, D., Jesenský, M.: Archológia na Kysuciach. Čadca 2010, s. 41.

²³Benediková, L.: prieskum na Kysuciach. AVANS v r. 2000, Nitra 2001, s. 41-43.

²⁴Ďurišová, M.: Nálezy z Kysúc. AVANS 1994, 1996, s. 43.

²⁵Ďurišová, M.: Renesančné pivnice v KNM. AVANS v r. 1991, Nitra 1992, s. 29.

Pohľad z asanovanej časti Hornej ulice k Sv. Jakobovi, rok 1985

3. **Bývalá Partizánska ulica (dnes Belanského ulica)** – pri prestavbe historického jadra boli asanované domy na východnej strane ulice (dom č. 187). Pri asanácii sa zachytili klenby renesančných pivníc a stredoveký výrobný objekt – vyhňa, ktorá je datovaná cca na koniec 13. až začiatok 15. storočia. Ďalej sa tu odkryla jama so železnou troskou datovaná do 17. až 18. storočia.²⁶
4. **Dubie** – v blízkosti ústia Neslušského potoka pri Dubskom mlyne sa našiel tmavohnedý silicitový hrot s retušou a črepy, pravdepodobne lengyelskej/púchovskej kultúry, rovnako ako stopy osídlenia z 13. až 14. storočia. Osídlenie bolo iba krátkodobé a s malou intenzitou. Vyskytujú sa tu i nevýrazné črepy lužickej kultúry, možno neskorej doby bronzovej.²⁷
5. **Južne od štátnych majetkov** – lokalita sa nachádza na terénnej vyvýšenine južne od štátneho majetku a asi 150 m od cesty pod nadzemným káblovým vedením, prebiehajúcim rovnobežne s cestou a riekou Kysucou. Povrchovým prieskumom tu boli zistené stopy osídlenia z doby bronzovej (lužická kultúra), stredoveku a novoveku. Nálezy (keramika, prepálené pieskocové platne a mazanica) sa koncentrovali na severovýchodnom a východnom okraji a na svahu tejto vyvýšeniny.²⁸
6. **Severne od štátnych majetkov** – približne v polovici vzdialenosti medzi riekou a cestou je rozpoznateľná terénna vlna, tiahnuca sa rovnobežne s riekou. Zberom sa tu zistila novoveká keramika zo 16. až 18. storočia a 6 ks keramiky pravekej a stredovekej, ktorá bola vyvezená na pole pravdepodobne ako odpad.²⁹
7. **Sídlisko Kamence** – severne od železničnej stanice sa pred výstavbou inžinierskych sietí pre nové sídlisko Kamence realizovala skrývka ornice. Odkrylo sa tak štrkové

²⁶Šedo, O.: Stredoveký objekt v Kysuckom Novom Meste. AVANS v r. 1979, Nitra 1980, s. 200.

²⁷Šedo, O.: Archeologický prieskum a záchranné akcie na Kysuciach. AVANS 1982, Nitra 1983, s. 236.

²⁸Benediková, L.: Prieskum na Kysuciach. AVANS v r. 2000, Nitra 2001, s. 41-43.

²⁹Benediková, L.: Prieskum na Kysuciach. AVANS v r. 2000, Nitra 2001, s. 41-43.

podložie miestami prekryté hlinitým pieskom. Na severozápadnom okraji plochy sa zachytili prepálené pieskovce, hrudky mazanice, uhľíky a niekoľko drobných črepov z laténskej fázy púchovskej kultúry.³⁰

8. Malý Vreten – hradisko lužickej kultúry ležiace v tesnej blízkosti Kysuckej brány v katastri Oškerda. Predstavuje najväčšie opevnenie na Kysuciach. Strmé, miestami bralnaté svahy spadajú na juhu do údolia Snežnického potoka, na severozápade ku Kysuci, iba severovýchodný svah je o niečo miernejší. Najľahší prístup umožňoval k západu klesajúci chrbát na severovýchodné sedlo, ktorým sa vystupuje k Veľkému Vretenu. V priestore temena je na krátkom úseku zachovaný nízky val, ktorý sa však na príkrych svahoch vytráca. Terénne úpravy sú zreteľné aj na juhozápadnom výbežku vrchu. V rozrušených úsekoch valu sú badateľné pieskovcové platne, ktoré pravdepodobne tvorili súčasť konštrukcie opevnenia. Pri povrchovom zbere sa našlo niekoľko drobných črepov, ktoré dokladajú na lokalite aj halštatské osídlenie. Celková plocha opevnenia presahovala 3 ha.³¹

9. Sul'kov – pri skrývke ornice pred výstavbou hospodárskych budov bolo porušené sídlisko. Našiel sa tu pazúrikový úštep, keramika púchovskej kultúry, a drobné stredo-veľké črepy. Výkop pre kanalizáciu v severnej časti sídliska prerezal 2 jamy, ktoré vyplňali uhľíky a kúsky prepálenej hliny. Na južnom okraji osídlenej plochy sa zachytil pôdorys chaty a okraj jamy, ktorá s ňou susedila. Chatu a jamu vyplňali uhľíky, spálená hlina a keramika datovaná do 13.-14. storočia.³²

10. Koscelisko – polykultúrna lokalita nachádzajúca sa v tesnej blízkosti Kysuckého Nového Mesta, v katastri obce Radoľa, na terase nad vyústením Vadičovského potoka do rieky Kysuce. Najstaršie zachytené osídlenie už v eneolite dokazujú kamenné čepele a úštepy. V mladšej a neskoršej dobe bronzovej existovalo na terase pohrebisko, čo dokladajú 3 hroby lužickej kultúry a črepy v sekundárnych polohách. Osídlenie pokračovalo i v staršej dobe železnej a len výnimočne sa objavujú nálezy súvisiace s púchovskou kultúrou.

V 12. až 13. storočí bol na Koscelisku postavený kostol s cintorínom, opevnený valom a priekopou. Kostol mal jednoduchý pôdorys pozostávajúci s pozdĺžnej lode, pravouhlej apsidy a sakristie. Zaniká v prvej polovici 15. storočia. Počas archeologického výskumu sa z deštrukcie muriva získala soška svätice.

B.6. Historická zeleň, parky, verejná zeleň, záhrady a dvory

Systém zelene zakomponovaný do urbanistického kontextu Pamiatkovej zóny v Kysuckom Novom Meste spoluvytvára vnútorný obraz mesta. Jeho štruktúra prešla vývojom ovplyvneným sociálnym potenciálom od prirodzenej pasívnej existencie vegetácie až po cielene upravené jednoduché plošno-priestorové a líniové štruktúry. Aj keď sa na území pamiatkovej zóny nenachádzajú objekty historickej zelene vyhlásené za národné kultúrne pamiatky systém zelene predstavuje nositeľa kultúrnych, sociálnych, hospodárskych a prírodných kvalít ovplyvňujúcich pamiatkové hodnoty územia.

V Pamiatkovej zóne v Kysuckom Novom Meste sa nenachádzajú žiadne staršie vegetačné kompozície, ktoré by dokladovali cielené zakladanie okrasných parkov alebo záhrad. Postupný hospodársky, sociálny a správny rozvoj mesta, urbanistická štruktúra a

³⁰Šedo, O.: Nové archeologické nálezy v okrese Čadca. AVANS 1977, Nitra 1978, s. 226.

³¹Šedo, O.: Nové archeologické nálezy v okrese Čadca. AVANS 1978, Nitra 1980, s. 260.

³²Šedo, O.: Sídlisko v polohe Sul'kov v KNM. AVANS v r. 1977, Nitra 1978, s. 225.

charakter zástavby však ani nevytvárali predpoklad za zakladanie významnejších parkových a záhradných objektov, prípadne verejnej zelene.

Pohľad na námestie, rok 1974

Systém zelene bol vytváraný prevažne úžitkovými záhradami na úzkych pozemkoch situovaných medzi blokmi zástavby meštianskych domov alebo domov remeselníkov a roľníkov. Ani verejne prístupné priestory neprešli významnými sadovníckymi úpravami. Stredoveké námestie – rínok – bol prirodzene bez vegetácie, nachádzali sa tam ojedinele solitérne stromy. Až v druhej polovici dvadsiateho storočia vznikajú na námestí menšie sadovnícky upravené plochy a boli vysadené stromoradia na dnešnej Belanského ulici a Ul. 1. mája ako výsledok celospoločenských tendencií preferovania estetickej a hygienickej funkcie vegetácie v dôsledku snahy o zlepšenie životného prostredia.

V súčasnosti systém zelene Pamiatkovej zóny v Kysuckom Novom Meste tvoria:

- 1. Menšie sadovnícke úpravy** Námestia slobody – situované v severnej časti námestia okolo sochy s. Jana Nepomuckého a pred hlavným priečelím radnice
V severnej časti námestia sa nachádza sadovnícky upravená plocha štvorcového pôdorysu s centrálnou umiestnenou sochou sv. Jana Nepomuckého. V rámci tejto úpravy boli vysadené 4 brezy a 4 lipy. V južnej časti námestia pred hlavným priečelím radnice v malých trávnatých plochách bola vysadená skupina ihličnanov tvorená jedľovcami a smrekmi. Sadovnícke úpravy námestia dopĺňa aj stromoradie z guľovitých kultivarov javorov kopírujúce jeho západnú, severnú a južnú líniu pôdorysu, 4 ks smrekov pred fasádami objektov v juhovýchodnom a 2 ks smrekov v severozápadnom rohu námestia.
- 2. Líniové prvky** - stromoradia na Belanského ul. a ulici 1. Mája
Na Ul. 1. mája sa v súčasnosti nachádzajú vzrastlé dreviny, prevažne hlohy a javory rastúce jednotlivo v chodníku alebo v trávnatých pásoch, kopírujúce líniu ulice. Na Belanského ulici je ulica po oboch stranách lemovaná stromoradiami, tvorenými prevažne lipami s upravovanými (orezávanými) korunami do guľovitého tvaru vysadenými v trávnatých pásoch, v závere južnej časti ulice boli vysadené guľovité kultivary javorov.
- 3. Záhrady a areály rešpektujúce pamiatkové hodnoty NKP**

Záhrada rímskokatolíckeho kostola Nepoškvrneného počatia Panny Márie vytvára predpoklady vytvorenia dôstojného prostredia tejto kultúrnej pamiatky. Súčasnú úpravu síce odpovedajú „miestnemu vkusu“ (skupiny ihličnanov vysadené na severnej a južnej hranici rôzneho druhového zloženia a ornamentálna výsadba z krušpánu), avšak rozsahom jeho plochy (pôdorysom) a osadenie kostola v strede areálu prakticky odpovedá dobe vzniku. K významným drevinám patria vzrastlé pagaštany konské vysadené na východnej hranici areálu.

Areál kostola sv. Jakuba umocňuje jeho dominantnosť osadením v strede pozemku. V súčasnosti sa v areáli nenachádzajú žiadne vzrastlé dreviny.

Areály meštianskych domov – národných kultúrnych pamiatok (č. ÚZPF 3609/0 – p.č. 446 a č. ÚZPF 10725/0 – p.č. 36) sú bez zámerných výsadiel. Vytvárajú ich vhodné kultúrne prostredie. V areáli meštianskeho domu č.ÚZPF 3609/0 rastú 2 vzrastlé lipy.

4. Súkromné záhrady

V prípade záhrad pri domoch určených na bývanie prevláda úžitková funkcia. V časti záhrady sú vysadené ovocné stromy, ostatný priestor je využívaný pre pestovanie zeleniny pre vlastnú potrebu. Súkromné záhrady pri objektoch s polyfunkčnou funkciou je ich úprava podmienená využitím stavebného objektu. Tieto sú skôr určené pre krátkodobý odpočinok alebo majú reprezentačný charakter. Často sú využívané ako „pokračovanie“ prevádzky alebo služieb v exteriéri. Úprava týchto záhrad je založená na trávnatých plochách v kombinácii so spevnenou plochou, ojedinele s výsadbami krov alebo stromov bez výraznej kompozičnej hodnoty.

B.7. Pamiatky histórie

Táto kategória národných kultúrnych pamiatok sa na území pamiatkovej zóny nenachádza.

B.8. Súpis zistených historických názvov námestia a ulíc

Podľa historickej katastrálnej mapy z druhej polovice 19. storočia bolo pomenované terajšie Námestie slobody, a to Rínok. Terajšia Belanského ulica bola pomenovaná ulicou Nižnou, pred 17.11.1989 mala názov Partizánska ulica. Asanovaná ulica v roku 1985 (terajšia ulica Československej armády) mala názov Horná ulica. Názvy ostatných ulíc sa nezistili.

C. Vyhodnotenie pamiatkových hodnôt územia a odôvodnenie jeho ochrany

Kysucké Nové Mesto patrí k najstarším sídlam v regióne Kysúc, ktoré vzniklo v blízkosti vodného toku Kysuca a obchodnej cesty smerujúcej na sever do Poľska. Sídlo sa sformovalo ako menšie mestečko, ktoré postupne prevzalo na seba politický, hospodársky a cirkevný význam.

Horná časť námestia, rok 1929. Na fotografii je viditeľná aj socha sv. Jána Nepomuckého.

Sv. Ján Nepomucký

Vyznačuje sa urbanistickými hodnotami, akými sú do veľkej miery zachovaná pôdorysná štruktúra sídla s centrálnym námestím a hlavnou komunikačnou osou prechádzajúcou cez námestie v smere severovýchod-juhozápad, zachované bloky zástavby, historická parcelácia, tradičná zástavba a jej skladba, výškové zónovanie a pod., ale aj architektonickými, umelecko-historickými a výtvarnými hodnotami jednotlivých objektov. Medzi najvýznamnejšie hodnoty pamiatkovej zóny patrí takmer intaktne zachovaná historická parcelácia mesta, ktorá odzrkadľuje prirodzený vývoj štruktúry sídla od jeho sformovania v stredoveku až do 1. polovice 20. storočia – teda po poslednom veľkom požiari. Najvýznamnejšími objektmi v pamiatkovom území, ktoré výškovými dominantami sú nepochybne dva rímskokatolícke kostoly – Sv. Jakub a kostol Panny Márie.

Charakteristická silueta sídla bola síce v 2. polovici 20. storočia zmenená výstavbou výškových bytových domov, avšak vnútorné pohľady v rámci interiéru pamiatkovej zóny, diaľkové pohľadové kužele hlavne z nástupu do pamiatkovej zóny sú rovnako nositeľmi pamiatkových hodnôt, a ako také sú predmetom ochrany.

C.1. Urbanisticko-historické hodnoty štruktúr pamiatkového územia

- **Zachovaná historicky vyvinutá urbanistická štruktúra čitateľná v pôdorysnej osnove pamiatkového územia:**
 - pretiahnutý pôdorys pamiatkovej zóny ako starého jadra Kysuckého Nového Mesta s charakteristickou komunikačnou osou smerujúcou zo severovýchodu na juhozápad s obojstrannou zástavbou meštianskych domov a centrálneho námestia
 - uličná sieť vymedzujúca jednotlivé mestské bloky
 - stredoveká parcelácia
 - spôsob situovania objektov historickej štruktúry na parcelách
 - charakteristická intenzita zastavania pozemkov

Pohľad smerom do Dolnej ulice k Mariánskemu kostolu niekedy v čase obnovy mesta po požiari z roku 1904 ešte za monarchie. Objekt, z ktorého visí zástava, je dom Čelkovicov.

- **Zachovaná historicky vyvinutá silueta a panoráma prezentovaná vo významných pohľadoch na pamiatkové územie determinovaná:**
 - situovaním historických architektonických dominánt v pamiatkovom území i v jeho okolí
 - výškovým zónovaním - gradáciou ostatnej historickej zástavby v jednotlivých blokoch (zostupná hladina vo výške zástavby na parcele od hlavného objektu po dvorové krídlo, zostupná hladina výšky zástavby od centrálnych blokov po okrajové bloky)
 - konfiguráciou terénu

- **Zachovaná historicky vyvinutá objektová skladba pamiatkového územia pozostávajúca z:**
 - objektov NKP a nehnuteľností s pamiatkovou hodnotou:

Dom Čelkocov, národná kultúrna pamiatka, rok 1953. Dnes je dom sídlom knižnice.

- a) radová uličná zástavba hlavných objektov meštianskych a remeselnícko-roľníckych domov na celú šírku parcely s aditívne radenými užšími dvorovými krídlami, voľnými prejazdmi a dvormi
- b) architektonické a urbanistické dominanty územia – solitéry
- c) ostatná hodnotná historická zástavba z rôznych období reprezentujúca obdobie svojho vzniku a rešpektujúca základné princípy historického urbanizmu v pamiatkovom území
- záhrad, nádvorí a ostatných plôch
- nosných prvkov systému zelene – plošno-priestorových a líniových prvkov
- plôch komunikácií a verejných priestranstiev – historicky vyvinutého komunikačného systému

Čelkovský erb

- **Zachovaný historicky vyvinutý architektonický výraz jednotlivých objektov:**
 - exteriérový výraz stavieb, nezastavaných plôch i prvkov uličného interiéru pamiatkového územia

- piata fasáda – tzv. „strešná krajina“.

C.2. Architektonicko-historické hodnoty objektov pamiatkového územia

- **Hmotovo – priestorové riešenie a architektonický výraz exteriéru objektov NKP a nehnuteľností s pamiatkovou hodnotou:**
 - osadenie objektov na pozemku
 - výškové zónovanie zástavby – podlažnosť, výška korunnej rímsy a úroveň hrebeňa strechy
 - tvar základných hmôt objektu – členenie hmôt, gradácia, členenie fasád a tvar striech
 - historické architektonické tvaroslovie uplatnené na exteriéri objektov
- **Komplexné architektonické riešenie objektov v pamiatkovom území z hľadiska historického dokumentu:**
 - historické objekty vo svojej materiálnej podstate prezentujúce dosiahnutú úroveň vývoja stavebných technológií a konštrukčných riešení v kysuckom regióne
 - objekty ako hodnotné doklady stavebno-historického a architektonického vývoja konkrétneho typologického druhu stavby od doby vzniku po súčasnosť

*Pohľad na Sv. Jakuba z námestia.
V popredí socha sv. Jána Nepomuckého
na stĺpe v nízkej murovanej ohrade
s kovaným oplotením, rok 1934*

C.3. Umelecko-historické hodnoty objektov pamiatkového územia

Výtvarné a umelecko-remeselné prvky objektov NKP, nehnuteľností s pamiatkovou hodnotou:

- štuková výzdoba fasád objektov
- štuková architektonická výzdoba klenieb a plochých trámových stropov
- kovové prvky - zábradlia balkónov a schodísk, okenné a dverné mreže, kovové konštrukcie vo svetlíkoch a iné

C.4. Kultúrne a pamiatkové hodnoty archeologických nálezov a nálezísk

Požiadavky na zachovanie a dokumentáciu archeologických nálezísk alebo nálezov:

Celá plocha PZ v Kysuckom Novom Meste je evidovanou archeologickou lokalitou. Je preto nevyhnutné, aby akýkoľvek stavebný alebo iný deštruktívny zásah pod jestvujúcu úroveň terénu bol možný len po stanovení podmienok ochrany nehnuteľných a hniteľných archeologických nálezov.

C.5. Odôvodnenie ochrany pamiatkového územia

Vyššie definované pamiatkové hodnoty v svojej kumulácii vytvárajú celok, ktorý charakterizuje v podobe a výraze Kysucké Nové Mesto ako historickú sídelnú štruktúru, na základe ktorých bolo územie historickej časti mesta vyhlásené za pamiatkovú zónu.

Časť III.

Zásady ochrany pamiatkového územia Pamiatkovej zóny v Kysuckom Novom Meste

všeobecné požiadavky ochrany pamiatkového fondu pre územný priemet ochrany kultúrnych hodnôt územia – podklad na spracovanie územno-plánovacej dokumentácie

Zásady ochrany pamiatkového územia Pamiatková zóna v Kysuckom Novom Meste (ďalej aj „PZ Kysucké Nové Mesto“, „pamiatková zóna“ a PZ“) boli spracované na základe Usmernenia Pamiatkového úradu SR k spracovaniu dokumentácie „Zásady ochrany pamiatkového územia“. Zásady sú podľa § 29 Zákona NR SR č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov súčasťou priemetu ochrany kultúrnych hodnôt územia, ktorý je podkladom na spracovanie územno-plánovacej dokumentácie podľa osobitného predpisu.

A. Všeobecné požiadavky pre PZ Kysucké Nové Mesto

1. Zachovať, chrániť a regenerovať historickú urbanistickú štruktúru PZ Kysucké Nové Mesto Kysucké Nové Mesto tvorenú pôdorysnou štruktúrou sídla, historickou parceláciou a hmotovou skladbou zástavby.
2. Zachovať pamiatkové hodnoty územia PZ Kysucké Nové Mesto.
3. Nositeľmi pamiatkových hodnôt pamiatkového územia sú jednotlivé nehnuteľné národné kultúrne pamiatky (ďalej aj „NKP“), nehnuteľnosti s pamiatkovou hodnotou a tiež plošne vymedzené územie PZ v Kysuckom Novom Meste ako urbanistický celok.

Definícia základných pojmov:

Pojem „pamiatková hodnota“ je definovaný ako „súhrn významných historických, spoločenských, krajinných, urbanistických, architektonických, vedeckých, technických, výtvarných alebo umelecko-remeselných hodnôt, pre ktoré môžu byť veci predmetom individuálnej alebo územnej ochrany“.

Rozsah pojmu „pamiatková hodnota“ predstavuje súbor charakteristík jednotlivých vecí, alebo súboru vecí – originalita, autenticita, kvalita, kvantita, forma, obsah, spôsob, doba vzniku, zmeny vplyvom času (patina, deformácia), vývoj, jedinečnosť, celistvosť, výskyt, funkcia, lokácia, typ, autor, kontext, materiál, vzťah a tiež vzájomné vzťahy medzi jednotlivými charakteristikami v možných kombináciách. Originálnosť a autenticita tvoria nosné charakteristiky rozsahu pojmu „pamiatková hodnota“.

Pojem „tradičný“ je termín definovaný ako zaužívaný, historicky podložený výskyt stavebných materiálov alebo konštrukcií, charakterizujúcich architektúru Dolných Kysúc so zreteľom na prinavrátenie autenticity pamiatkového územia.

„Nehnutelnosť s pamiatkovou hodnotou územia“ je nehnuteľnosť vykazujúca pamiatkové hodnoty (hmota, fasáda, parter, strecha, a pod.), ktorými významne dotvára hodnoty pamiatkového územia.

„Nehnutelnosť nerešpektujúca pamiatkové hodnoty“ územia je nehnuteľnosť s nevhodným výrazovým architektonickým a hmotovým riešením (objemovým členením alebo výškovým usporiadaním), ktorú je nutné z hľadiska dotvorenia charakteru urbanistického priestoru upraviť.

A.1. Požiadavky na primerané funkčné využitie pamiatkového územia

1. **Zachovať a udržiavať súčasnú funkciu pamiatkového územia a regenerovať jeho historické funkcie:**
 - historická funkcia: obchod, bývanie, administratívno-správna funkcia, cirkevná funkcia, drobná remeselná výroba
 - súčasná funkcia: prevažne obchodná, spoločensko-obslužná, obytná
 - cieľová funkcia: obytná, obchodná, spoločensko-obslužná, okrajovo administratívno-správna
 - nevhodné funkcie: funkcie poškodzujúce pamiatkové hodnoty územia (priemyselná veľkovýroba, poľnohospodárska výroba, skladové hospodárstvo, veľké dopravné areály, čerpacie stanice pohonných hmôt, parkovacie domy, podzemné parkoviská, veľkopredajné priestory a pod.)
2. **Dôsledky nového funkčného využitia objektov a priestorov v pamiatkovom území nesmú spôsobiť úbytok ich pamiatkových hodnôt alebo znemožniť ich vhodnú prezentáciu.**

A.2. Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu historického pôdorysu a parcelácie

1. **Zachovať, udržiavať a regenerovať historický pôdorys pamiatkovej zóny tvorený centrálnou časťou Námestia slobody a naväzujúcich ulíc Belanského, 1. Mája, Jesenského, Pivovarskej a Kysuckej ulice.**
2. **Zachovať, udržiavať a regenerovať princíp historickej parcelácie (tvar, veľkosť a orientácia parciel) pôdorysu pamiatkovej zóny.**
3. **Vytváranie ďalších nových verejných cestných komunikácií v rámci existujúcich stavebných blokov nie je možné.**
4. **Pri umiestnení stavieb na parcele (radová zástavba, solitér) vychádzať z historickej zastavovacej štruktúry v konkrétnej časti územia.**
5. **Plošný a objemový rozsah zástavby na jednotlivých parcelách je limitovaný vývojom urbanistickej štruktúry v danom území.**

Kostol sv. Jakuba s tvrdou škridlovou krytinou v roku 1963. Pri neskoršej obnove bola škridla nahradená medeným pásovým plechom.

A.3. Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu výškového a priestorového usporiadania objektov

1. Zachovať nehnuteľnosti s pamiatkovou hodnotou:

- v prípade rekonštrukcie a adaptácie podkroví alebo v prípade realizácie nového zastrešenia presvetlenie podkroví do priestorov uličných interiérov riešiť prioritne strešnými oknami
- v prípade rekonštrukcie alebo realizácie nového zastrešenia uplatniť typologicky tradičný tvar a spôsob zastrešenia
- novostavby a prístavby dvorových krídiel situovať prioritne na plochách zaniknutej historickej zástavby

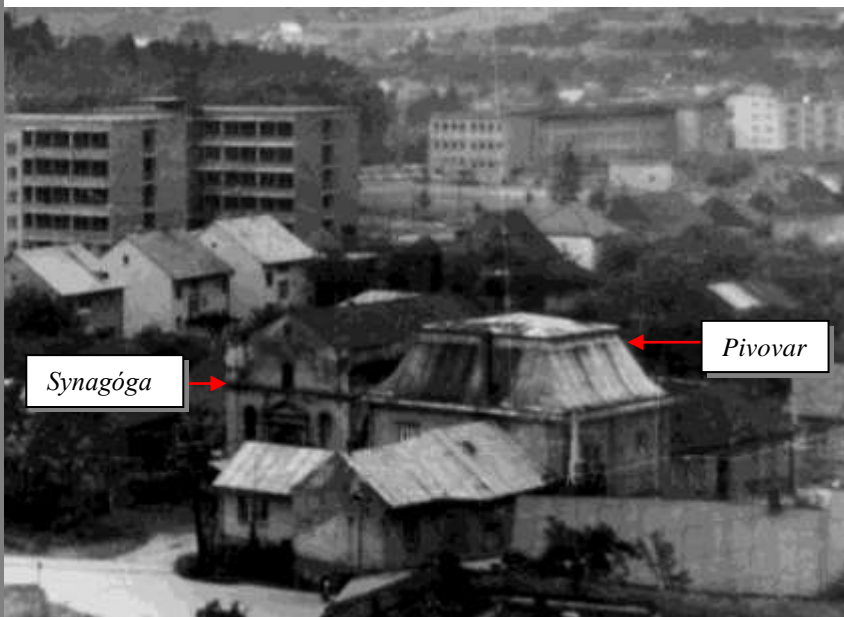
2. U ostatných objektoch pamiatkového územia je nutné ich osadením zachovávať historický pôdorys a parceláciu, výškové a priestorové usporiadanie pre vhodné dopĺňanie charakteristických pohľadov, siluet a panorám.

3. **Nehnutel'nosti nerešpektujúce pamiatkové hodnoty územia výrazovo (architektonické riešenie exteriéru) alebo hmotovo (objemové členenie, výškové usporiadanie) korigovať v záujme ich optimálneho začlenenia do historickej urbanistickej štruktúry pamiatkovej zóny do doby ich úpravy alebo celkového nahradenia.**

*Za budovou
renesančného pivovaru
stála synagóga
klasicistických
architektonických tvarov.*

*V roku 1875 bola
zriadená ješiva, ku ktorej
bola neskôr pristavaná
synagóga.. Tak ako
druhá svetová vojna
zlikvidovala židovskú
komunitu v meste,
odstránil komunistický
režim aj budovu
opustenej synagógy.*

*Z celkovej zástavby
malého bloku na
východnom okraji mesta
zostal stáť len pivovar,
ktorý sa stal národnou
kultúrnou pamiatkou.*

4. **Výškové a priestorové usporiadanie novostavieb v pamiatkovom území:**
- **limity výškového a priestorového usporiadania prípadných novostavieb v pamiatkovom území sú určené v časti IV. – bod F**
 - **na miestach s čiastočne narušenou štruktúrou pôvodnej zástavby (asanované objekty v prielukách uličných domoradií, asanované dvorové krídla a ukončujúce objekty) regenerovať pôvodné pôdorysné a priestorové usporiadanie objektov**
 - **na historicky nezastavaných plochách, akými sú záhrady, nádvorcia a ostatné plochy (v mapových podkladoch – výkres č. 2 sú vyznačené záhrady zelenou farbou nádvorcia a ostatné plochy bledofialovou farbou) je po jednotlivom posúdení možné realizovať novú zástavbu**
 - **nezjednocovať výšky korunných ríms a hrebeňov striech novostavieb, nadstavieb a prístavieb do jednej priebežnej línie**
 - **parter situovať v opodstatnených polohách.**
5. **Nosné prvky systému zelene:**
- **rešpektovať sadovnícky upravenú plochu v centrálnej polohe námestia a stromoradií na Belanského ul. a ulici 1. Mája ako nosný prvok systému zelene – integrálnu súčasť vyvinutej urbanistickej štruktúry a pri obnove uplatňovať jej hmotovú a objemovú podriadenosť architektúre, zhodnotiť zeleň v bezprostrednom okolí rímskokatolíckych kostolov sv. Jakuba a Panny Márie.**
6. **Plochy komunikácií a verejných priestranstiev:**
- **považovať vyvinutý komunikačný systém za ukončený**

- zachovať a udržiavať existujúcu profiláciu a niveletu terénu komunikácií a verejných priestranstiev
- akékoľvek pozemné stavby na plochách komunikácií a verejných priestranstiev nie sú možné
- z hľadiska zabezpečenia ochrany archeologických nálezov inžinierske stavby³³ viesť prioritne v už existujúcich koridoroch.

A.4. Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu prvkov mestského interiéru a uličného parteru

1. Nové prvky uličného interiéru (spevnené plochy, oplotenia, osvetlenie, letné sedenia a terasy, informačné, reklamné a propagačné zariadenia a technické zariadenia) riešiť v súlade s pamiatkovými hodnotami územia.
2. Informačné, reklamné, propagačné alebo iné technické zariadenia umiestnené na pamiatkach, nehnuteľnostiach a na priestoroch v pamiatkovom území musia rozmermi, technickým a výtvarným prevedením zohľadňovať a rešpektovať architektonický a estetický výraz priestranstva pamiatkovej zóny alebo objektu (základné členenie priečelia a jeho významné detaily).
3. Umiestnenie informačných, reklamných, propagačných zariadení, alebo iných technických zariadení nad úrovňou 1. nadzemného podlažia a na zastrešenia objektov v pamiatkovej zóne nie je možné.
4. Dočasné stavby (letné sedenia, terasy a pod.) svojím architektonickým stvárnením, objemovými parametrami, vzhľadom, účinkami prevádzky (užívaním) a použitými materiálmi nesmú znehodnocovať pamiatkové územie.
5. Umiesťovať spoločné veľkorozmerné technické zariadenia telekomunikačných a iných spoločností (vysielače, vykryvače, zosilňovacie stanice, antény, satelitné zariadenia a pod.) na objekty, technické nosiče a na priestranstvá v pamiatkovej zóne nie je možné.
6. Individuálne technické zariadenia (satelitné a iné antény a pod.), zariadenia alternatívnych zdrojov energie (solárne panely a pod.) a iné individuálne technické zariadenia primeraných rozmerov (klimatizačné a vzduchotechnické jednotky a pod.) osadzovať na objekty v území pamiatkovej zóny v pohľadovo menej exponovaných polohách (najmä z uličného interiéru).
7. Zachovať, udržiavať a v opodstatnených polohách regenerovať funkciu existujúceho (vytvoreného) parteru objektov NKP a nehnuteľností s pamiatkovou hodnotou.
8. Umiestnenie veľkoplošných reklám (bilboardy, bigboardy, banery, obrazovky a pod.) na území pamiatkovej zóny nie je možné.

A.5. Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu charakteristických pohľadov, siluety a panorámy územia

³³Pojem „inžinierske stavby“ sa pre tieto zásady používa v súlade so znením § 43a ods.3 zákona NR SR č. 479/2005 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

- 1. Zachovať, chrániť a regenerovať charakteristické pohľady, siluetu a panorámu pamiatkového územia prezentovanú:**
 - v chránených pohľadoch v interiéri pamiatkového územia č. 1 – 13 (vid' výkres č.2)

Pohľad z Hornej ulice (asanovanej v 80.rokoch) k Sv. Jakubovi a ďalej na časť Dolnej ulice, rok 1969. Výšková hladina mesta je kompaktná, charakteristickú panorámu vytvárajú veže Sv. Jakuba a Mariánskeho kostola. Následná necitlivá výstavba panelových bytových domov v tesnej blízkosti historickej časti mesta narušila stáročia nezmenenú siluetu

- 2. Nie je možné narušiť siluetu a panorámu pamiatkového územia, dominant pamiatkovej zóny (rímskokatolícky kostol sv. Jakuba a rímskokatolícky kostol Panny Márie) a charakteristických pohľadov v interiéri pamiatkovej zóny prezentované v predmetných pohľadových kuželoch výstavbou nových výškových a objemových dominant v pamiatkovom území a jeho okolí.**

A.6. Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu archeologických nálezísk

- 1. Celé územie pamiatkovej zóny je evidovanou archeologickou lokalitou. Akýkoľvek stavebný alebo iný deštruktívny zásah pod jestvujúcu úroveň terénu je možný len po stanovení podmienok ochrany nehnuteľných a hnutel'ných archeologických nálezov.**

Mariánsky kostol, rok 1930

Časť IV.

Požiadavky na zachovanie, ochranu, rehabilitáciu, regeneráciu, obnovu a prezentáciu hodnotnej objektovej skladby Pamiatkovej zóny v Kysuckom Novom Meste

Územie Pamiatkovej zóny v Kysuckom Novom Meste je v grafickej časti Zásad rozdelené na:

- národné kultúrne pamiatky
- nehnuteľnosti s pamiatkovou hodnotou
- nehnuteľnosti nerešpektujúce pamiatkové hodnoty územia
- ostatné objekty pamiatkového územia
- záhrady, nádvoria a ostatné nezastavané plochy
- nosné prvky systému zelene (jestvujúce a cieľové)
- komunikácie a verejné priestranstvá

A. Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu NKP

Národné kultúrne pamiatky majú základnú ochranu definovanú v § 27 pamiatkového zákona. V prípade zámeru obnovy alebo reštaurovania, vlastník národnej kultúrnej pamiatky musí postupovať v zmysle § 32 a 33 pamiatkového zákona.

B. Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu nehnuteľností s pamiatkovou hodnotou

B.1. Strechy

1. Predmetom ochrany striech sú ich tradičné historické tvary, sklony strešných rovín, konštrukcie, hmoty, urbanistické proporcie a vzťahy vo väzbe na okolitú historickú strešnú krajinu PZ v Kysuckom Novom Meste. Typickými strechami pre klimatické pomery Kysuckého Nového Mesta a jeho pamiatkového územia sú sedlové strechy, ktorých hrebeň je rovnobežný s uličnou čiarou. Preto je potrebné riešiť týmto typom strechy zastrešenie objektov v pamiatkovom území. Pri konkrétnych objektoch, ktoré majú strechu manzardovú, je pri stavebnej obnove, pri dodržaní jej existujúcich výškových, objemových a tvarových pomerov, potrebné ich zachovať.
2. Predmetom pamiatkovej ochrany sú aj všetky charakteristické prvky a detaily striech ako sú atiky, dekoratívne prvky, strešné okienka, vikiere, klampiarske prvky, komínové telesá, vetracie otvory a podobne.
3. Základnou požiadavkou zachovania strechy je jej pravidelná údržba (pravidelná kontrola stavu krytiny voči vplyvu zatekania, pôsobením drevokazného hmyzu, hubových výtrusníc, vetranie krovovej konštrukcie, pravidelná kontrola funkčnosti dažďových žľabov a zvodov, vhodnosť umiestnenia odporových káblov do horizontálnych žľabov a ich kotlíkov, ktoré zabráni zamrznutiu väčšieho množstva topiaceho sa snehu, čím sa predíde škodám na fasáde).

4. Pri výmene strešnej krytiny použiť taký druh a materiál strešnej krytiny, ktorá vychádza z miestneho poznania dochovaných historických objektov v pamiatkovom území. Pre Kysucké Nové Mesto je to tvrdá kusová krytina najmä s dôvodu bývalej existencie tehelne v blízkej obci Radol'a. Je možné použiť tvrdú kusovú krytinu keramickú alebo betónovú tehlovej farebnosti.
5. Pri obnovách a úpravách striech objektov, situovaných v pamiatkovom území je nežiaduce:
 - meniť tvar strechy (vyrovnaním strešných plôch do geometricky presnej roviny, vynechávať rímasy strešných rovín manzardových striech a pod.)
 - zmeniť vzťah spodného okraja strechy ku korunnej rímse
 - zvýšiť spodný okraj krytiny oproti rímse
 - nahrádzať omietané komínové telesá rezným murivom, alebo naopak, oplechovaným murivom, prefabrikátmi a pod.
 - odstraňovanie funkčných alebo nefunkčných komínových telies alebo historických komínových hlavíc
 - zjednodušovanie profilácie komínových hláv a ďalších murovaných alebo kamenných prvkov strechy
 - oplechovávať nadmurovky, ktoré boli tradične kryté tehľami, pálenou krytinou, alebo omietkou
 - odstrániť alebo zjednodušiť historické ozdobné prvky strechy a štítov
 - zmešovať pôvodnú zastrešenú plochu vytváraním rôznych variant terás, logií, vnútorných strešných dvorov a podobne, ktoré sú pre dané pamiatkové územie cudzorodé
 - typ plochej strechy nerealizovať, nakoľko tento typ zastrešenia nie je charakteristický pre historické prostredie pamiatkového územia a klimatické podmienky Kysuckého Nového Mesta.
6. Presvetlenie podkrovia je možné riešiť u jednopodlažných objektoch s podkrovím strešnými oknami, u dvojpodlažných objektoch s podkrovím strešnými oknami, alebo vikiermi. Vikiere sú opodstatnené u objektoch dvojpodlažných, kde celková hmota objektu vyváži optické zaťaženie strechy vikiermi. Dbáť dôraz na počet a veľkosť strešných okien a vikierov vo vzťahu k strešným rovinám a strechám. Existujúce strešné vikiere u jednopodlažných objektoch s podkrovím je nutné pri ďalšej rekonštrukcii eliminovať.
7. Osadiť strešné okná v rovine strechy orientovanej do verejného priestranstva ulice je možné len v jednom rade, primeranom počte a rozmeroch.
8. Tvar a proporcie vikiera je nutné navrhnuť tak, aby jeho novotvar bol v súlade so strechou. Nemožné sú neproporčne veľké vikiere, súvislé pásové vikiere a rad vikierov bez dostatočných rozstupov.
9. Pri návrhu využitia podkrovia rešpektovať základný konštrukčný charakter objektu a hlavné dispozičné parametre (vstupy, schodiská, a pod).
10. Podkrovia v pamiatkovom území je možné využiť vstavbou maximálne v jednom podlaží, v prípade výškovo rozmerných krovov je možná realizácia otvorenej galérie v druhej úrovni.

B.2. Štítové múry

1. Je potrebné zachovať hmotu štítových múrov a obnoviť tradičnú povrchovú úpravu.
2. V štítových múroch nevytvárať okenné alebo vstupné otvory.

B.3. Balkóny, pavlače, loggie

1. Zachovať tvar, pôvodné tvaroslovné, konštrukčné a umelecko-remeselné prvky a materiálovú skladbu historických balkónov, pavlačí a loggií .
2. Nové konštrukcie ako napr. pevné prestrešenia, zateplenia, slnolamy, podhl'ady, zasklievanie balkónov, pavlačí a loggií nie sú možné.
3. Zábradlia neprekrývať reklamnými zariadeniami alebo akýmikol'vek inými obkladmi (rohože, drevené latovanie, apod.).

B.4. Schodiská

1. Zachovať, regenerovať a obnovovať historické schodiskové konštrukcie, vrátane ich konštrukčných, tvaroslovných a dekoratívnych súčastí (nosné vonkajšie a vretenové murivá, klenby nad ramenami a podestami, svetlíky, podesty a stupne alebo ich obklady, schodnice, zábradlia, madlá a pod.).
2. Neobkladať kamenné schodiskové stupne a podesty novou dlažbou, neobrusovať patinovaný povrch liateho terazza ani prírodného kameňa stupňov.
3. Chýbajúce súčastí doplniť alebo nahradiť konštrukciami z materiálov, použitých v pôvodných konštrukciách, novú povrchovú úpravu schodiskových stupňov, podest a zábradlí realizovať z tradičných materiálov, použitých v pôvodných konštrukciách, nepridávať k schodiskám nežiaduce prvky z netradičných materiálov.

B.5. Zábradlia, mreže a ostatné kovové prvky

1. Zachovať a udržiavať zábradlia, mreže a doplnkové alebo dekoratívne kovové prvky ako súčasť objektov.
2. Poškodené mreže a zábradlia a ostatné kovové prvky dopĺňať v identickom materiáli a rovnakou technológiou. Zachovať pôvodný tvar, profiláciu, členenie a farebnosť.
3. V prípade, že sa nezachovali pôvodné zábradlia, mreže a ostatné kovové prvky, nové prvky vyhotovovať na základe poznania historického kontextu a slohových analógií. Návrhy je nutné konzultovať s Krajským pamiatkovým úradom Žilina.

B.6. Výplne okenných a dverných (vstupných) otvorov

- 1. Zachovať, regenerovať a obnovovať historické výplne okenných a dverných otvorov ako cennú súčasť exteriéru a interiéru objektov situovaných v PZ v Kysuckom Novom Meste.**
- 2. Zachovať a chrániť ich na pôvodnom mieste a pri plnení si svojej funkcie.**
- 3. Dbáť na základnú údržbu výplní otvorov.**
- 4. Zachovať autentickú hmotu týchto stavebných prvkov a všetkých ich častí (vrátane obloženia, kovania, kľučiek, staršieho skla, spojovacích a stužujúcich prvkov, náterov a iných povrchových úprav).**
- 5. Zachovať tvaroslovie, materiál, rozmery, spôsob otvárania a hĺbku osadenia v murive.**
- 6. Uprednostniť opravu a repasáciu historických výplní okenných a dverných otvorov pred realizáciou kópií alebo novotvarov.**
- 7. Chýbajúce výplne historických okenných a dverných otvorov vyrobiť podľa podobných starších prvkov zachovaných na objekte a nahradiť presnou kópiou z rovnakého materiálu. Ak sa na budove nezachovali takéto konštrukcie je nutné vychádzať z historických a regionálnych analógií.**

B.7. Povrchové úpravy stavieb - omietky, podlahy

Omietky

- 1. Omietky historických objektov majú hodnotu historického dokumentu, čím sú predmetom pamiatkovej ochrany.**
- 2. Pri obnove omietok dodržať podmienky technologického a remeselného spracovania materiálu. Rešpektovať výskumom, resp. z analógií doloženú skladbu materiálu, druh a podiel jednotlivých zložiek (použitých tradičných spojív a zodpovedajúcich plnív a prímiesí v štruktúre, zrnitosti a farebnosti).**
- 3. Pri obnovách šetrne odstraňovať následky neodborných úprav, ktoré znehodnotili historickú architektúru (najmä: nepriedušné nátery, betónové vysprávky, nástreky a pod.).**
- 4. Chýbajúce časti štukovej výzdoby, architektonické alebo dekoratívne prvky realizovať v pôvodnom tvare, členení a materiáli – analogicky podľa zachovaných častí.**

Podlahy

- 1. Zachovať a obnoviť historické druhy podláh (drevené, keramické, kamenné, liate terazzové).**
- 2. Fragmenty zachovaných historických podláh alebo dlažieb je žiaduce vhodným spôsobom a v primeranom rozsahu zakomponovať do nových podláh alebo dlažieb za účelom prezentácie podlahového a dlažobného materiálu.**
- 3. Nový dlažobný alebo podlahový materiál je potrebné prispôbiť historickým materiálom, veľkosťou, spôsobom kladenia a vizuálnymi vlastnosťami.**

B.8. Výtvarné diela a umelecko-remeselné prvky

1. Výtvarné diela a umelecko-remeselné prvky sú predmetom pamiatkovej ochrany.
2. Zachovať výraz a charakter historického diela z hľadiska hmotnej a priestorovej skladby, objemového členenia, materiálového vyjadrenia a zloženia.
3. Odbornou údržbou, stabilizáciou a konzerváciou výtvarných diel a umelecko-remeselných prvkov predchádzať ich poškodeniu.
4. Nové materiály a zásahy, ktorými sú výtvarné diela a umelecko-remeselné prvky obnovované musia byť odlišiteľné a podľa možnosti reverzibilné.
5. Výtvarné diela a umelecko-remeselné prvky zachovať na mieste, pre ktoré boli pôvodne určené. Jednotlivé časti výtvarného diela, ktoré sú jej integrálnou súčasťou nemôžu byť od neho oddelené.

B.9. Historická technická infraštruktúra a technické zariadenia

1. Zachovať tie historické technické zariadenia a infraštruktúru objektov, ktoré sú predmetom pamiatkovej ochrany ako nositeľov pamiatkových hodnôt dokumentujúcich technické a stavebné riešenia doby ich vzniku.
2. Hodnotné historické technické zariadenia obnoviť a využiť pre rovnakú alebo podobnú funkciu alebo vhodnou formou konzervovať.
3. Pri úprave objektu preriešiť existujúce esteticky rušivé trasovanie rozvodov. Odstrániť neesteticky osadené technické zariadenia – antény, rozvodné skrine, prípadne premiestniť ich na menej rušivé miesto.

B.10. Nová technická infraštruktúra a technické zariadenia

1. Pri úprave objektu v PZ v Kysuckom Novom Meste technické zariadenia a ich rozvody (rozvodné a meracie skrine alebo prístroje, rozvody sietí, antény, klimatizačné zariadenia, vývody vykurovacích zariadení a pod.) umiestňovať alebo viesť v takých pozíciách, ktoré zodpovedajú pamiatkovým hodnotám objektu.
2. Pri riešení infraštruktúry minimalizovať nové prieryzy v historických konštrukciách, vedenie nových rozvodov je žiaduce viesť v pôvodných trasách rozvodov.
3. Technické zariadenia a rozvody povrchovo upraviť tak, aby aplikovaná farebná úprava nepôsobila rušivo a kontrastne. Je potrebné aplikovať zhodnú farebnú úpravu s podkladom. Farebná úprava inštalácií môže byť mierne farebne odlišená od podkladu, spôsobom tón v tóne.

B.11. Odvodňovanie objektov

1. Sekundárne negatívne stavebné zásahy do objektov zapríčiňujúce nedostatočné vetranie alebo zvýšené vlhnutie murív je potrebné odstrániť alebo upraviť tak, aby sa docielil optimálny stav - odstrániť súvislé betónové

vrstvy v suterénoch, nevhodné obklady stien, nevhodné cementové omietky a nástreky, rôzne chyby klampiarskych a stavebných detailov spôsobujúcich zatekanie dažďovej vody, rôzne nesprávne realizované odvodňovacie systémy a pod.

B.12. Fasády

- 1. Zachovať všetky historické architektonické články architektúry (štukové členenie, opracované kamenné články, historické prefabrikáty, pôvodné dvere, brány, výklady, okná, konzoly osvetlenia, sokle). Chýbajúce časti je nutné doplniť.**
- 2. Zachovať a regenerovať historickú podstatu fasády a parteru (hmotnú aj estetickú), najmä: slohový výraz, členenie, rytmizáciu, osovosť, gradáciu, akcenty, tvaroslovie, tektoniku, proporcie plôch, veľkosť otvorov, kompozičné vzťahy a pod.**
- 3. Pri úpravách fasád objektov odstrániť následky nevhodných stavebných úprav (nepriedušné nátery, betónové vysprávky a nástreky, keramické, kamenné a umelokamenné obloženia parterov a soklov a pod.).**
- 4. Pri úprave fasády a parteru vychádzať z tradičných materiálov.**
- 5. Zatepl'ovanie fasád s historickými architektonickými článkami fasádnyimi doskami nie je možné.**
- 6. Farebnosť fasád určiť s ohľadom pre daný slohový výraz a farebnosť okolitých fasád.**
- 7. Úpravu fasády riešiť komplexne, vrátane grafického a farebného riešenia reklamných, propagačných a informačných zariadení. Názvy prevádzok na fasáde a v parteri podriadiť koncepcii architektonicko-výtvarno-remeselnému riešeniu, podľa individuálnych hodnôt objektu.**
- 8. Reklamné, propagačné a informačné zariadenia nesmú rušiť estetický stav objektu.**

Medzi nehnuteľnosti s pamiatkovou hodnotou sú zaradené:

Belanského ulica, súpisné číslo 223, parcelné číslo KN 313, predmetom ochrany je: H – hmota uličného krídla, F – fasáda so štukovou výzdobou, U – štuková výzdoba fasády, S – tvar a forma zastrešenia

Belanského ulica, súpisné číslo 90, parcelné číslo KN 337, predmetom ochrany je: H – hmota uličného krídla, F – fasáda so štukovou výzdobou, U – štuková výzdoba fasády, S – tvar a forma zastrešenia

Belanského ulica, súpisné číslo 91, parcelné číslo KN 342, predmetom ochrany je: H – hmota uličného krídla, F – fasáda so štukovou výzdobou, U – štuková výzdoba fasády, S – tvar a forma zastrešenia

Belanského ulica, súpisné číslo 231, parcelné číslo KN 343, predmetom ochrany je: H – hmota uličného krídla, F – fasáda so štukovou výzdobou, U – štuková výzdoba fasády, S – tvar a forma zastrešenia

Belanského ulica, súpisné číslo 233, parcelné číslo KN 377/1, predmetom ochrany je: H – hmota uličného krídla, F – fasáda so štukovou výzdobou, P – riešenie parteru obchodných prevádzok, U – štuková výzdoba fasády

Belanského ulica, súpisné číslo 95, parcelné číslo KN 387, predmetom ochrany je: H – hmota uličného krídla, F – fasáda so štukovou výzdobou, U – štuková výzdoba fasády, S – tvar a forma zastrešenia

Belanského ulica, súpisné číslo 239, parcelné číslo KN 399/4, predmetom ochrany je: H – hmota uličného krídla, F – fasáda so štukovou výzdobou, U – štuková výzdoba fasády, S – tvar a forma zastrešenia

Belanského ulica, súpisné číslo 241, parcelné číslo KN404/1, predmetom ochrany je: H – hmota uličného krídla, F – fasáda so štukovou výzdobou, U – štuková výzdoba fasády, S – tvar a forma zastrešenia

Belanského ulica, súpisné číslo 4, parcelné číslo KN 419, predmetom ochrany je: H – hmota uličného krídla, S – tvar a forma zastrešenia

Belanského ulica, súpisné číslo 10, parcelné číslo KN 439, predmetom ochrany je: H – hmota uličného krídla, F – fasáda so štukovou výzdobou, U – štuková výzdoba fasády, S – tvar a forma zastrešenia

Belanského ulica, súpisné číslo 13, parcelné číslo KN 444, predmetom ochrany je: H – hmota uličného krídla, F – fasáda so štukovou výzdobou, U – štuková výzdoba fasády, S – tvar a forma zastrešenia

Belanského ulica, súpisné číslo 14, parcelné číslo KN 445, predmetom ochrany je: H – hmota uličného krídla, F – fasáda so štukovou výzdobou, U – štuková výzdoba fasády, S – tvar a forma zastrešenia

Belanského ulica, súpisné číslo 214, parcelné číslo KN 113, predmetom ochrany je: H – hmota uličného krídla, F – fasáda so štukovou výzdobou, U – štuková výzdoba fasády, S – tvar a forma zastrešenia

Belanského ulica, súpisné číslo 211, parcelné číslo KN 100, predmetom ochrany je: H – hmota uličného krídla, F – fasáda so štukovou výzdobou, U – štuková výzdoba fasády, S – tvar a forma zastrešenia

Belanského ulica, súpisné číslo 209, parcelné číslo KN 92/1, 92/2, 92/3, predmetom ochrany je: H – hmota uličného krídla, F – fasáda so štukovou výzdobou, U – štuková výzdoba fasády, S – tvar a forma zastrešenia

Belanského ulica, súpisné číslo 207, parcelné číslo KN 87, predmetom ochrany je: H – hmota uličného krídla, F – fasáda so štukovou výzdobou, U – štuková výzdoba fasády, S – tvar a forma zastrešenia

Belanského ulica, súpisné číslo 205, parcelné číslo KN 83, predmetom ochrany je: H – hmota uličného krídla, F – fasáda so štukovou výzdobou, P – riešenie parteru obchodných prevádzok, U – štuková výzdoba fasády, S – tvar a forma zastrešenia

Belanského ulica, súpisné číslo 191, parcelné číslo KN 51, predmetom ochrany je: H – hmota uličného krídla, F – fasáda so štukovou výzdobou, U – štuková výzdoba fasády, S – tvar a forma zastrešenia

Námestie Slobody, súpisné číslo 16, parcelné číslo KN 447/1-2, predmetom ochrany je: H – hmota uličného krídla, F – fasáda so štukovou výzdobou, U – štuková výzdoba fasády, S – tvar a forma zastrešenia

Námestie Slobody, súpisné číslo 69, parcelné číslo KN 477, predmetom ochrany je: H – hmota uličného krídla, F – fasáda so štukovou výzdobou, U – štuková výzdoba fasády

Námestie Slobody, súpisné číslo 356, parcelné číslo KN 484, predmetom ochrany je: H – hmota uličného krídla, S – tvar a forma zastrešenia

Námestie Slobody, súpisné číslo 161, parcelné číslo KN 11, predmetom ochrany je: F – fasáda so štukovou výzdobou, U – štuková výzdoba fasády

Námestie Slobody, súpisné číslo 162, parcelné číslo KN 12, predmetom ochrany je: H – hmota uličného krídla, S – tvar a forma zastrešenia

Námestie Slobody, súpisné číslo 165, parcelné číslo KN 15, predmetom ochrany je: H – hmota uličného krídla, F – fasáda so štukovou výzdobou, U – štuková výzdoba fasády, S – tvar a forma zastrešenia

Námestie Slobody, súpisné číslo 169, parcelné číslo KN 19, predmetom ochrany je: H – hmota uličného krídla, U – štuková výzdoba fasády, S – tvar a forma zastrešenia

Ulica 1. Mája, súpisné číslo 33, parcelné číslo KN 435 a KN 436, predmetom ochrany je: H – hmota uličného krídla, F – fasáda so štukovou výzdobou, U – štuková výzdoba fasády, S – tvar a forma zastrešenia

Ulica 1. Mája, súpisné číslo 23, parcelné číslo KN 429/1, predmetom ochrany je: H – hmota uličného krídla, F – fasáda so štukovou výzdobou, S – tvar a forma zastrešenia

Ulica 1. Mája, súpisné číslo 248, parcelné číslo KN 402 a 397, predmetom ochrany je: H – hmota uličného krídla, F – fasáda so štukovou výzdobou, P – riešenie parteru obchodných prevádzok, U – štuková výzdoba fasády

C. Požiadavky na úpravu nehnuteľností, nerešpektujúce pamiatkové hodnoty územia

1. Nehnuteľnosti, nerešpektujúce pamiatkové hodnoty územia svojim pôdorysným založením alebo výškovým a priestorovým usporiadaním prípadne výrazom exteriéru narúšajú historickú urbanistickú štruktúru pamiatkového územia PZ Kysuckého Nového Mesta. Tieto objekty zväčša nerešpektujú historickú zastavovaciu schému, ktorá je predmetom pamiatkovej ochrany pamiatkového územia PZ Kysucké Nové Mesto.
2. Každú úpravu rušivej nehnuteľnosti je potrebné posudzovať individuálne v kontexte okolitej časti pamiatkového územia, konkrétneho rušivého parametra nehnuteľnosti, rozsahu zámeru úpravy a podobne.

Medzi nehnuteľnosti nerešpektujúce pamiatkové hodnoty územia je možné zaradiť:

Belanského ulica, súpisné číslo 221, parcelné číslo KN 286/2 – osadením objektu bola narušená: historická parcelácia, objektová skladba, tradičné materiálové riešenie, výškové a hmotové usporiadanie ulice, panoráma a silueta územia, **návrh – humanizácia a rekonštrukcia objektu, nepresiahnuť výškovú úroveň súčasnej strechy**

Belanského ulica, súpisné číslo 557, parcelné číslo KN 288 - osadením objektu bola narušená: historická parcelácia, objektová skladba, tradičné materiálové riešenie, výškové a hmotové usporiadanie ulice, panoráma a silueta územia, **návrh** – humanizácia a rekonštrukcia objektu, nepresiahnuť výškovú úroveň súčasnej strechy

Belanského ulica, súpisné číslo 1356, parcelné číslo KN 138/3 – osadením objektu bola narušená: historická parcelácia, objektová skladba, tradičné materiálové riešenie, výškové a hmotové usporiadanie ulice, panoráma a silueta územia, **návrh** – humanizácia a rekonštrukcia objektu s vytvorením sedlovej strechy

Belanského ulica, súpisné číslo 1356, parcelné číslo KN 138/3 – osadením objektu bola narušená: historická parcelácia, objektová skladba, tradičné materiálové riešenie, výškové a hmotové usporiadanie ulice, panoráma a silueta územia, **návrh** – humanizácia a rekonštrukcia objektu s vytvorením sedlovej strechy

Belanského ulica, súpisné číslo 595, parcelné číslo KN 138/1 – osadením objektu bola narušená: historická parcelácia, objektová skladba, tradičné materiálové riešenie, výškové a hmotové usporiadanie ulice, panoráma a silueta územia, **návrh** – humanizácia a rekonštrukcia objektu s vytvorením sedlovej strechy

Belanského ulica, súpisné číslo 2292, parcelné číslo KN 138/11 – osadením objektu bola narušená: historická parcelácia, objektová skladba, tradičné materiálové riešenie, výškové a hmotové usporiadanie ulice, panoráma a silueta územia, **návrh** – humanizácia a rekonštrukcia objektu s vytvorením sedlovej strechy

Belanského ulica, súpisné číslo 1940 a 1941, parcelné číslo KN 138/2 – osadením objektu bola narušená: historická parcelácia, objektová skladba, tradičné materiálové riešenie, výškové a hmotové usporiadanie ulice, panoráma a silueta územia, **návrh** – asanácia objektu s vytvorením priestoru pre zeleň, alebo stavebného pripojenia k radovej zástavbe

Belanského ulica, súpisné č. 2291, parcelné číslo KN 62/29 a KN 62/32 – osadením objektu bola narušená: historická parcelácia, objektová skladba, tradičné materiálové riešenie, výškové a hmotové usporiadanie ulice, panoráma a silueta územia, **návrh** – humanizácia a rekonštrukcia objektu, bez možnosti rozširovania do uličného priestoru a výškového nadstavovania

Belanského ulica, súpisné číslo 2291, parcelné číslo KN 62/29,62/36 – osadením objektu bola narušená: historická parcelácia, objektová skladba, tradičné materiálové riešenie, výškové a hmotové usporiadanie ulice, panoráma a silueta územia, **návrh** – humanizácia a rekonštrukcia objektu, bez možnosti rozširovania do uličného priestoru a výškového nadstavovania

Pivovarská ulica, súpisné číslo 184, parcelné číslo KN 62/31 – osadením objektu bola narušená: historická parcelácia, objektová skladba, tradičné materiálové riešenie, výškové a hmotové usporiadanie ulice, panoráma a silueta územia, **návrh** – humanizácia a rekonštrukcia objektu

Pivovarská ulica, súpisné číslo 144, parcelné číslo KN 27/3 a 27/5 – osadením prístavieb k objektu NKP bola narušená: historická parcelácia, objektová skladba, výškové a hmotové usporiadanie ulice, panoráma a silueta územia, **návrh** – asanácia prístavieb

Kysucká ulica, súpisné číslo 184, parcelné číslo KN 27/1 a 27/6 – osadením prístavieb k objektu NKP bola narušená: historická parcelácia, objektová skladba, výškové a hmotové usporiadanie ulice, panoráma a silueta územia, **návrh** – asanácia prístavieb

D. Požiadavky na úpravu ostatných objektov pamiatkového územia

Pre ostatné objekty pamiatkového územia aplikovať regulatívy platného územného plánu mesta Kysucké Nové Mesto – „Zmena a doplnok č. 1 Aktualizácie územného plánu mesta Kysucké Nové Mesto“, schváleného Všeobecným záväzným nariadením č. 2/2007:

- 1. Hmotovo – priestorové riešenie** - Zástavbu historického jadra uvažovať v maximálnej výškovej hladine dvoch podlaží so sedlovou strechou. Podkrovie neuvažovať ako samostatné podlažie. Výška hlavných ríms a výška hrebeňa strechy musia korešpondovať s okolitou zástavbou a rešpektovať dominanty oboch kostolov.
- 2. Parcelácia a uličné čiary** - Je nutné rešpektovať zachovanú parceláciu a uličné čiary, zabrániť vzniku veľkých blokových stavieb a veľkoplošným asanáciám.
- 3. Riešenie fasád a parterov** - Zachovať pôvodný vzhľad drobnej zástavby a dispozičné riešenie s prejazdom v strede, alebo na boku pôdorysu. Pri novom funkčnom využití vstupy do objektu riešiť z priestorov prejazdu a nie priamo z ulice. Takéto riešenie je možné len u objektov, kde vstup do objektu je preukázateľne pôvodný. Vylúčiť používanie nevhodných tvaroslovných prvkov. Pre úpravu povrchov fasád objektov v pamiatkovej zóne používať klasické materiály.
- 4. Strešná krajina** - Objekty pamiatkovej zóny zastrešiť sedlovými strechami s hrebeňom rovnobežným s uličnou čiarou, s využitím podkrovia na obytné účely.

Presvetlenie podkrovia vikiermi je možné len u objektov dvojpodlažných. U prízemných objektov presvetliť podkrovie strešnými oknami. Vikiermi je možné osvetliť podkrovné priestory v dvorových častiach.

- 5. Zásady pre výber a použitie stavebných materiálov** - Pri stavebných obnovách, úpravách i realizáciách novostavieb musia prioritnú úlohu mať klasické materiály, typické pre dané prostredie. Pri použití nových materiálov je potrebné dbať na to, aby v historickom prostredí nevystupovali agresívne a nerušili celkový výraz historického urbanistického priestoru.

Strechy - Na strešné krytiny použiť tvrdú kusovú krytinu (keramická, betónová krytina), tehlovej farby. U zvlášť spoločensky významných typov architektúry je možné použiť v odôvodnených prípadoch i medený plech. V prípade manzardových typov striech použiť šablónovú krytinu.

Fasády - Pri povrchových úpravách fasád sa vylučuje hrubozrnná omietka. Úpravu soklových častí realizovať omietkou alebo prírodnými obkladmi.

Okenné a dverné výplne – Okenné a dverné výplne realizovať v dreve, je nutné vyvarovať sa plastovému materiálu.

E. Požiadavky na zachovanie, obnovu, údržbu, regeneráciu a funkčné využitie systému zelene v pamiatkovej zóne

- 1. Priznať a rešpektovať v urbanistickej štruktúre PZ historickým spoločenským, hospodárskym a urbanisticko-architektonickým vývojom získané miesto a význam.**
- 2. Rešpektovať tie vývojové vstupy do systému zelene, ktoré doň priniesli pozitívny priestorový, funkčný a estetický efekt.**
- 3. Rešpektovať a zohľadňovať objekty zelene rešpektujúce pamiatkové hodnoty NKP (tvoriace ich areály), pri ich úprave zohľadniť ich doplnkovú funkciu a podriadenosť okolitej architektúre.**
- 4. Pri obnove alebo úprave všetkých nosných prvkov systému zelene uprednostňovať výsadby drevín domáceho pôvodu. Kultivary, resp. variety drevín alebo cudzokrajné dreviny používať len v opodstatnených prípadoch z dôvodu rešpektovania priestorových možností a funkčného využitia.**
- 5. Mobilnú zeleň používať len vo výnimočných prípadoch, na základe individuálneho posúdenia, ako časovo obmedzenú formu estetizácie spevnených plôch. Dbať na architektonický a estetický výraz nádob (resp. kontajnerov) na výsadbu zelene.**

E. 1. Malé sadovnicke úpravy Námestia slobody

- 1. Zeleň uplatňovať ako doplnkový prvok urbanistickej štruktúry a pri jej obnove a úprave uplatniť jej podriadenosť okolitej architektúre.**
- 2. Je možné akceptovať základnú dispozíciu menších sadovnickej upravených plôch námestia, avšak pri obnove, resp. úprave ich porastovej štruktúry**

vhodným výberom jednotlivých druhov drevín podporiť historické prostredie pamiatkovej zóny.

3. Na nové výsadby používať domáce druhy drevín, v prípade potreby použitia kultivarov vzhľadom na priestorové možnosti alebo hmotu zástavby použiť tvarovo a štruktúrou podobné základným druhom. Výrazné tvarové alebo farebné modifikácie prípadne nepôvodné dreviny (tzv. exotické) sú neprípustné. Uprednostňovať listnaté druhy drevín.
4. V prípade potreby kvetinovej výsadby použiť tradičný sortiment, charakter výsadiel tzv. skaliek je neprípustný.

E. 2 Líniové prvky - stromoradia uličných interiérov

1. Zachovať a obnovovať líniové formácie stromoradií rešpektujúc priestorové možnosti ulíc Belanského a 1. mája.
2. Pri obnove stromoradií dbať na druhové zloženie drevín. Používať listnaté stromy zabezpečujúce primeranú priestorovú dynamiku a premenlivosť v čase.
3. Na nové výsadby používať domáce druhy drevín, v prípade potreby použitia kultivarov vzhľadom na priestorové možnosti alebo hmotu zástavby použiť tvarovo a štruktúrou podobné základným druhom, Výrazné tvarové alebo farebné modifikácie prípadne nepôvodné dreviny (tzv. exotické) sú neprípustné. Je možné umožniť aj kvitnúci efekt, avšak nevhodné sú dreviny silne plodiace.
4. Líniové výsady umiestňovať prednostne do trávnatých pásov, do výsadbových mís umiestnených v dlažbe len výnimočne.

E. 3 Záhrady a areály rešpektujúce pamiatkové hodnoty NKP

1. Využívanie areálov rešpektujúcich pamiatkové hodnoty NKP a ich úprava musí odpovedať pamiatkovej hodnote a spôsobu prezentácie NKP.
2. Pri ich využívaní zohľadniť hlavnú funkciu objektu NKP a prispôbiť jej funkčné využitie a účel areálov.
3. Ich úprava musí rešpektovať obdobie vzniku stavebného objektu a musí byť podriadená typológii stavby a jej tvarosloviu. Uvedený princíp sa vzťahuje nielen na vegetačné prvky ale aj na tzv. „technické“ prvky (komunikácie, drobná architektúra, komunikácie a pod.). Uprednostňovať pôvodnú úpravu areálov, ktorú je možné preukázateľne dokladovať alebo analogické riešenia z doby ich založenia.
4. Areály udržiavať vo funkčno-účelovej kombinácii spevnených plôch a zelene (s pozitívnym pomerom k vegetačným prvkom). Nevnášať prebytočnú porastovú hmotu do blízkosti objektov NKP.
5. Umiestňovanie nových stavieb v areáloch NKP je neprípustné.

F. Požiadavky na realizáciu novostavieb

F.1. Základné požiadavky

- 1. Pri novostavbách sa nevyklučuje koexistenciu modernej a historickej architektúry za predpokladu, ak je medzi modernou architektúrou a historickou zástavbou zachovaný základný formálny súlad a základné architektonicko – urbanistické vzťahy.**
- 2. Novostavba v pamiatkovom území musí byť nositeľom takých architektonických kvalít, ktoré budú prínosom pre dané prostredie a budú ho dlhodobu pozitívne zhodnocovať.**
- 3. Nevyhnutným predpokladom priaznivého začlenenia novostavby do existujúceho urbánneho prostredia je jej primerané hmotové riešenie.**
- 4. Novostavba v pamiatkovom území musí rešpektovať a zohľadňovať výškovú gradáciu okolitých a susedných objektov.**
- 5. S hmotovým riešením novostavby je potrebné zosúladiť architektonické riešenie fasády – kompozícia, materiál, farebnosť a pod.**
- 6. Dočasné stavby umiestnené v pamiatkovom území nesmú svojim architektonickým stvárnením, objemovými a výškovými parametrami, vzhľadom alebo funkciou znehodnocovať prostredie Pamiatkovej zóny v Kysuckom Novom Meste.**
- 7. Možnosť zastavania novostavbami na území PZ Kysucké Nové Mesto je realizovateľná v dvorových častiach objektov (vo výkrese č. 2 sú tieto plochy označené ako nádvoria alebo záhrady), pričom vhodnosť jednotlivých novostavieb bude jednotlivo posudzovaná. Výnimku zastavania novostavbami majú nádvoria, alebo záhrady situované pri národných kultúrnych pamiatkach, kde sa táto plocha zastavovať nebude.**
- 8. Vhodný tvar strechy novostavieb v PZ Kysucké Nové Mesto musí architektonickým a urbanistickým spôsobom zhodnocovať okolitú strešnú krajinu a nesmie pôsobiť rušivo – svojim objemom, výškou, proporciami a typológiou.**
- 9. Pri navrhovaní druhu a rozsahu presvetlenia podkrovia vychádzať z priestorových parametrov strechy a plošných parametrov strešných rovin rovnako a tiež aj zo širšieho architektonického a urbanistického kontextu. Dbáť na primeranú veľkosť a počet strešných okien alebo vikierov vo vzťahu k strešným rovinám a strechám.**
- 10. Hlavnú fasádu situovanú do verejného priestranstva je nutné považovať za najreprezentatívnejšiu architektonickú súčasť novostavby. Architektonické riešenie musí rešpektovať a zohľadňovať reprezentatívnu funkciu hlavnej fasády a tiež architektonické riešenia historických fasád susedných objektov.**
- 11. Pri výbere použitých materiálov pri novostavbách na území PZ Kysucké Nové Mesto uprednostniť tradičné stavebné materiály pred novodobými.**
- 12. Rovnako je nežiaduce aplikovať historické materiály na takých častiach stavieb a v takých architektonických a stavebných súvislostiach, v ktorých sa v minulosti na území PZ Kysucké Nové Mesto nevyskytovali.**

13. Použitie materiálov s výstrednou povrchovou úpravou je nežiaduce. Nevhodné sú plastové dielce, obklady z betónových tvárnic, keramické exteriérové obklady, kovové obkladové šablóny, veľkoplošné presklenia a pod.
14. Pri výbere farebnosti fasád novostavieb na území PZ Kysucké Nové Mesto je nutné zohľadňovať farebnosť okolitých nehnuteľností tak, aby nevznikali disharmonické farebné vzťahy. Nežiaduce sú výrazne expresívne tóny fasádnych náterov.
15. Doplnky priečelia novostavieb v PZ Kysucké Nové Mesto ako osvetľovacie prvky, štátne a firemné znaky, názvy orgánov a inštitúcií, firemné tabule, rôzne výtvarné diela, informačné označenia budov by mali byť umiestňované tak, aby nerušili architektonickú kompozíciu priečelia a jeho významné detaily. Je žiaduce uplatnenie tradičných materiálov a foriem.

G. Uličný interiér

Súčasťou uličného interiéru sú oplotenia, povrchy komunikácií a verejných priestranstiev, prvky zelene v uličnom interiéri, uličné osvetlenie, prvky drobnej architektúry a ostatného vybavenia, informačné, reklamné a propagačné zariadenia, sezónne terasy a sedenia, technické zariadenia a pod.

G.1. Požiadavky pre zachovanie a údržbu uličného interiéru

1. Zachovať, udržiavať a regenerovať stvárnenie uličných fasád historických objektov s typickou osovosťou okenných a vstupných otvorov, architektonickým a výtvarným riešením, rytmom, tektonikou, výplňami otvorov a pod.
2. Zachovať a udržiavať historické oplotenia v ich originálnej podobe, resp. obnoviť ich v identických tvaroch, materiáloch a farebnosti.
3. Oplotenia riešiť tradičným spôsobom pre danú časť pamiatkového územia (plný omietaný múr, plotové výplne na podmurovke, latkový drevený plot, pletivo...).

G.2. Požiadavky pre regeneráciu povrchov komunikácií a verejných priestranstiev

1. Pri povrchových úpravách spevnení komunikačnej siete a verejných priestranstiev prihliadať na účel využitia (vozovka, pešie plochy).
2. Pri dláždených plochách uplatňovať prírodné materiály, tradičné spôsoby kladenia, raster, tvar, veľkosť a pod..
3. Povrch vozoviek určených pre motorovú dopravu je alternatívne možné s ohľadom na osobitné nároky realizovať aj z iných ako tradičných materiálov (napr. živičný povrch).
4. Minimalizovať situovanie a rozsah technickej infraštruktúry v spevnených povrchoch, v nevyhnutných prípadoch ich vizuálne eliminovať.

5. Komunikačná sieť ulíc a verejných priestranstiev v PZ Kysucké Nové Mesto je daná a stavebným a historickým vývojom územia definovaná, fixne daná a stabilizovaná.
6. Akékoľvek zásadné zmeny v komunikačnej sieti historického jadra mesta Kysucké Nové Mesto sú nežiaduce.
7. Námestie slobody ako celok je dominantným priestorom – jadrom a ulicou celej komunikačnej siete pamiatkového územia.
8. Rešpektovať nivelety existujúcich vstupov do objektov, výškové rozdiely prednostne riešiť v rámci dispozície objektu.
9. Umiestnenie sezónnych terás a sedení je viazané na letnú sezónu, pričom konkrétne podmienky určuje osobitné územné rozhodnutie.
10. Mobilnú zeleň považovať za sezónnu estetizáciu uličného interiéru a udržiavať jej vysokú kvalitu.

Rekonštrukcia komunikácii v meste, rok 1967. Zemným prácam nepredchádzal archeologický výskum, čo pravdepodobne spôsobilo zničenie archeologických nálezových situácií, ktoré mohli dokumentovať urbanistický vývoj sídla.

G.3. Požiadavky pre regeneráciu zelene v uličnom interiéri

Pre tvorbu a úpravu vegetačných prvkov v uličnom interiéri vid' časť E.

G.4. Požiadavky pre uličné osvetlenie

1. Osvetlenie a nasvetlenie uličných interiérov je primárne funkčno-účelovým prvkom a svojim stvárnením je estetickým doplnkom ulice.

2. Realizáciu prvkov verejného osvetlenia – druh, typ, veľkosť, tvar, materiál a iné podstatné charakteristicky prispôbiť danostiam jednotlivých ulíc.

G.5. Požiadavky na prvky drobnej architektúry a ostatného vybavenia

1. Prvky drobnej architektúry a ostatného vybavenia (stánky, telefónne búdky, picie fontánky, lavičky, koše, informačné zariadenia, stojany na bicykle, nádoby mobilnej zelene...) uplatniť ako dotvárajúce prvky uličného interiéru.
2. Pri návrhu prvkov drobnej architektúry vychádzať z tradičných tvarov, foriem, materiálov a ich farebnosti (kameň, drevo, kov, sklo...).
3. Pri situovaní prvkov drobnej architektúry v uličnom interiéru prihliadať na ich funkčnosť a ich rozsah minimalizovať.

G.6. Požiadavky pre zachovanie existujúcich a umiestnenie nových umeleckých diel a artefaktov

1. Sochy, plastiky, pomníky, pamätníky a ostatné umelecké diela a artefakty uplatniť ako dotvárajúce prvky uličného interiéru.
2. Historické umelecké diela a artefakty sú súčasťou autentického obrazu sídla a sú predmetom ochrany pamiatkového územia.

G.7. Požiadavky pre umiestnenie reklamných, informačných, propagačných a akýchkoľvek technických zariadení

Definícia základných pojmov:

„Reklamné zariadenie“ je zariadenie s reklamným povrchom alebo plochou, používané alebo určené na vystavenie symbolov, písmen alebo správ a zahŕňa materiál tvoriaci túto plochu, ako aj všetky oporné a prídavné časti tohto zariadenia. Zahŕňa napr. reklamné zariadenia, plochy, štíty, vývesné tabule, markízy, neónové, elektrické alebo osvetlené tabule, alebo reklamné zariadenia akéhokoľvek druhu, na ktorých môže byť reklamná správa natlačená alebo namaľovaná.

„Informačné zariadenie“ je zariadenie oznamujúce informácie verejného záujmu, napr. pre potreby dopravno-záchranných služieb, požiarnikov, energetikov, plynárov, vodárov, spoločenských organizácií a pod.

„Propagačné zariadenie“ je zariadenie, ktoré informuje verejnosť s cieľom upozorniť a získať záujemcov najmä pre charitatívne, kultúrne, telovýchovno-športové, spoločenské a iné ciele.

„Technické zariadenie“ je zariadenie súvisiace s prevádzkou objektov, pevne umiestnené na nehnuteľnosti ako napr. vzduchotechnika, klimatizačné skrinky, satelity, vysielač GSM, rozvodné a meracie skrine, rozvody sietí, antény, vývody vykurovacích zariadení a pod.).

Zariadenie typu „A“ je prenosné zariadenie tvaru A, stojace bez pevného spojenia s pozemkom, ktoré sa denne umiestňuje pred príslušnou prevádzkou a slúžia na reklamné, propagačné a informačné účely.

„City Light vitríny“ sú reklamné zariadenia (konštrukcie), štandardného formátu cca 1,3 x 2,3 m, spojené pevne so zemou, alebo voľne stojace – osadené napr. v kvetináčoch.

„Veľkoplošná reklama“ je plošné zariadenie od rozmeroch plochy nad 1 m².

1. Umiestniť reklamné, informačné, propagačné alebo akékoľvek technické zariadenie na nehnuteľnej kultúrnej pamiatke alebo v pamiatkovom území možno len na základe rozhodnutia krajského pamiatkového úradu. Ak umiestnenie povoľuje stavebný úrad, krajský pamiatkový úrad vydá záväzné stanovisko a je v konaní stavebného úradu dotknutým orgánom (§ 30 ods.3 zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov).
2. Reklamné, informačné, propagačné alebo akékoľvek technické zariadenie umiestnené na národnej kultúrnej pamiatke a nehnuteľnosti v pamiatkovom území musí zohľadňovať architektonický a estetický výraz objektu - základné členenie priečelia a jeho významné detaily³⁴ (vstupné portály, rímsy, pilastre, balkónové zábradlia).
3. Reklamné, informačné alebo propagačné zariadenie riešiť na vysokej umelecko-remeselnej a výtvarnej úrovni s uprednostnením originálnych stvárnení.
4. Reklamné, informačné alebo propagačné technické zariadenie je nutné riešiť s použitím prevažne ušľachtilých materiálov.
5. Výška umiestnenia reklamného, informačného alebo propagačného zariadenia nesmie presiahnuť výšku kordónovej rímsy 1. nadzemného podlažia. V prípade, ak fasáda objektu nemá kordónovú rímsu, nesmú byť uvedené zariadenia a označenia prevádzok umiestňované v priestore nad 1. nadzemným podlažím.
6. Reklamné, informačné alebo propagačné alebo typu „A“ sa na území Pamiatkovej zóny v Kysuckom Novom Meste nesmie umiestňovať.
7. Reklamné zariadenia tzv. City Light vitríny sa na území PZ v Kysuckom Novom Meste nesmú umiestňovať.
8. Umiestnenie reklamného, informačného, propagačného alebo akéhokoľvek technického zariadenie nie je možné:
 - a) na fasádach nad arkádami,
 - b) medzi stĺpmi arkád,
 - c) na zábradliach balkónov a loggií, v parapetoch okien,
 - d) na výplniach okenných a dverných otvorov,
 - e) na stĺpoch podluby,
 - f) kolmo na stenu podluby (v šírke väčšej ako 50 cm),
 - g) na rímsach,
 - h) v polohách, v ktorých by bránili výhľadom na významnú architektúru, na ozdobné prvky architektúry a pod.,
 - i) na výtvarných dielach, drobnej architektúre a na zeleni,
 - j) na strechách, atikách a štítoch,
 - k) na stĺpoch verejného osvetlenia,

³⁴§ 55 odsek 3) vyhlášky MŽP č. 532/2002 Z. z.

D) na oploteniach pozemkoch.

- 9. Plošné tabuľové reklamy krabicového typu sú neprípustné.**
- 10. Označenie predajní realizovať prioritne formou nápisov zo samostatných písmen, umiestňovaných do pásov nad výkladmi a vstupmi. Vhodné sú aj priestorové reklamy situované vo výkladoch. Veľkosť reklám a kompozičné usporiadanie musí rešpektovať proporcie parteru, fasády.**
- 11. V PZ v Kysuckom Novom Meste je nutné reklamné, informačné alebo propagačné zariadenie realizovať v maximálnej možnej miere formou vývesných štítov.**
- 12. Vývesné štíty sa smú osadiť v maximálnej výške do úrovne kordónovej rímsy prízemí a v minimálnej výške 2200 mm nad úrovňou terénu ak sú umiestnené kolmo na fasádu objektu.**
- 13. Na fasádach objektov sa smú umiestňovať len reklamné a informačné zariadenia súvisiace s názvom prevádzky, v objekte situovanej.**
- 14. Pri situovaní viacerých prevádzok v jednom objekte vypracovať ucelenú koncepciu reklamných, informačných, propagačných alebo akýkoľvek technických zariadení umiestnených na uličnej fasáde.**
- 15. V pamiatkovom území vylúčiť situovanie veľkoplošných reklám (billboardy, bigboardy, banery, veľkoplošné obrazovky a pod.).**

G. 8. Požiadavky pre vybavenie pamiatkového územia sezónnymi terasami a sedeniami

- 1. Sezónne terasy a sedenia sú dočasnými stavbami a svojím architektonickým stvárnením, objemovými parametrami, použitými materiálmi a dôsledkami užívania nesmú znehodnocovať pamiatkové územie.**
- 2. Situovanie sezónnych terás a sedení je viazané na letnú sezónu.**
- 3. Osadenie letného sedenia a terás nesmie znehodnotiť povrch verejných komunikácií a priestranstiev.**
- 4. Letné sedenia riešiť na vysokej dizajnerskej úrovni, bez nadbytočných rušivých a reklamných prvkov.**
- 5. Umiestnenie letných terás nesmie rušiť siluetu, panorámu a architektonické dominanty PZ v Kysuckom Novom Meste.**
- 6. Vylúčiť umiestňovanie reklamných nápisov na hlavných plochách prekrytí terás – markízach. Možné je umiestniť reklamný nápis na zvislých bočných plochách markízy.**
- 7. Vylúčiť reklamné nápisy na oploteniach terás.**

G.9. Požiadavky pre umiestnenie zariadení technickej infraštruktúry

- 1. Zariadenia technickej infraštruktúry (plynomery, ELI rozvodné skrinky, trafostanice, klimatizačné jednotky, satelitné a telekomunikačné zariadenia, kolektory a iné) neumiestňovať v pohľadovo prístupných polohách uličného interiéru, v nevyhnutných prípadoch ich vizuálne eliminovať.**

H. Prezentácia pamiatkového fondu PZ Kysucké Nové Mesto

- 1. Súčasťou komplexnej ochrany pamiatkového fondu PZ v Kysuckom Novom Meste je aj vhodná prezentácia pamiatkového fondu in situ, ale tiež formou propagácie v printových, audiovizuálnych a iných médiách.**
- 2. Je potrebné propagovať pamiatkový fond PZ Kysucké Nové Mesto ako kultúrne dedičstvo, ktorého zachovanie nie je len zákonnou, kultúrnou, ale aj morálnou povinnosťou každého človeka. Je potrebné poukazovať na skutočnosť, že v prípade poškodenia alebo zničenia pamiatkového fondu nie je možné zabezpečiť jeho primeranú náhradu – pamiatkový fond predstavuje jedinečné kultúrne bohatstvo, ktoré je poškodením alebo zničením neobnoviteľné.**

I. Všeobecné záverečné ustanovenia

I.1. Spolupráca a účasť orgánov, organizácií a samosprávy na regenerácii pamiatkového územia

- 1. Za účelom zachovania, regenerácie a prezentácie Pamiatkovej zóny v Kysuckom Novom Meste je nevyhnutná úzka súčinnosť a komplexná spolupráca orgánov štátnej správy, obecnej samosprávy a verejnej správy. Prioritný záujem na zachovaní pamiatkového fondu a regenerácii pamiatkovej zóny je kladený na miestne štruktúry – Mesto Kysucké Nové Mesto v spolupráci s príslušnými odborními Žilinského samosprávneho kraja, Regionálnej a rozvojovej agentúry, inými odbornými inštitúciami a občianskymi združeniami.**
- 2. Najdôležitejšia a najzodpovednejšia úloha pri zachovaní a regenerácii pamiatkového fondu pamiatkového územia je v rukách vlastníkov národných kultúrnych pamiatok a ostatných nehnuteľností v pamiatkovom území – fyzických, resp. právnických osôb, ktorých spolupráca s príslušnými štátnymi orgánmi, organizáciami a samosprávou je základným predpokladom zachovania a regeneráciu pamiatkového fondu na území PZ Kysucké Nové Mesto.**
- 3. Úlohy Krajského pamiatkového úradu Žilina pri zabezpečovaní ochrany a regenerácie PZ Kysucké Nové Mesto určuje zákon NR SR č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov. Krajský pamiatkový úrad je podľa § 11, ods. 1. v prvom stupni vecne príslušným správnym orgánom, ktorý rozhoduje o právach a povinnostiach právnických osôb a fyzických osôb na úseku ochrany pamiatkového fondu. Krajský pamiatkový úrad ďalej podľa § 11 ods. 2:**
 - a) sleduje stav a využívanie pamiatkového fondu a vykonáva štátny dohľad nad zabezpečením ochrany pamiatkového fondu,**
 - b) vypracúva podklady súvisiace s prípravou územnoplánovacej dokumentácie pre príslušné orgány štátnej správy a spolupracuje s nimi pri príprave projektovej a reštaurátorskej dokumentácie na záchranu a obnovu kultúrnych pamiatok a pamiatkových území,**
 - c) poskytuje krajským úradom a obvodným úradom na ich požiadanie, ako aj samosprávnym krajom a obciam výpisy z Ústredného zoznamu**

- pamiatkového fondu (ďalej len “ústredný zoznam”) podľa ich územných obvodov,
- d) usmerňuje činnosti právnických osôb a fyzických osôb pri záchrane, obnove a využívaní pamiatkového fondu a poskytuje im odbornú a metodickú pomoc,
 - e) v nevyhnutných prípadoch zabezpečuje dočasnú odbornú úschovu hnutel'ných kultúrnych pamiatok,
 - f) poskytuje obci metodickú a odbornú pomoc pri evidovaní miestnych pamätihodností obce,
 - g) sleduje dodržiavanie tohto zákona a prijíma opatrenia na odstránenie nedostatkov pri ochrane pamiatkového fondu,
 - h) ukladá pokuty podľa § 42 a 43 zákona.
3. Úlohy a spoluprácu samosprávneho kraja a obce so štátnymi orgánmi pri zabezpečení podmienok na zachovanie, ochranu, obnovu a využívanie pamiatkového fondu určuje zákon NR SR č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov. Podľa § 13 cit. zákona samosprávny kraj vo svojom územnom obvode vytvára podmienky na ochranu pamiatkového fondu, vyjadruje sa k návrhom na vyhlásenie a zrušenie pamiatkových území a spolupracuje s orgánmi štátnej správy na ochranu pamiatkového fondu pri záchrane, obnove a využívaní kultúrnych pamiatok a pamiatkových území. Podľa § 14, ods. 1. cit. zákona obec vytvára všetky podmienky potrebné na zachovanie, ochranu, obnovu a využívanie pamiatkového fondu na území obce. Podľa § 14, ods. 2. cit. zákona obec:
- a) dbá, aby vlastníci kultúrnych pamiatok konali v súlade s týmto zákonom,
 - b) koordinuje budovanie technickej infraštruktúry sídiel s pamiatkovým územím,
 - c) spolupôsobí pri zabezpečovaní úprav uličného interiéru a uličného parteru, drobnej architektúry, historickej zelene, verejného osvetlenia a reklamných zariadení tak, aby boli v súlade so zámermi na zachovanie a uplatnenie hodnôt pamiatkového územia,
 - d) podporuje iniciatívy občanov a občianskych združení pri ochrane pamiatkového fondu,
 - e) na základe výpisov z ústredného zoznamu vedie evidenciu pamiatkového fondu na území obce.

Podľa § 14, ods. 3. pamiatkového zákona obec môže utvárať zdroje na príspevky vlastníkom na záchranu a obnovu kultúrnych pamiatok nachádzajúcich sa na území obce. Podľa § 14, ods. 4. cit. zákona obec môže rozhodnúť o vytvorení a odbornom vedení evidencie pamätihodností obce. Do evidencie pamätihodností obce môžu byť zaradené okrem hnutel'ných vecí a nehnutel'ných vecí aj kombinované diela prírody a človeka, historické udalosti, názvy ulíc, zemepisné a katastrálne názvy, ktoré sa viažu k histórii a osobnostiam obce. Zoznam evidovaných pamätihodností obce predloží obec na odborné a dokumentačné účely krajskému pamiatkovému úradu; ak ide o nehnutel'né veci, predloží zoznam aj stavebnému úradu.

Židovský cintorín v okrajovej polohe Dubie, rok 1967. Komunistické vedenie mesta rozhodlo o zrušení starého cintorína Obráz na okraji starého mesta. Nový cintorín vznikol v Dubí a osamotený židovský cintorín sa postupne stal jeho súčasťou. Je však zdevastovaný.

J. Záver

Zásady ochrany pamiatkového územia Pamiatkovej zóny v Kysuckom Novom Meste boli spracované na základe Usmernenia Pamiatkového úradu SR k spracovaniu výskumnej dokumentácie pamiatkových území transformovaného na dlhodobu uplatňovaný a zaužívaný osobitný prístup orgánu ochrany pamiatkového fondu v PZ Kysucké Nové Mesto.

Zásady sú podľa § 29 Zákona NR SR č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov súčasťou priemetu ochrany kultúrnych hodnôt územia, ktorý je podkladom na spracovanie územno-plánovacej dokumentácie podľa osobitného predpisu. Územie PZ Kysucké Nové Mesto je z hľadiska vyhodnotenia pamiatkových hodnôt diferencované a na vymedzených plochách je potrebné uplatňovať diferencovanú ochranu a mieru posudzovania zamýšľaných a plánovaných stavebných aktivít.

Zásady ochrany pamiatkového územia sú odborným dokumentom na vykonávanie základnej ochrany pamiatkového územia, ktorými orgány štátnej správy a orgány územnej samosprávy v spolupráci s vlastníkmi nehnuteľností zabezpečia zachovanie pamiatkových hodnôt v území, ich dobrý technický, prevádzkový a estetický stav, ako aj vhodný spôsob využitia jednotlivých stavieb, skupín stavieb a urbanistických súborov a vhodné technické vybavenie pamiatkového územia.

K. Aktualizácia zásad

Zásady ochrany pamiatkového územia Pamiatková zóna v Kysuckom Novom Meste budú aktualizované:

- v prípade, ak v praxi dôjde k nejasnostiam v zásadných metodických prístupoch k ochrane pamiatkového fondu na území pamiatkovej zóny,
- v prípade, že zásady neurčujú metodický prístup k zásadným okruhom ochrany obnovy a prezentácie pamiatkového fondu na území pamiatkovej zóny,
- na základe zásadného rozšírenia poznania a zvýšenia úrovne vedeckých disciplín týkajúcich sa ochrany pamiatkového fondu,
- v prípade zásadných urbanistických, architektonických, funkčných a iných zmien územia.

Zásady ochrany Pamiatkovej zóny v Kysuckom Novom Meste je potrebné aktualizovať s optimálnou periodicitou a v potrebnom rozsahu, najmenej však raz za päť rokov.

L. Grafická časť Zásad ochrany pamiatkového územia PZ Kysucké Nové Mesto

Zoznam výkresov:

1. Širšie vzťahy s vymedzením hraníc pamiatkovej zóny M 1 : 2 000 (Zo Správy katastra bol poskytnutý pre daný výkres analógový podklad, v septembri 2009)
2. Územný priemet zásad ochrany pamiatkového územia M 1 : 2 000
3. Výsek z prvého a druhého vojenského mapovania
4. Historická katastrálna mapa z druhej polovice 19. storočia
5. Ortofotomapa M 1 : 10 950

M. Prílohy

1. Pamiatková zóna Kysucké Nové Mesto - Zásady ochrany pamiatkového územia – Fotodokumentácia
2. DVD nosič – textová časť, fotografická príloha a grafická časť PZ Kysucké Nové Mesto – 1 ks

Autori fotografií: Ing. arch. Martina Magová
 Ing. Mariana Lehutová
 Mgr. Vladimír Majtan

Miesto uloženia: Archív PÚ SR, Archív KPÚ Žilina

N. PRÁVNE NORMY

- DEKLARÁCIA Národnej rady Slovenskej republiky o ochrane kultúrneho dedičstva, Zbierka zákonov Slovenskej republiky č. 91 / 2001, čiastka 39 z 20. marca 2001
- ZÁKON Č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov
- VYHLÁŠKA Ministerstva kultúry Slovenskej republiky z 12. novembra 2002, ktorou sa vykonáva zákon o ochrane pamiatkového fondu, Zbierka zákonov č. 16/2003, Čiastka 8
- Zákon č. 479/2005 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov a o zmene a o doplnení niektorých zákonov
- Zákon č. 200/1994 Z. z. o Komore reštaurátorov a o výkone reštaurátorskej činnosti jej členov
- Zákon č. 138/1992 Zb. o autorizovaných architektoch a autorizovaných stavebných inžinieroch v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov

- Benátska charta, Ochrana a obnova pamiatok a pamiatkových sídel, Benátky 1964. In: Ochrana kultúrneho dedičstva v medzinárodných dokumentoch ICOMOS, 1.diel – Charty a odporúčania, Bratislava 2003. s. 9-12
- Ľudové stavebné dedičstvo, Mexiko 1999. In: Ochrana kultúrneho dedičstva v medzinárodných dokumentoch ICOMOS, 1.diel – Charty a odporúčania, Bratislava 2003. s. 77-79
- Zabezpečovanie ochrany archeologického dedičstva, Lausanne 1990. In: Ochrana kultúrneho dedičstva v medzinárodných dokumentoch ICOMOS, 1.diel – Charty a odporúčania, Bratislava 2003. s. 34-40
- Zásady ochrany historických drevených budov, Mexiko 1999. In: Ochrana kultúrneho dedičstva v medzinárodných dokumentoch ICOMOS, Charty, smernice a rezolúcie, Bratislava 2003. s. 9-12